

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bezpečnost a ochrana zdraví dětí v předškolním věku
Safety and protection of the health of children in pre-school age

Bc. Petra Turynová

Vedoucí práce: PaedDr. Eva Marádová, CSc.

Studijní program: Pedagogika (N7501)

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku – N PPP (7501T010)

Odevzdáním této diplomové práce na téma Bezpečnost a ochrana zdraví dětí předškolního věku potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Pardubicích, 12. 7. 2021

.....

podpis

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce PaedDr. Evě Marádové, CSc. za inspiraci, věcné rady a odborné vedení diplomové práce. Dále děkuji všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření a vybrané mateřské škole za vstřícnost a poskytnutí podkladů. Na závěr chci poděkovat své rodině za neustávající podporu.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá tématem bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v předškolním věku. Zaměřuje se na možnosti vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole. Cílem práce je poukázat na důležitost vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví u dětí předškolního věku a navrhnout následnou možnou implementaci projektu nazvaného Bezpečí v nebezpečí do vzdělávání dětí v mateřské škole. V práci jsou shrnuté teoretické poznatky o vývojových zvláštностech dítěte předškolního věku a možných rizicích úrazů. Je zde shrnutý legislativní rámec závazný pro předškolní vzdělávání, z něhož vyplývají zásady pro bezpečnost a ochranu zdraví dětí a jsou zde předloženy očekávané výstupy formulované v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání v dané oblasti. Teoretická část poukazuje na šetření v oblasti vybrané problematiky Českou školní inspekci a předkládá přehled programů, projektů a materiálů využitelných pro vzdělávání dětí v této problematice. V empirické části práce je využita metoda akčního výzkumu. Zahrnuje dotazníkové šetření, analýzu školních dokumentů, které vedou k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí v mateřské škole a navržení projektu. V závěru výzkumu byla využita z důvodu nemožnosti ověření navrženého projektu v praxi (nařízené distanční vzdělávání) metoda expertního posouzení projektu, vybranými zkušenými učitelkami mateřské školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnost, ochrana zdraví, předškolní věk, vzdělávání, mateřská škola

ABSTRACT

The thesis deals with the topic of safety and health protection of pre-school children. It focuses on education opportunities for children in nursery school. The aim of the work is to highlight the importance of health and safety education for pre-school-age children and to propose the subsequent possible implementation of a project called Safe in danger into the education of pre-school-age children. The work summaries theoretical knowledge about the developmental peculiarities of a child of pre-school age and possible risks of accidents. There is a condensed legislative framework that is binding on pre-school education, which implies principles for the safety and health of children and presents the expected outcomes formulated in the Framework Education Programme for pre-school education in the area. The theoretical section points to an investigation in the field of selected issues by the Czech School Inspection and presents an overview of programs, projects and materials that can be used to educate children on this issue. The empirical part of the work uses the method of action research. It includes a questionnaire survey, an analysis of school documents that lead to the safety and health of children in nursery school and the design of the project. At the end of the research, due to the impossibility of verifying the proposed project in practice (ordered distance learning), the expert project assesment method of the project was used by selected experienced nursery school 's teachers.

KEYWORDS

safety, health protection, pre-school age, education, nursery school

Obsah

Úvod	7
1 Rizika úrazů dětí předškolního věku	9
1.1 Charakteristika dítěte předškolního věku	9
1.2 Úrazovost u dětí předškolního věku	10
1.2.1 Epidemiologie úrazů dětí předškolního věku v České republice	10
1.2.2 Snahy o snižování počtu úrazovosti u dětí v České republice.....	11
1.2.3 Vymezení rizik úrazů u dětí předškolního věku.....	12
1.2.4 Charakteristiky úrazů u dětí předškolního věku v rodinném prostředí	14
2 Bezpečnost a ochrana zdraví dětí v mateřské škole	19
2.1 Právní předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí pro mateřskou školu	19
2.1.1 Znění právních předpisů z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví dětí	
v mateřské škole	20
2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)	23
2.3 Metodický pokyn, metodické doporučení a vnitřní předpisy mateřské školy	29
2.4 Šetření České školní inspekce (ČŠI) v tématech vzdělávání bezpečnosti a ochrany	
zdraví 32	
2.4.1 Výsledky šetření	33
3 Přehled nabídky programů a materiálů pro předškolní věk s tematikou bezpečnosti a	
ochrany zdraví	36
4 Výzkumný problém, cíle a výzkumné otázky	43
4.1 Výzkumný problém	43
4.2 Výzkumné otázky a cíle pro celý výzkum.....	43
5 Metodologie výzkumného šetření	45
5.1 Volba typu výzkumu a jeho metody	45

6	Výzkumný vzorek – charakteristika skupiny	47
7	Postup akčního výzkumu.....	49
7.1	První fáze: Zaměření a východiska pro zkoumání.....	49
7.2	Druhá fáze: Shromažďování dat	53
7.3	Třetí fáze: Analýza a interpretace shromážděných dat	66
7.4	Čtvrtá fáze: Vytvoření projektu „Bezpečí v nebezpečí“ a jeho hodnocení	68
7.4.1	Podrobný popis projektu.....	71
7.4.2	Hodnocení projektu učitelkami mateřské školy	71
7.5	Odborné posouzení projektu	72
7.5.1	Údaje o odborném posouzení	72
7.5.2	Cíl odborného posouzení	72
7.5.3	Interpretace dat z odborného posouzení	73
7.5.4	Vyhodnocení klíčových otázek v odborném posouzení	82
7.5.5	Závěr z odborného posouzení projektu	83
8	Vyhodnocení výzkumu a jeho shrnutí	84
8.1	Vyhodnocení výzkumných otázek.....	84
9	Diskuse	88
	Závěr.....	91
	Seznam použitých informačních zdrojů	93
	Seznam příloh	99

Úvod

Téma práce bezpečnost a ochrana dětí předškolního věku bylo vybráno z důvodu zájmu o možnosti vzdělávání dětí v této oblasti v mateřské škole. Dětská úrazovost patří mezi velké celospolečenské problémy. V České republice se pohybuje ve vysokých číslech, a proto se jeví jako potřebné děti v tématech bezpečnosti a ochrany zdraví vzdělávat již od dětství a poskytovat tak prostřednictvím vzdělávání potřebnou primární prevenci.

Motivací pro bližší zkoumání této problematiky je má práce učitelky mateřské školy, kdy jsem v kontaktu s dětmi každý den a setkávám se tak s různými typy úrazů, které se dětem staly v domácím prostředí, cestou z mateřské školy anebo přímo v mateřské škole. V rámci celoživotního vzdělávání jsem absolvovala kurz zdravotníka zotavovacích akcí od Českého červeného kříže, ze kterého jsem již několikrát využila dovednosti získané kurzem při úrazech, jak v mateřské škole, tak mimo ni. Z vlastní zkušenosti si tedy plně uvědomuji, jak je prevence úrazů důležitá. Podporou a další inspirací mi bylo také předešlé studium bakalářského programu v oboru Výchova ke zdraví, se zaměřením na vzdělávání.

Z pozice učitelky mateřské školy se jeví velký potenciál působit a ovlivňovat vzdělávání dětí předškolního věku v této problémové oblasti, jen je potřeba ji využívat ve všech příležitostech a témata této problematiky do vzdělávání dětí zařazovat zábavným způsobem.

Cílem diplomové práce je na základě studia odborných informačních zdrojů a na podkladě výsledků vlastního výzkumného šetření popsat, jaké jsou kladeny požadavky na vzdělávání problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a jaké možnosti mají ve vzdělávání dětí v této problematice učitelky mateřské školy a navrhnout tak didakticky zpracovaný projekt, který bude zaměřen na vzdělávání dětí předškolního věku v tématu bezpečnosti a ochrany zdraví.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole je vymezen předškolní věk dítěte z pohledu vývojové psychologie, z něhož vyplývají rizika úrazovosti v tomto věkovém období. Dále jsou v ní zmíněny nejčastější úrazy, které se v tomto věku mohou vyskytovat v domácím prostředí. Druhá kapitola pojednává o legislativním rámci z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy, z něhož vyplývá vzdělávání dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, ve kterém je téma

součástí. Třetí kapitola poskytuje přehled možných vzdělávacích programů, projektů a materiálů pro vzdělávání v předškolním věku.

Empirická část má za cíl přispět pedagogům v mateřské škole vytvořením didakticky zpracovaného projektu, který by sloužil k rozvoji vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví v běžných rizicích. Byla zvolena metoda akčního výzkumu. Na základě výsledků dotazníkového šetření s učitelkami vybrané mateřské školy, analýzy školního kurikula, pedagogické i organizační dokumentace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, byla doložena potřeba tvorby výukového projektu a byly zjištěny možnosti jeho implementace do vzdělávání ve vybrané mateřské škole. Navržený projekt bylo plánováno ověřit vlastní praxí v mateřské škole, ale z důvodu státních nařízeních a uzavření mateřských škol bylo přistoupeno k metodě expertního odhadu – posouzení, kdy navržený projekt dle zadaných kritérií hodnotily učitelky mateřské školy.

1 Rizika úrazů dětí předškolního věku

Diplomová práce se zaměřuje na věkovou kategorii dětí předškolního věku. V první části kapitoly je proto vymezeno dítě z pohledu vývojové psychologie. Vývoj dítěte v daném věku ovlivňuje jeho počínání a možnost vzniku úrazů. Děti jsou již od narození obklopené spoustou rizik, a to primárně v rodině. Prvotní bezpečnost a ochrana zdraví právě proto vychází z rodiny, kde vyrůstají. V předškolním věku začíná být dítě více samostatné a je důležité ho vést k ochraně jeho zdraví a nabádání ho k tomu, aby dbalo na svou bezpečnost, o což se zaslouhují primárně rodiče a později také instituce předškolního vzdělávání.

1.1 Charakteristika dítěte předškolního věku

Za dítě předškolního věku se považuje dítě od 3 do 6-7 let. Konec předškolního období není vázáno na věk, ale především na vstup do základní školy (Thorová, 2015; Vágnerová a kol., 2012). Pro předškolní věk je charakteristické, že si dítě stabilizuje vlastní pozici ve světě a začíná se diferencovat jeho vztah ke světu. Období předškolního věku je možné také chápat jako přípravu na budoucí život ve společnosti (Vágnerová et al., 2012).

Dítě se v tomto období prosazuje, rozvíjí své vztahy s vrstevníky, přijímá řád, který je vyžadován v chování za různých situací a k lidem. Vágnerová uvádí, že se jedná o věk hry a přípravy na školu (Vágnerová et al., 2012). Dítě se dobře pohybuje, mluví, zlepšuje se v jemné motorice. V určité míře je samostatné, co se týče hygieny, sebeobsluhy v oblékání a stolování. Je si vědomé své vlastní identity. Je společenské, jeví zájem o vrstevníky a hru s nimi. Učením si rozvíjí již získané dovednosti, a tím se urychluje jeho osamostatňovací proces. Důležitá je v tomto období aktivita dítěte, děti jsou živé, chtějí se učit nové věci, jsou zvědavé a chtějí získávat nové informace. Dospělí jsou pro děti v tomto období velkým vzorem, komunikují s nimi, napodobují jejich chování a podílí se na společných aktivitách s nimi. Nejdůležitějším prostředkem pro získávání nových poznatků a dovedností je v tomto období hra (Thorová, 2015).

V období předškolního věku je důležitá pro dítě rodina. Dítě je na rodinu fixované a právě v rodině si dítě osvojuje základní normy chování (Thorová, 2015).

Důležitá se jeví komunikace rodičů s dětmi o různých rizicích a jejich bezpečnosti. Rodič by měl vysvětlovat a poučovat dítě o možném nebezpečí. Je vhodné, aby dítě ověřovalo

nebezpečí i vlastními, přímými zkušenostmi. Je důležité, aby tato ověřovací praxe probíhala pod dozorem rodičů, dítě si tak může uvědomit, co se stane v daném případě a může se tím poučit a rodič je zároveň na blízku dítěti pomoci (Gálová, 2007).

Z pohledu vývoje dítěte předškolního věku vyplývá důležitost prevence, a to primárně v rodině, protože rodina je primární skupina, ve které dítě žije a tráví svůj čas. Rodiče mají velký potenciál v ovlivňování svého vlastního dítěte. Děti jsou s příchodem předškolního vzdělávání více ve společnosti, jsou více pohyblivé, zvědavé, chtějí prozkoumávat svět, a to s sebou může přinášet právě rizika vzniku úrazů.

1.2 Úrazovost u dětí předškolního věku

Další část kapitoly je zaměřena na úrazovost u vybrané věkové skupiny. Je zde definován úraz, jak k němu může dojít a jaké následky může s sebou přinášet. Jsou zde zmíněna epidemiologická data dětské úrazovosti ve vybraném věkovém období a snahy o snížení dětské úrazovosti v České republice.

Úraz je poškození zdraví, které je způsobeno vnější silou, kterou není schopen lidský organismus zvládnout (Drábová et al., 2008). Světová zdravotnická organizace rozděluje úrazy do tří skupin: úmyslné, neúmyslné a na úrazy, kde lze těžko posoudit, zda byl úraz způsoben úmyslně či neúmyslně. Mezi úmyslné úrazy patří například násilí způsobené druhými lidmi, nebo takové úrazy, při kterých se člověk poškozuje sám, bez vnějších příčin (Sethi a World Health Organization, 2004). Úmyslným úrazům můžeme jen těžko předejít, neúmyslným, ale můžeme zabránit včasnou prevencí. Mezi neúmyslné úrazy patří například neúmyslné otravy, pády, nehody v dopravě nebo například utonutí. Většina úmrtí je způsobena právě neúmyslnými úrazy (Grivna, 2003). V dětském věku a dospívání, od narození do 19 let, jsou úrazy hlavní příčinou, kdy dochází u dítěte či mladistvého k jeho úmrtí (Profil bezpečnosti dítěte, 2012).

1.2.1 Epidemiologie úrazů dětí předškolního věku v České republice

Ze Stručného přehledu činnosti oboru chirurgie za léta 2007–2018, vyplývají následující data o úrazovosti ve věku od 0 do 14 let. Od roku 2013 do roku 2018 se počty všech úrazů v dané věkové kategorii zvyšovaly. V roce 2018 bylo evidováno 361 591 všech úrazů ve věkové kategorii 0–14 let. Školních úrazů v letech 2010–2018 bylo v této věkové

kategorii u mužského pohlaví 294 131 a v ženské kategorii 233 943. Počty školních úrazů od roku 2010 ve věkové kategorii 0-14 let stoupají. V domácím prostředí v letech 2010-2018 bylo evidováno u mužského pohlaví 346 689 úrazů a u žen 287 960 ve věku od 0 do 14 let. Počet domácích úrazů ve vybrané kategorii stoupá (Zdravotnictví ČR: Stručný přehled činnosti oboru chirurgie za období 2007-2018, nedatováno).

Epidemiologická data o dětské úrazovosti nejsou příliš uspokojivá. Data poukazují u této vybrané věkové skupiny na velký počet úrazů právě v domácím prostředí, ve kterém se dítě pohybuje a také velký počet úrazů ve vzdělávacích institucích pro předškolní vzdělávání, kde děti tohoto věku tráví také podstatnou část svého dne.

1.2.2 Snahy o snižování počtu úrazovosti u dětí v České republice

Do roku 2006 probíhalo v České republice mnoho aktivit na snížení dětské úrazovosti, ale nebyly nikterak organizovány a koordinovány. V roce 2006 byla tedy Ministerstvem zdravotnictví vytvořena Mezirezortní pracovní skupina, která začala cílit na prevenci dětských úrazů. Tato skupina měla začít systematicky řešit prevenci dětských úrazů. Touto skupinou byl proto na léta 2007-2017 vypracován Národní akční plán prevence dětských úrazů, který měl přispět ke snížení dětské úrazovosti a také na snížení dětské úmrtnosti důsledkem úrazu (Truellová, 2006).

Národní akční plán prevence dětských úrazů

V letech 2007–2017 byl v České republice realizován Národní akční plán prevence dětských úrazů. Tento plán měl za cíl snížení dětské mortality a také cílil na zastavení počtu úrazů u dětí, a to ve věku od 0 do 19 let. Dle závěrečného zhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence dětských úrazů 2007-2017 vyplývá, že v České republice došlo ke snížení dětské úmrtnosti ze 7 úmrtí na 3,97 úmrtí na 100 000 dětí, a to ve věku od 0 do 14 let (Závěrečné zhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence dětských úrazů na léta 2007-2017, nedatováno).

Projekt: Analýza a podpora rozvoje kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

V roce 2020 v České republice započal projekt s názvem Analýza a podpora rozvoje kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, zkráceně LAGRIS z anglického

LittleAge – Great RISks. V rámci projektu byly analyzovány odborné zdroje a probíhalo pilotní dotazníkové šetření, které bylo zacílené na rodiče a prarodiče. Tento projekt realizuje Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy. Projekt je rozplánován až do roku 2023 (Skřehot et al., 2020).

Výše zmíněného pilotního dotazníkového šetření se účastnilo 354 respondentů, kteří v rámci dotazníkového šetření popsali své zkušenosti týkající se úrazů vlastních dětí a vnoučat. Tento dotazník vyplňovalo nejvíce rodičů/prarodičů skupiny dětí ve věku od 0 do 6 let (56,8 %). Z dotazníkového šetření vyplynula velice zajímavá zjištění. Téměř čtvrtina dětí ze vzorku utrpěla alespoň jeden úraz během předešlého roku. Mezi nejčastější úrazy, které byly uváděny, patřily zlomeniny, zranění hlavy a popáleniny. V nejmenším rozsahu docházelo u dětí k poleptání, zadušení, úrazům elektrickým proudem, poškození smyslových orgánů – sluchu a zraku a závažnému krvácení a tonutí. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že velmi častým místem úrazů je domov (26 % ze vzorku). V rámci šetření byly zjišťovány také názory respondentů na to, jakými prostředky je nejvhodnější působit na prevenci úrazů. V největším počtu (81,6 %) bylo uváděno, že nejvíce na děti působí rodiče. Pro diplomovou práci se jeví zajímavé zjištění, že dvě třetiny respondentů razí názor, že by problematika výchovy k bezpečnému chování měla probíhat v rámci výuky ve školách (Skřehot et al., 2020).

Prevence dětské úrazovosti má smysl a jako potvrzení se jeví, že díky systematické a organizované prevenci, jako je Národní akční plán prevence dětských úrazů, došlo během 10 let ke snížení úmrtnosti dětí důsledkem úrazu.

1.2.3 Vymezení rizik úrazů u dětí předškolního věku

Dítě je velmi pohyblivé a zvědavé, a to je primární příčinou úrazovosti v tomto věkovém období. Děti nejsou natolik zkušené a nedokážou dostatečně kriticky zhodnotit situaci. Jak již bylo zmíněno, pro děti je v tomto období velmi důležitá hra. Při hře mohou děti přestávat vnímat okolí, a to může vést velmi snadno k úrazu. Mezi časté úrazy v tomto období patří pády z výšky, utonutí, otravy způsobené rostlinami a léky. Dochází také k nárůstu úrazů způsobených v dopravě, a to kolem 5. roku věku dítěte. Dítě se pohybuje po ulici, hraje si venku a nedokáže dostatečně a včas rozlišit vzdálenosti a rychlost okolních

objektů. Tyto schopnosti dítě získává až kolem osmého roku života (Machová and Kubátová, 2009).

Dítě předškolního věku, zhruba do 7 let, má egocentrické myšlení. To znamená, že své vlastní vjemy promítá na ostatní osoby. Dítě neumí odhadnout správně vzdálenost a rychlost. Oproti dospělým nemá dítě v tomto období tak široké zorné pole. Jeho zorné pole je asi o 30 % menší, než je tomu u dospělých. Od dospělého se liší i zaostření předmětů v dálce a blízkosti, zaostření je pomalejší. Dítě se pohybuje v jiné perspektivě, a tudíž nevidí nebezpečí, které může už předem vidět dospělý člověk ze své perspektivy. Rychlost reakce je také výrazně pomalejší. Pětileté dítě má reakční dobu přibližně dvojnásobně delší než dospělý člověk. Reakční doba se liší i dle pohlaví dítěte, u dívek je delší než u chlapců. Sluchové vnímání je u dítěte samozřejmě nižší než u dospělého. Dítě velmi snadno ztrácí svou rovnováhu. Je to způsobeno těžištěm, které je posunuto výše (Dunovský, 1999).

K úrazům v předškolním věku dochází především každodenní činností. Jsou to například úrazy jako opaření, která se stanou při vaření nebo ohřevu vody, úrazy elektrickým proudem, k těm dochází při bližším zkoumání elektrických zásuvek nebo elektrických spotřebičů dětmi, úrazy způsobené ostrými předměty, jako je nůž. Dále dochází k otravám léky, otravě a poleptání chemickými prostředky. Děti jsou aktivní a při svých hrách nemají zábrany, nezvládají kontrolu nad situacemi a snadno dojde k jakémukoliv poranění (Aronová, 2006).

Pro děti předškolního věku je nejdůležitější prevence, která upozorňuje na úrazy v domácím prostředí. Děti v domácím prostředí tráví velkou část dne, když nejsou právě v mateřské škole. V domácím prostředí se odehrává více jak polovina dětských úrazů. Dětem doma hrozí pády, otravy, popáleniny či utonutí. Zajištění bezpečnosti u dětí předškolního věku spočívá především v odstranění předmětů, které skrývají možná rizika a také to nejdůležitější, nenechat nikdy dítě o samotě. Důležité je děti seznamovat s různými riziky úrazů a také s jejich možnými důsledky, které s sebou nesou. Úrazy u malých dětí jsou brány vždy jako selhání dospělých osob (Tošovský, 2006).

Největším rizikem, které u dětí předškolního věku je, je jejich přirozené chování, které vyplývá z jejich psychického a fyzického vývoje. Proto je důležitý neustálý dohled dospělého, který může úrazům u dítěte předškolního věku včas předejít.

1.2.4 Charakteristiky úrazů u dětí předškolního věku v rodinném prostředí

Domov představuje pro dítě bezpečné místo a zázemí pro jeho život, hry a různé činnosti. Úrazy, které se stanou doma a ve volném čase dětí mají největší podíl na vážných úrazech, které byly ošetřeny odbornou lékařskou péčí. Výjimečně jsou úrazy doma smrtelné (Benešová, 2013).

Mezi nejčastější úrazy, které se stanou v domácím prostředí patří pády, popáleniny a opařeniny a řezná poranění. Domov vymezuje běžná rizika jako možnost dětí dostat se do výšky, k ostrým předmětům, ohni, vodě, elektrickému proudu, horkým povrchům. Úrazy doma jsou spojeny především s vybavením domácnosti. Mezi nejtěžší domácí úrazy patří úrazy elektrickým proudem, ohněm, horkou vodou, kouřem, jedy a chemickými prostředky (Benešová, 2013).

V následujících částech jsou zmíněny jedny z nejčastějších typů úrazů a jiných poranění, které se dětem mohou přihodit v domácím prostředí. Jak již bylo zmíněno, rodina je primární skupinou, kde dítě vyrůstá, proto je rodina první, která bezpečnost a ochranu dětí ovlivňuje.

Pády

Pády patří mezi nejčastější příčinu nejtěžších úrazů. Děti si mohou při pádech poranit hlavu, přivodit si různé zlomeniny nebo si poranit klouby (*Bezpečnost dětí. Prevence nejčastějších dětských úrazů.*, 2014). Pády z velkých výšek představují následky, jako jsou zlomeniny, vykloubeniny a mohou způsobit také poranění vnitřních orgánů. Dále mohou pády z výšek způsobit poranění míchy a páteře a také krvácivá poranění. U malých dětí je nutné dávat pozor na pády z oken domu, ty velmi často mohou končit i smrtí. Pády mohou zanechat dlouhodobé nebo trvalé následky (Tošovský, 2006). Vhodnou prevencí je zajištění oken, dveří a balkónů pojistkou proti otevření, měla by být umístěna ve výšce, kam dítě nedosáhne (Gálová, 2007).

Otravy

Mezi otravy, se kterými se dítě v domácnosti může setkat, patří otravy léky, chemikáliemi nebo rostlinami. K těmto otravám mají děti v domácnosti ideální přístup, pokud rodiče dostatečně neprovedou preventivní opatření, která by těmto otravám mohla předejít. Děti jsou od přírody zvědavé a jejich zvědavost může vést právě k nelehkým otravám (Tošovský,

2006). V předškolním věku jsou otravy jedním z hlavních problémů. V domácnosti se většinou jedná o požití léků nebo spolknutí jedovatých bobulí na zahradě (Gálová, 2007). Náhodné požití škodlivé látky se nejčastěji vyskytuje u dětí mezi 1. a 5. rokem života, a to v domácnosti (Aronová, 2006).

Lékové otravy

Lékové otravy patří mezi nejčastější otravy, které vzniknou v domácím prostředí. Dítě léky velmi snadno zamění za bonbony či sladké sirupy, které běžně pojídá nebo pije. Dítě také může napodobovat chování dospělého, který před dítětem léky užívá. Léky by měly být vždy uskladněny tak, aby k nim dítě nemělo možný přístup. Velice vhodné se jeví uložení v uzamčené lékárničce. Zcela nevhodné je ponechání léků volně v dosahu dítěte (Aronová, 2006; Tošovský, 2006).

Otravy chemickými prostředky

Otravy chemickými látkami jsou velice různorodé. K otravě může dojít čistícími a pracími prostředky, které se běžně používají k udržení čistoty celé domácnosti. Dále se děti mohou otrávit například lampovým olejem, aromatickým olejem do aromalamp či do zvlhčovačů vzduchu. V dílně či v garáži je možné riziko otrav například benzinem, různými ředidly, barvami, nemrznoucí směsí do ostřikovačů a podobnými látkami, které se v dílnách a garážích běžně vyskytují (Tošovský, 2006).

Otravy způsobené rostlinami

Dítě se s otravou způsobenou rostlinami může setkat jak přímo uvnitř domu, tak také i venku na zahradě či v parku. Doma jde o pokojové rostliny a venku o bobule z různých keřů a rostlin (Tošovský, 2006). Známou jedovatou rostlinou vyskytující se v domácnostech je dieffenbachie skvrnitá. Listy této rostliny obsahují šťavelan vápenatý. Tato látka poraní při požití sliznici úst, která následkem zduří a může dojít k uzavření dýchacích cest. Mezi další jedovaté domácí rostliny patří filodendron, scindapus, anthurium nebo monstera. Venku se dítě může setkat s jedovatým rulíkem zlomocným, vraním okem čtyřlístým. Jedovaté jsou také thuje a tisy (Aronová, 2006).

Otravy způsobené únikem nebezpečných plynů

Mezi otravy nebezpečnými plyny patří otravy oxidem uhelnatým a uhlíčitým. V domácnosti může k této otravě dojít únikem plynu z topidla nebo z motorového vozidla. Přiotrávené dítě se musí dostat rychle na čerstvý vzduch (Aronová, 2006).

Poleptání

K poleptání může dojít v souvislosti s požitím chemických látek, a to například kyselin, louhů nebo i různých čistících prostředků. Dětem způsobí požití takových látek poleptání úst, jícnu a žaludku. Ochranou před poleptáním je nenechávat nebezpečné látky volně v dosahu dětí a pokud se už někde vyskytují, tak nikdy tam nenechat děti bez dozoru. Zcela nevhodné se jeví přelévání kyselin a obdobných látek do neoznačených lahví, které jsou například od minerálních vod. Není ani vhodné se spoléhat v těchto případech na dětské pojistky na uzávěrech lahví, dítě může tuto pojistku překonat (Tošovský, 2006).

Popáleniny a opařeniny

Popáleniny a opařeniny jsou velmi závažné úrazy. Vznikají působením horké tekutiny, páry, plamene, elektrického proudu, rozžhaveného tělesa nebo i popálením bleskem. Popáleniny mohou vzniknout i stykem pokožky s chemickými látkami. Popáleniny mají dle závažnosti tři stupně (Tošovský, 2006).

První stupeň je stupněm nejnižším. Jedná se o postižení nejsvrchnější vrstvy pokožky. Často je přítomen otok, zarudnutí a místo je bolestivé. Popálenina prvního stupně se hojí bez vážných následků. Druhý stupeň popálenin se dostává hlouběji do vrstev kůže a často jsou při něm přítomny puchýře. Třetí, a to nejvyšší stupeň popálenin je stupeň, při kterém je zničena pokožka i kůže do hloubky i na svém povrchu. Plocha, která je spálena je často pokryta příškwarem. Rozsah popálenin se udává v procentech poničení vzhledem k tělesnému povrchu. Těžké popáleniny u dětí od 2 do 10 let jsou ty, které jsou svým rozsahem vyšší jak 10 % (Aronová, 2006; Tošovský, 2006).

U dětí předškolního věku dochází k popáleninám a opařeninám následujícím způsobem: strhnutí nádoby s horkým obsahem na sebe, pády do nádob s horkou vodou, prsty

v elektrické zásuvce nebo se popálí o rozžhavená tělesa a předměty jako je například krb nebo sporák (Grossová, 2016).

Nejdůležitějším preventivním opatřením u popálenin je bezprostřední dozor dospělého, pokud se s dítětem nachází u ohně. Hořlaviny a zápalky se musí skladovat mimo bezprostřední dosah dětí. Doporučuje se vařit na zadních plotýnkách sporáku, kam dítě nedostane či na sebe nestrhne nádoby s horkým obsahem (Aronová, 2006).

Utonutí

Utonutí může hrozit v blízkosti vody, ať už doma či venku, a to především bez dostatečného dozoru dospělého (Tošovský, 2006). Nebezpečí pro dítě představuje i malé množství vody, už ve 2 cm vody se může dítě utopit. Záchrana utonutého dítěte spočívá ve včasné resuscitaci a přivolání pomoci zdravotnické záchranné služby (Frišová et al., 2006).

Poranění ostrými předměty

Tato skupina poranění je velice široká, spadá do ní velké spektrum úrazů. V domácím prostředí jde běžně o poranění v kuchyni, zahradě, dílně. Může jít o závažná krvácení, která ohrožují dítě na životě nebo jen lehká poranění jako je například píchnutí se o špendlík. Dítě se může poranit nožem, nůžkami, o ostré hrany nábytku, hřebíky, vrtačkou, pilou, šroubovákem a mnoho dalšími předměty (Frišová et al., 2006).

Shrnutí kapitoly o bezpečnosti a ochraně dětí předškolního věku

Z provedené analýzy poznatků publikovaných v odborné literatuře je zřejmé, že dítě předškolního věku je velmi aktivní, více se pohybuje, je zvědavé, a právě díky jeho aktivitě bývá ohroženo vznikem úrazů.

Z epidemiologických dat vyplývá, že dítě tohoto věku tráví svůj čas především v rodině a v zařízení předškolního věku. Právě v těchto dvou prostředích dochází k nejvyššímu počtu úrazů. Z tohoto zjištění se jeví jako důležité, aby prevenci prováděli rodiče i učitelé.

Snahou České republiky je snižovat dětskou úrazovost a také úmrtnost dětí v důsledku úrazů. Důležitou se jeví především primární systematická prevence, kterou je nutné na děti působit.

Úrazy, které se běžně stávají v rodinném prostředí, jsou úrazy, které souvisejí s nedostatečným dohledem nad dětmi a jsou způsobeny zcela běžnými součástmi domácnosti, jako je jeho vybavení. Mezi nejčastější typy úrazů vycházející z domácího prostředí, které se dětem stávají, jsou pády v rámci kterých může dojít, k různorodým poranění, od lehčích po úrazy s fatálními následky. Další skupinu představují otravy, k nejčastějším otravám patří lékové otravy. Dále jsou to otravy chemickými prostředky nebo otravy způsobené rostlinami či únikem nebezpečných látek. Mezi velmi závažné úrazy, ke kterým může v domácím prostředí dojít jsou popáleniny a opařeniny. Zcela běžné jsou úrazy způsobené ostrými předměty, které se dějí v širokém spektru, od nejmenších škrábanců po nejtěžší krvácivá poranění. Nebezpečné je pro děti také utonutí, ať už uvnitř bytu nebo venku.

Důležitá je tedy prevence v pasivní i aktivní rovině. Pasivní prevenci zajišťují rodiče svým dohledem nad dětmi a přizpůsobením domácnosti tak, aby úrazům předešli, a to například preventivními zabezpečovacími prvky. Naproti tomu aktivní prevence spočívá ve výchově dětí k vlastnímu bezpečí. Jak již bylo zmíněno, prevenci je vhodné provádět i ve škole, a to v obou těchto zmíněných rovinách a doplnit tak vhodně výchovu dětí v rodině.

2 Bezpečnost a ochrana zdraví dětí v mateřské škole

Druhá kapitola diplomové práce je zaměřena na bezpečnost a ochranu zdraví dětí v mateřské škole. Děti v předškolním období začínají docházet do předškolního zařízení, které je zásadně, ihned po rodině, ovlivňuje.

V této kapitole jsou uvedeny legislativní dokumenty, ze kterých vyplývají povinnosti v plnění bezpečnosti a ochrany dětí v mateřské škole. Z legislativních dokumentů vyplývá vzdělávání dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, který řeší aktivní prevenci ve zvolené problematice.

Všechny dokumenty zmíněné v této kapitole byly analyzovány a byla z nich vybrána data, která se váží k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.

Je vycházeno z legislativních dokumentů v platném znění.

2.1 Právní předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí pro mateřskou školu

Mezi nejdůležitější právní předpisy, kterými se řídí mateřská škola a které se vztahují k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví patří:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Dále jsou výše zmíněné právní předpisy blíže analyzovány a jsou z nich vybrány klíčové informace z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, kterými se mateřská škola musí řídit.

2.1.1 Znění právních předpisů z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole

A. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).¹

Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách a školských zařízeních je ve školském zákonu řešena v paragrafu 29.

Mateřská škola je povinna přihlížet fyziologickým potřebám dětí a také by měla vytvářet takové podmínky, aby se děti v ní zdravě vyvíjely. Mateřská škola by také měla děti chránit před sociálně patologickými jevy (Zákon č. 561/2004 Sb., § 29, odst. 1).

Mateřská škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví dětí při vzdělávacích a ostatních činnostech během pobytu dítěte v mateřské škole i akcích konaných mateřskou školou i mimo areál MŠ. Pedagogové by v rámci výchovně vzdělávacích činností měli děti seznamovat s problematikou BOZ, která by měla být zanesena ve školním vzdělávacím programu mateřské školy, ze které pedagogové přímo vycházejí (Zákon č. 561/2004 Sb., § 29, odst. 2).

Mateřská škola je povinna vést evidenci úrazů a úrazy hlásit. Pokud se v mateřské škole stane během dne dítěti úraz, je pedagog povinen zapsat ho do knihy úrazů. Skutečnost by měla být vždy oznámena rodičům (Zákon č. 561/2004, Sb., § 29, odst. 3). O evidenci úrazů je napsáno více v části kapitoly, která se věnuje vyhlášce č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.

Dále je zmíněn ze školského zákonu paragraf 30, který řeší školní řád.

Školní řád vydává ředitel mateřské školy, který je povinen zaznamenat ve školním řádu, jak zajistí podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví dětí (Zákon č. 561/2004 Sb., § 30, odst. 1). Školní řád je umístěn vždy na přístupném místě. Je potřebné, aby se školním řádem byli

¹ Zákon č. 561 ze dne 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: sbírka zákonů České republiky. 2004. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/zneni-20210227>

seznámení na úrovni mateřské školy pedagogové a nepedagogický personál školy a také rodiče, jakožto zákonní zástupci dětí (Zákon č. 561/2004 Sb., § 30, odst. 4).

B. Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.²

Ve vyhlášce o předškolním vzdělávání se tématu bezpečnosti a ochrany zdraví dětí věnuje paragraf 5 „Péče o zdraví a bezpečnost dětí“.

Tato vyhláška hovoří o odpovědnosti mateřské školy za dítě. Je to doba od převzetí dítěte pedagogem od zákonného zástupce nebo jiné pověřené osoby do doby, kdy pedagog předá dítě zpět pověřené osobě nebo zákonnému zástupci. Pro předání dítěte pověřené osobě je nutný písemný souhlas zákonného zástupce, takzvané zmocnění k vyzvedávání dítěte z MŠ (Vyhláška č. 14/2005 Sb., § 5, odst. 1) Dále jsou zde stanoveny počty dětí na jednoho pedagoga mimo místo vzdělávání tak, aby byla zajištěna bezpečnost dětí. U dětí z běžných tříd je možné, aby byl pedagog mimo místo vzdělávání s počtem 20 dětí. Pokud jsou ve třídě zařazeny děti mladší 3 let nebo se ve třídě nachází dítě s podpůrnými opatřeními od druhého do pátého stupně, je povolen počet 12 dětí na jednoho pedagoga. Ve výjimečných případech může ředitel tyto počty navýšit. Pokud jde ovšem o pohyb v náročném terénu nebo o sportovní aktivity, určí ředitel další zletilou osobu, která je právně způsobilá a je zaměstnancem MŠ. (Vyhláška č. 14/2005 Sb., § 5, odst. 2, odst. 3, odst. 4) V případě konání výletů, škol v přírodě, kde jsou děti i po ukončení celodenního vzdělávání, určuje počet pedagogů nebo jiných pedagogických pracovníků ředitel školy, a to tak, aby byla zajištěna bezpečnost a ochrana zdraví dětí (Vyhláška č. 14/2005 Sb., § 5, odst. 5).

C. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů³

V tomto zákoně jsou zmíněny hygienické požadavky, které musí mateřská škola plnit. Jedná se o prostorové podmínky, vybavení školy, zajištění provozu, osvětlení v prostorech, způsob vytápění, mikroklimatické podmínky, jak je škola zásobována vodou, jak se uklízí a zachází

² Vyhláška č. 14 ze dne 29. 12. 2004, o předškolním vzdělávání. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14/zneni-20201023>

³ Zákon č. 258 ze dne 14. 7. 2000, o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky, 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258/zneni-20210427>

s prádlem. Dále je zde zmíněn režim dne, který je pro mateřské školy klíčový a měl by zohledňovat věkové a fyzické zvláštnosti dětí, pohyb, stravování a pitný režim. Režim dne si každá mateřská škola zpracovává do svého školního řádu. Mateřská škola je povinna v případě podezření na infekční onemocnění předejít jejímu vzniku a šíření tím, že dítě izoluje od ostatních dětí a zajistí dohled (Zákon č. 258/2000 Sb., § 7, odst. 1. odst. 2, odst. 3).

Pro mateřskou školu je dále důležitý tento zákon v ohledu na bezpečnost a ochranu zdraví dětí při pořádání škol v přírodě a jiných zotavovacích akcí. Jsou zde zapsány specifiky a povinnosti zajištění akce a dále podmínky pro účast dětí a fyzických osob, které jsou činné na škole v přírodě (Zákon č. 258/2000 Sb., § 8, § 9, § 10, § 11, § 12).

V paragrafu 13 se řeší vnitřní prostředí staveb a hygienické požadavky na venkovní hrací plochy, ať už se jedná o stavby a hrací plochy přímo mateřské školy nebo staveb pro školy v přírodě (Zákon č. 258/2000 Sb., § 13, odst. 1).

D. Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů⁴

Vyhláška říká, jak ve školách a školských zařízeních evidovat úrazy dětí, žáků a studentů. Jsou to úrazy, které se stanou při vzdělávacích činnostech a činnostech souvisejících se vzděláváním. Úraz musí mateřská škola zaevidovat do 24 hodin od doby, co se o něm dozví. Vyhláška zmiňuje, jaké přesné náležitosti má mít kniha úrazů. Dále ukládá, v jakém případě se vyhotovuje záznam o úrazu. Úrazy se musí hlásit bezodkladně zákonným zástupcům dítěte. Pokud jde v případě mateřské školy o smrtelný úraz, musí škola nahlásit skutečnost také na příslušný útvar Policie České republiky. Mateřská škola hlásí úrazy také pojišťovně, u které je pojištěna, a to v případě, že je odpovědná za škodu, která vznikne úrazem na životě a zdraví dětí. V paragrafu 4 pojednává vyhláška o zasílání záznamu o úrazu. Mateřská škola je povinna zaslat záznam o běžném úrazu zdravotní pojišťovně dítěte a České školní inspekci, a to za uplynulý měsíc, nejpozději do 5. dne nového měsíce. Pokud jde o smrtelný úraz, zasílá MŠ záznam svému zřizovateli, zdravotní pojišťovně dítěte,

⁴ Vyhláška č. 64 ze dne 2. 2. 2005, o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-64/zneni-20100501>

České školní inspekci a příslušnému útvaru Policie ČR, a to do 5 pracovních dnů (Vyhláška č. 64/2005 Sb., § 1- § 4).

E. Vyhláška č. 263/2007 Sb., vyhláška, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí⁵

Tato vyhláška v ohledu na bezpečnost a ochranu dětí v mateřské škole řeší dohled nad dětmi. Přesně říká, jaké povinnosti plní ředitel školy a jaké pedagogové v dohledu nad dětmi. Dohled nad dětmi může mít i jiný zletilý zaměstnanec školy, ale musí být předem řádně poučen a musí být proveden o jeho poučení zápis. Dohled nad dětmi může dle pokynů ředitele probíhat i mimo školu, například na soutěžích, akcích školy (Vyhláška č. 263/2007 Sb., § 6).

2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

Stěžejní dokument, kterému po stránce vzdělávání podléhá mateřská škola, je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, dále jen RVP PV. V této podkapitole je RVP PV analyzováno z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku a jsou z něho vybrány podstatné informace pro vzdělávání dětí v této problematice. Podle RVP PV vytvářejí mateřské školy své školní vzdělávací programy. Školní vzdělávací program konkrétní mateřské školy je v empirické části v podkapitole 7.2 v sekci analýza interních dokumentů vybrané mateřské školy v bodě A.

Úkoly RVP PV

Hlavním úkolem předškolního vzdělávání v institucích je doplnění a podpora rodinné výchovy. Tento úkol se jeví s ohledem na téma diplomové práce jako klíčový a velice podstatný. Dále předškolní vzdělávání zajišťuje vhodné prostředí, které je bohaté na podněty, které působí na děti mnohostranně, aby se mohly aktivně rozvíjet a učit se. Jedním z dalších úkolů je podpora tělesného vývoje a zdraví dítěte, což přímo souvisí

⁵ Vyhláška č. 263 ze dne 4. 10. 2007, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí. In: Sbírka zákonů České republiky, 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-263/zneni-20071101>

se zvoleným tématem práce (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

Cíle RVP PV

Rámcový vzdělávací program má provázaný systém cílů. Cíle jsou rozpracovány do 4 kategorií. Jsou to kategorie: rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy. Rámcové cíle a dílčí cíle jsou brány jako záměry a kategorie klíčových kompetencí a dílčích výstupů jsou koncipovány do podoby výstupů (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

S ohledem na řešenou problematiku je určitě potřebné, aby dítě na konci předškolního období dosáhlo určité úrovně samostatnosti a aby bylo schopné se v nástrahách různých rizik, působících na jeho bezpečnost a zdraví, orientovat a snažit se jim předcházet.

Klíčové kompetence

Nepostradatelnou a velice důležitou kategorií cílů tvoří klíčové kompetence, ke kterým by mělo předškolní vzdělávání směřovat. V předškolním věku se vytváří základy těchto kompetencí, které jsou důležité z pohledu dalšího vzdělávání, které na předškolní vzdělávání plynule navazuje.

V rámcovém vzdělávacím programu jsou představeny následující kompetence:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence činnostní a občanské

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018)

Dále jsou vybrány klíčové kompetence, které mají přímou vazbu ke vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví. Z uvedených skupin klíčových kompetencí jsou vybrány pouze některé klíčové kompetence, a to kompetence k učení, k řešení problémů, sociální a personální, činnostní a občanské kompetence. Vynechány jsou klíčové kompetence komunikativní,

které nejsou pro téma diplomové práce tak důležité. Všechny zmiňované kompetence jsou uváděny pro děti na konci předškolního vzdělávání.

A. Kompetence k učení

- „Uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení“
- „Má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách, orientuje se v řádu dění v prostředí, ve kterém žije“
- „...Aktivně si všímá, co se kolem něho děje, chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí, poznává, že se může mnohému naučit, ...“
- „...dovede postupovat podle instrukcí a pokynů...“

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 11)

B. Kompetence k řešení problémů

- „si všímá dění i problémů v bezprostředním okolí“
- „řeší problémy, na které stačí, známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou dospělého“
- „rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou, dokáže mezi nimi volit“
- „chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou, uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit“

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str.11-12)

C. Sociální a personální kompetence

- „si uvědomuje, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky“
- „...rozpozná nevhodné chování...“
- „...dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování...“

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 12)

D. Činnostní a občanské kompetence

- „Odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit a přizpůsobovat se daným okolnostem“

- „Chápe, že se může o tom, co udělá rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá“
- „Se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje, je otevřeně aktuálnímu dění“
- „Chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky“
- „**Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)**“

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 13)

Shrnutím lze říct, že dítě na konci předškolního vzdělávání by se mělo dle rámcového vzdělávacího programu naučit poznatkům o své bezpečnosti a ochraně svého zdraví. To, co se dítě naučí, by mělo umět použít v praxi. Mělo by být schopné vnímat svět a dění kolem sebe samotného, a to i v případě nebezpečí. Mělo by se umět pokusit nastalé situace řešit. Mělo by poznat nevhodné chování, které by mohlo například vést k poškození zdraví nebo by ho mohlo dostat do nebezpečí. Mělo by umět odhadnout riziko dané situace. Dítě by se nemělo zajímat pouze o sebe, ale také o druhé tak, aby dbalo na ochranu zdraví i ostatních lidí. Nejdůležitější ze zmíněných kompetencí, která má přímou vazbu na téma diplomové práce, je kompetence, která poukazuje na dbání na zdraví své i ostatních, která je součástí kompetencí činnostních a občanských (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

Vzdělávací oblasti

V této podkapitole jsou zmíněny vzdělávací oblasti RVP PV a jsou z nich vybrány pouze ty oblasti, které se přímo váží ke vzdělávání tématu bezpečnosti a ochrany zdraví.

Každá vzdělávací oblast je v RVP PV krátce popsána a dále rozdělena do tří kategorií, a to na dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, a na očekávané výstupy. Ke každé oblasti jsou navíc uváděna rizika, ke kterým by mohlo docházet a na která je potřeba si dát při vzdělávání pozor. Vzdělávacích oblastí je celkem 5. Jsou to oblasti:

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika

- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018)

Ze všech pěti oblastí jsou dále zmíněny pouze oblasti tři, a to oblasti: Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý a Dítě a svět. Jedná se o oblasti, ve kterých je uvedena přímá návaznost na vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.

A. Oblast: Dítě a jeho tělo

Tato vzdělávací oblast je zaměřena na vývoj dítěte především v oblasti fyzické a psychické. Jde jak o stránku pohybu, tak o uvědomění si vlastního těla a také o rozvoj dovedností, které vedou dítě k samostatnosti. Dítě by si v rámci této vzdělávací oblasti mělo také osvojit návyky ke zdravému životnímu stylu (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

Důležitý dílčí cíl z oblasti Dítě a jeho tělo, který se pojí k ochraně a bezpečnosti zdraví je: *„Osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí“* (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 15). K tomuto dílčímu cíli se pojí vzdělávací nabídka, která říká, abychom jako učitelé dětem vytvářeli a nabízeli příležitosti a činnosti, které právě směřují k ochraně zdraví a osobního bezpečí. Ve vzdělávací nabídce se také dále objevuje poskytování příležitostí a nabídka činností, které slouží k prevenci úrazů, nemocí a také k prevenci nezdravých návyků a závislostí.

Očekávané výstupy s ohledem na bezpečnost a ochranu zdraví jsou v této oblasti následující. Dítě by na konci předškolního období mělo umět rozlišit, co jeho tělu škodí a co naopak prospívá. Mělo by se chovat tak, aby neohrožovalo bezpečnost a zdraví, a to své i druhých lidí. Dále by mělo dítě mít povědomí o tom, jak chránit své zdraví a bezpečí a v případě nastalého problému umět vyhledat pomoc (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

B. Oblast: Dítě a ten druhý

Jak již napovídá název oblasti, tak jde o oblast, která podporuje u dětí především vztahy k ostatním lidem.

Z dílčích cílů této oblasti je zmíněn cíl: „*Ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými*“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 23). Tento cíl je z hlediska zvoleného tématu velice podstatný. Je důležité, aby děti chránily samy sebe i ostatní.

Ze vzdělávací nabídky se k cíli váže možnost nabízet dětem hry nebo situace, díky kterým se dítě učí, co je to jeho soukromí a jak ho má chránit a samozřejmě tak, aby dbalo na své bezpečí i bezpečí druhých. K naplnění tohoto cíle lze určitě využít různé příběhy a pohádky, při kterých sdělujeme dětem etický obsah a děti se z nich mohou poučit (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

Očekávanými výstupy v této oblasti ve vztahu k bezpečí svému a druhých je umět se bránit násilí, které vychází od jiného dítěte nebo lidí. Dítě by mělo dbát na svou bezpečnost a bezpečnost druhých i při setkání s cizími lidmi (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018). Tato oblast by neměla být určitě opomíjena z hlediska bezpečnosti dětí, a to jak v mateřské škole ze stran učitelů i rodičů. V empirické části práce ale téma ostražitosti k druhým lidem, kteří by mohli dítě ohrožovat, není řešeno.

C. Oblast: Dítě a svět

Oblast dítě a svět je zaměřena na poznání environmentální oblasti a vytvoření povědomí o tom, co se kolem dítěte děje, jaký vliv má člověk na životní prostředí, co mu škodí, a co naopak prospívá.

Dílčí vzdělávací cíl, který se váže k řešené problematice je: „*Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před nebezpečnými vlivy*“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, str. 28).

Ve vzdělávací nabídce je zmíněno poučování dětí o nebezpečných situacích, se kterými se může setkat. Učitel by měl dítě také poučit o tom, jak je možné se v takových situacích chránit. Jsou zde konkrétně vyjmenovány možné nebezpečné situace, jako například: situace

v dopravě, setkání se zvířaty, chemické látky, požáry, povodně, jedovaté rostliny, manipulování s přístroji či předměty, zkrátka různé nebezpečné situace, jak z domácího prostředí, prostředí venku, tak i přírodní jevy, které mohou být životu nebezpečné. Dále ze vzdělávací nabídky je možné nabízet dětem hry, které se věnují například tématu dopravy, cvičit s dětmi bezpečné chování v dopravě, ve které se děti pohybují každý den. Doporučuje se praktický nácvik, jak se chovat bezpečně i v jiných situacích, ve kterých se mohou děti ocitnout (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

Očekávanými výstupy pro téma bezpečí dětí je chovat se bezpečně, a to bez ohledu, zda je dítě doma nebo na veřejnosti. Dítě by si mělo uvědomovat nebezpečí, a to takové, se kterým se může běžně kolem sebe setkat a jak se při tomto nebezpečí chránit. Mělo by vědět, kam se v případě nebezpečí obrátit a také to, jak se nebezpečí vyhnout (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018).

2.3 Metodický pokyn, metodické doporučení a vnitřní předpisy mateřské školy

Dalšími dokumenty, kterými se musí mateřská škola řídit z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí je:

- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. (č.j.: 37 014/2005-25)
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti (MŠMT-1981/2015-1)

Vzhledem k záměru diplomové práce, kterým je vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví jsou zmíněny z výše zmíněných dokumentů pouze vybrané části. Některé informace z metodického pokynu nejsou zmíněny z důvodu již zaznění v podkapitole 2.1, která se věnuje legislativním předpisům závazných pro mateřskou školu.

Metodický pokyn

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT.

Určuje postupy, jak zajistit ve školách a školských zařízeních bezpečnost a ochranu jejich zdraví (MŠMT, 2005).

Metodický pokyn je zpracováván spíše pro školy, jelikož hovoří o žácích, nikoli o dětech. Zajisté by se jím měly mateřské školy řídit.

A. Článek 2: Předcházení rizikům

Školy dle metodického pokynu mají zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání, výchově a dalších činnostech, které souvisí se vzděláváním. Škola by měla zhodnotit možná rizika a dle toho učinit preventivní opatření před možnými riziky. Měla by brát ohled na věk a schopnosti žáků, vyspělost, jak duševní, tak fyzickou a také na jejich zdravotní stav (MŠMT, 2005).

Podle školního vzdělávacího programu, který je zpracován na základě rámcového vzdělávacího programu, má škola seznamovat žáky s možným nebezpečím, které může ohrozit jejich zdraví. U žáků by mělo být dosaženo klíčových kompetencí, které se vztahují k ochraně zdraví a bezpečnosti (MŠMT, 2005).

B. Článek 5: Zdravotní předpoklady

Z tohoto článku je nutné zmínit, že zákonní zástupci jsou povinni informovat školu v případě, že dojde u dítěte ke změně zdravotní způsobilosti nebo jeho obtížím, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání. Pokud dojde u dítěte ke změně zdravotní způsobilosti během vzdělávání, mělo by to pedagogovi oznámit. V případě některých akcí školy, jako je například škola v přírodě, jsou vyžadována posouzení zdravotní způsobilosti lékařem (MŠMT, 2005).

C. Článek 9: Poučení žáků

Článek 9 pojednává o poučování dětí v rámci bezpečnosti a ochrany jejich zdraví. Pedagog by měl děti vždy poučit o možných rizicích. Za doklad o poučení je jeho záznam, který je možný zaznamenat, společně s osnovou poučení, do třídní knihy (MŠMT, 2005).

D. Článek 21: Úrazy žáků

Za úrazy žáků se považují úrazy, které se stanou při vzdělávání a dalších souvisejících činnostech. Může jít o úrazy, které se stanou i mimo území školy (MŠMT, 2005).

E. Článek 24: Odpovědnost za škodu při úrazech žáků

Škola zodpovídá za škodu, která vznikla důsledkem úrazu ve škole (MŠMT, 2005).

Dle metodického pokynu mateřské školy zpracovávají příslušné směrnice a školní řád, které jsou zmíněny v bodě C v této kapitole. Vnitřní předpisy konkrétní mateřské školy jsou blíže rozpracovány v části empirické, v podkapitole 7.2 v sekci analýza interních dokumentů mateřské školy.

Metodické doporučení

(Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – minimální standard bezpečnosti)

Je přehledem doporučených opatření, které jsou nutné pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů. Problematiku rozděluje do tří rovin, to předcházení mimořádným událostem neboli prevenci, reakce na mimořádné události a třetí rovinu přijímání opatření, aby nenastala mimořádná událost opakovaně v budoucnu (MŠMT, 2015).

Metodické doporučení obsahuje 3 kapitoly, a to:

- Prostorová a organizačně-technická opatření
- Personální opatření
- Vnitřní předpisy a dokumentace školy

A. Prostorová a organizačně – technická opatření

Opatření, která slouží jako ochrana před vniknutím cizím a nepovolaným osobám do areálu školy. Jde tedy o zabezpečení zámky, prověřování účelů, za kterým určitá osoba vstupuje do areálu, úpravy terénu školy, osvětlení v areálu školy (MŠMT, 2015).

B. Personální opatření

se týká především dohledu nad žáky a jejich ochranou před cizími osobami. Ochranu před cizími lidmi může odvrátit pověřená osoba, která dělá funkci vrátného. Pokud by se jednalo o zvýšené nebezpečí vniknutí, je možné požádat o spolupráci policii nebo bezpečnostní agenturu (MŠMT, 2015).

C. Vnitřní předpisy a dokumentace školy

V této kapitole jsou zmíněny dokumenty, které by měla mateřská škola v souvislosti s ochranou zdraví a bezpečností mít zpracovány. Škola takové dokumenty vytváří společně s odborníky, kteří jsou k tomu způsobilí. Škola by měla mít zpracované dokumenty pro případ, že by nastaly různé mimořádné situace. Účinnost dokumentace je prověřována. Dále má škola pracovní řád, školní řád a další dokumenty, které se soustředí na ochranu a bezpečnost (MŠMT, 2015).

Minimální standard bezpečnosti by měla škola ve všech bodech dodržovat a odchýlit se od něho pouze minimálně (MŠMT, 2015).

Vnitřní předpisy mateřské školy

Vnitřní předpisy mateřské školy jsou interní záležitostí konkrétní školy a mohou se mezi školami lišit. Z vnitřních předpisů jsou v empirické části zmíněny směrnice konkrétní mateřské školy, a to směrnice školního řádu a směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Další důležitý dokument, který je spjatý s ochranou a bezpečností dětí, je školní vzdělávací program. Školní vzdělávací program je také blíže projednáván v empirické části. Všechny výše zmíněné dokumenty jsou analyzovány v empirické části diplomové práce, v podkapitole 7.2 v sekci analýza interních dokumentů vybrané mateřské školy.

2.4 Šetření České školní inspekce (ČŠI) v tématech vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví

Tato kapitola je zpracována na základě získaných údajů z tematické zprávy ČŠI o vzdělávání v bezpečnostních tématech z roku 2016.

Hodnocení škol a školských zařízení provádí Česká školní inspekce (Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon, § 12, odst. 1, odst. 3).

Šetření ČŠI probíhalo pro zjištění, v jakých tématech, které jsou zaměřeny na bezpečnost, školy vzdělávají a jakým způsobem. Zaměřovalo se na organizaci těchto témat ve školních vzdělávacích programech, jak je vzdělávání těchto témat zařazeno do vzdělávacích oblastí a výukových předmětů. Dále se také zaměřilo na pedagogy, jak jsou v této problematice proškolení v kurzech a vzdělávacích programech. Zjišťovalo i to, jaké pomůcky

a materiály využívají pedagogové od externích dodavatelů nebo zda si učitelé zprostředkovávají vlastní výukové materiály. Pojednávalo o metodách a způsobech, jakými pedagogové ke vzdělávání problematiky využívají a také, jaké jsou připravovány ve školách akce s touto tematikou. Nedílnou součástí šetření bylo také zjištění, jak jsou znalosti dětí a žáků ověřovány a do jaké míry si znalosti v problematice bezpečnosti osvojují. Všechny tyto informace byly získávány prostřednictvím hospitací, rozhovorů s učiteli (ČŠI, 2016).

V předškolním vzdělávání šlo o zaměření se na následující 3 témata:

- Dopravní výchova
 - Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí
 - Ochrana zdraví
- (ČŠI, 2016)

2.4.1 Výsledky šetření

Výsledky šetření jsou uvedeny podle 3 témat, na které bylo šetření v části předškolního vzdělávání zaměřeno.

A. Dopravní výchova

Dopravní výchova je součástí RVP PV. Je především zařazena ve vzdělávací oblasti Dítě a svět a dále pak částečně v oblastech Dítě a jeho tělo a Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč. V šetření ohledně tématu dopravní výchovy bylo zjištěno, že se většina mateřských škol věnuje tématu dopravní výchovy velmi okrajově. Dopravní výchova je v mateřských školách tedy realizována nejčastěji v rámci integrovaných bloků. Ve většině škol organizuje vzdělávání v dopravní výchově přímo učitel MŠ. Co se týká školení učitelů, tak v posledních dvou letech, kdy byl dokument vydán, se v 70,6 % škol učitelé neúčastnili žádného školení nebo kurzu. Od externích dodavatelů používají učitelé v MŠ nejvíce dopravní značky, poté dopravní koberce a na třetím místě semaforey. Učitelé MŠ si materiály zajišťují nejčastěji z internetu. Svépomocí vytvořené pomůcky se umístily na druhém místě. Nejčastější spoluprací s partnery v dopravní výchově obsadila Policie ČR a ihned v závěsu byla zmíněna spolupráce s rodiči (ČŠI, 2016).

B. Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Další téma je ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, toto téma však není součástí RVP PV. I přes tuto skutečnost mateřské školy v tomto tématu děti vzdělávají. Stejně jako u dopravní výchovy je toto téma nejčastěji zařazováno v integrovaných blocích. Nejčastěji vzdělávají děti v této problematice samotní učitelé. Pomůcky, které pedagogové nejvíce využívají od externistů jsou v tomto případě pomůcky od HZS ČR, dále ve velké míře jsou využívány ke vzdělávání multimediální programy a na třetím místě skončily ve využití pomůcky od asociace Záchranný kruh. Pro toto téma si nejvíce pedagogové vytvářejí pomůcky sami, a dále jsou hojně využívány výukové karty. Mezi další využívaný materiál se řadí pracovní listy, knihy anebo další podklady k tématu, které jsou z internetu. Většina škol spolupracuje na vzdělávání v této problematice s HZS ČR (ČŠI, 2016).

C. Ochrana zdraví

Posledním tématem bezpečnosti je téma ochrany zdraví. Toto téma v RVP PV je zasazeno ve vzdělávacích oblastech Dítě a jeho tělo a Dítě a svět. V tematice ochrany zdraví vzdělává 91,7 % mateřských škol. Stejně tak jako v předchozích dvou tématech probíhá vzdělávání nejvíce v integrovaných blocích a ve většině zajišťují vzdělávání dané problematiky učitelé MŠ. V této oblasti se nejvíce učitelé proškolují v kurzech od Českého červeného kříže a ZZS ČR. Specifické pomůcky ke vzdělávání dětí v první pomoci má pouze jedna třetina mateřských škol. Mateřské školy si zajišťují své materiály, a to skoro ve všech mateřských školách. Jak se dá předpokládat, v této oblasti je nejčastějším partnerem pro mateřskou školu Zdravotnická záchranná služba. Hojně jsou také využíváni dobrovolníci a spolupráce s Českým červeným křížem (ČŠI, 2016).

Z výše zjištěného vyplývá, že se ve větší míře věnují v mateřských školách tématu dopravní výchovy a ochrany zdraví. Tématu běžných rizik a mimořádných událostí se školy věnují, ale ne tak hojně, jako u předešlých témat. Učitelé nejvíce tato témata vzdělávají v rámci integrovaných bloků a vzdělávání vedou nejčastěji učitelé sami. Nejvíce jsou učitelé proškoleni v oblasti ochrany zdraví. Pro vzdělávání v problematice ochrany zdraví a bezpečnosti se využívá her, exkurzí, soutěží a zážitkového vyučování (ČŠI, 2016).

Shrnutí kapitoly o bezpečnosti a ochraně zdraví ve školství

Mateřské školy jsou vázány jednotnými předpisy, které jsou zaměřeny na bezpečnost a ochranu dětí, které musí dodržovat. Mateřská škola zajišťuje bezpečnost a ochranu ve dvou rovinách prevence.

Z legislativních dokumentů pro první rovinu prevence vyplývá důležitost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole. Mateřská škola se tedy podílí na prevenci pasivní, která tkví v zajišťování bezpečnostních a ochranných opatřeních s ohledem na zdraví dětí.

Druhá rovina, která vyplývá z legislativních dokumentů je rovina aktivní prevence, která je zaměřena na vzdělávání. Vzdělávání v mateřské škole probíhá dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, které jsou v jednotlivých školách zpracovány do školních vzdělávacích programů.

Mateřská škola vypracovává v těchto dvou rovinách své vnitřní dokumenty, kterými se řídí. V aktivní prevenci se jedná o školní vzdělávací program a v rovině pasivní jde o školní řád a směrnice, která se vztahuje k ochraně a bezpečnosti dětí v mateřské škole.

Z šetření České školní inspekce vyplynula zjištění, že se mateřské školy věnují v rámci aktivní prevence především tématům dopravní výchovy a ochrany zdraví. Tématu běžných rizik a mimořádných událostí není v mateřských školách tolik věnována pozornost. Nejčastěji učitelé děti v mateřské škole v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví vzdělávají sami. Učitelé jsou proškolení především v oblasti ochrany zdraví.

3 Přehled nabídky programů a materiálů pro předškolní věk s tematikou bezpečnosti a ochrany zdraví

V této kapitole je uveden přehled organizací s programy, projekty a dostupným materiálem pro vzdělávání dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Zmíněny jsou především programy, které se týkají bezpečnosti a ochrany zdraví v domácnosti.

Nadační fond Modrý hroch: Projekt „S Modrým hrochem bez úrazu“

Projekt „S modrým hrochem bez úrazu“ vzniknul v roce 2015 z grantu norských fondů. Vytvořila ho organizace Nadační fond Modrý hroch. Projekt je zaměřen na děti a rodiče z neškolských zařízení, jako jsou dětské skupiny, soukromé školky nebo mateřská centra (Projekt CZ.11/MGS/067 „S Modrým hrochem bez úrazu“, © 2021).

Na bázi tohoto projektu byly vytvořeny 3 programy, které se soustřeďují na prevenci úrazů, které jsou k dispozici od září roku 2015. Jeden z těchto 3 programů je zaměřen na vzdělávání dětí. Jedná se o vzdělávací program s názvem Smolařínek (Projekt CZ.11/MGS/067 „S Modrým hrochem bez úrazu“, © 2021).

Modrý hroch poskytuje volně ke stažení materiál pro vzdělávání v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví. Je zde desatero bezpečného pobytu u vody, omalovánky a pracovní listy. Dále také uvádí příklady protiúrazových her. Pro rodiče poskytuje přednášku a brožuru s tematikou BOZ (Ke stažení, © 2021).

Vzdělávací program: „Smolařínek“

Jedná se o divadelní představení, které představují loutkoherci z Divadla Bez Pravidel. V projektu je hlavní postava chlapce Smolařínka, který se v rámci představení setkává s nebezpečnými situacemi. Projekt je založen na aktivní spolupráci dětí s loutkoherci. Děti jsou motivovány k uvědomování si špatného chování. Po představení obdrží děti k vypracování pracovní list s nebezpečnými situacemi (Smolařínek, © 2021).

Státní zdravotní ústav

Státní zdravotní ústav realizuje v rámci primární prevence úrazů různé programy a vydává také brožury, které by mohly učitelky ve své praxi využít.

A. Interaktivní preventivní program: „Prevence úrazů hravě“

Tento program je určen dětem ve věku od 3 do 7 let. Program je možný do mateřské školy objednat. Děti se v rámci projektu hravou formou seznámí s možným nebezpečím, které by je mohlo ohrožovat. Program obsahuje loutkové představení. V programu vystupují pohádkové postavy, a to skřítek Vítek a Zlobík a s nimi víla Chránilka. Program je založen na aktivní spolupráci dětí s vedoucím programu a učí se různé situace, např. jak přecházet vozovku. Program je zdarma. Autorem programu je Eva Uličná a Lenka Švábová (Prevence úrazů hravě interaktivní preventivní program, © 2021)

K programu je vytvořen pracovní sešit a stolní hra. Tyto materiály jsou volně ke stažení na webových stránkách SZÚ (Prevence úrazů hravě, © 2021)

B. Brožura: „Aby se nic nestalo“

Tato publikace je zaměřena na prevenci dětských úrazů a je určena učitelům a učitelkám MŠ. Klade si za cíl snížit počet dětských úrazů a přispět k zdárnému zastavení dětských úrazů. Publikace obsahuje tři části, a to metodiku s pracovními listy, hry a příběhy. Publikace nabízí náhledy do různých prostředí, kde může na děti číhat nebezpečí. Dále umožňuje využívat ji v různých ročních obdobích, dle toho, jaká rizika s sebou dané roční období přináší. Autorem projektu je Mgr. Kristina Pokorná, DiS. a byla vydána v roce 2016. Brožura je volně ke stažení na stránkách SZÚ (Pokorná, 2016).

Asociace záchranný kruh

Asociace záchranný kruh je nezisková organizace. Realizuje informační systém, prevenci a vzdělávání v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví. Jednou z náplní je tvorba vzdělávacích materiálů pro žáky a pedagogy věku (O nás. Záchraný kruh, © 2021). Na webových stránkách asociace je spousta materiálů ke stažení, kterou lze vhodně využít při vzdělávacích činnostech v mateřské škole. Pedagogové mohou materiál z webových

stránek záchranného kruhu stahovat, pokud se předem registrují. Některý materiál je zpoplatněn a školy si mohou materiál od záchranného kruhu zakoupit (Pro školy, © 2021).

Záchranný kruh vytváří také výukové aplikace pro telefony a tablety. Dále jsou uvedeny dvě aplikace, které je možné využít ve vzdělávání dětí předškolního.

A. Výuková aplikace: Aplikace první pomoci

Pro děti v mateřské škole je dobře využitelná aplikace s první pomocí, kde jsou různé animace, kdy a jak je potřeba poskytnout první pomoc. Jsou zde zábavnou formou sdělovány informace o různých druzích poranění, které mohou vzniknout v různých nebezpečných situacích ať už v domácím prostředí nebo venku. Aplikací provází bernardýn, který se jmenuje Benny (Vzdělávací aplikace: Animovaná první pomoc, © 2021).

B. Výuková aplikace: Malý záchranář

Výuková aplikace Malý záchranář je souborem 33 vzdělávacích her. Děti se zábavnou formou učí řešit problémy rizikových situací. Všemi hrami provází maskot pan Kroužek. Aplikace je spoluvytvářena se záchranáři a pedagogy. Aplikace je nadabovaná a je tak zcela vhodná pro děti z mateřské školy, které neumí ještě číst. Hry se věnují šesti tematickým okruhům: běžná rizika, požáry, ekologická výchova, dopravní výchova a osobní bezpečí. Tato aplikace je zpoplatněna (Vzdělávací aplikace: Malý záchranář, © 2021).

Preventivní buňka Centra dětské traumatologie FN Brno

Projekt Preventivní buňka Centra dětské traumatologie FN Brno je vytvořen odborníky pro prevenci dětské úrazovosti. V rámci projektu jsou vytvořeny preventivní programy. Preventivní programy se odehrávají přímo na pracovišti traumatologie, které lze s dětmi navštívit. Jedná se o následující témata programů pro předškolní děti:

- Jak zabránit dětským úrazům?
- První pomoc při dětských úrazech.
- Stal se mi úraz, co dál?

Tato témata programů jsou pro mateřské školy konána v celkové délce 60 minut, kdy se tato tři témata vystřídají (Programy. Preventivní buňka, © 2021)

Jedná se o lokální záležitost, ale v rámci projektu jsou vytvořeny webové stránky, kde jsou zpracována instruktážní videa pro prevenci úrazů, kde provází malý chlapec Hugo. Dále je zde hra s názvem „Bez úrazu k pokladu“, která je věnována dětem od 5 do 11 let. Učitelé mateřských škol mohou také využít brožury „Jak zabránit dětským úrazům“ a „Stal se mi úraz, co dál?“ (O nás. Preventivní buňka, ©2021).

Dětství bez úrazů

Dětství bez úrazů je nezisková organizace, která se zaměřuje na zdravý život dětí. Společnost informuje, učí a motivuje rodiče a děti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví (O nás. Dětství bez úrazů, ©2021).

Projekt „Dětství bez úrazů“ vznikl ve spolupráci doc. MUDr. Ladislava Pelecha a PhDr. Jiřího Kostnera, a to již v roce 1997. V rámci projektu byly vytvořeny metodické materiály a také televizní pořady. Od vzniku projektu vznikly další dílčí projekty, jako například výukové a metodické materiály s problematikou úrazovosti dětí, pořádané akce a také další televizní pořady určené dětem (Projekty. Dětství bez úrazů, ©2021).

Brožura: „Metodika k prevenci dětských úrazů“

Tato publikace společnosti Dětství bez úrazů obsahuje návrhy pro realizaci preventivního programu. Publikace je určena učitelům MŠ a ZŠ. Publikace odkazuje na videokazetu „Rozhodni se“, na které mají být zaznamenány krátké příběhy z nebezpečných situací pro děti. Video na webových stránkách projektu nejsou dostupná. Z brožury ale lze ke vzdělávání dětí v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku využít omalovánky a výukové dokreslovací plakáty rodiny Neplechových, které jsou součástí přílohy v brožuře (Dětství bez úrazů, © 2006).

Brožura je ke stažení na stránkách společnosti. Dále je na stránkách ke stažení pexeso a omalovánky, které by bylo možné v praxi využít (Materiály pro prevenci dětských úrazů, ©2021).

Prevence dětem z. s.

Prevence dětem je spolek, který je složen z profesionálních záchranářů. Spolek byl založen v roce 2012 a snaží se o prevenci dětských úrazů. Spolek pořádá projekty, které jsou

zaměřené na bezpečnost a ochranu dětí. Působí převážně v hlavním městě – Praze (O nás. Prevence dětem, ©2016).

Projekt: „Bezpečnostní průprava dětí“

Tento projekt je určený dětem z mateřských škol a žáků prvních tříd základních škol. Školitelé projektu jsou zdravotničtí záchranáři, hasiči a policisté. Jedná se o dopolední blok aktivit. Projekt je na území hlavního města Prahy zdarma, ale dá se objednat i mimo Prahu. Děti jsou v rámci projektu aktivně zapojovány, děti se učí rozpoznávat rizikové situace, místa a jiné nebezpečné předměty. V projektu školitelé využívají interaktivních pomůcek a profesionálního vybavení (Bezpečnostní průprava dětí. Prevence dětem, © 2016).

Projekt: „Ježkovy voči“

Projekt, který je k dispozici na kanále YouTube. Jedná se o krátká animovaná videa, která děti seznamují s rizikovými situacemi. V animacích jsou znázorněny nebezpečné situace a jejich následky a je v nich uvedeno, jak je možné takovým situacím předejít. Jsou zde videa na téma: udušení, dopravní nehody, popálení, otravy, bezpečný domov, pády, utonutí atd. Webové stránky, které jsou na YouTube kanále Ježkovy voči zmíněny, již nefungují, ale videa v kanále jsou volně přístupná. Video lze využít v mateřské škole (Ježkovy voči: Aby nebyl malér, 2016).

Shrnutí přehledu programů, projektů a materiálů pro předškolní věk s tematikou bezpečnosti a ochrany zdraví

Kapitola slouží jako přehled organizací, které vytvořily programy, projekty nebo materiály k tématu bezpečnosti a ochrany zdraví a z jejichž zdrojů by mohly pedagogové vedoucí děti předškolního věku čerpat, ať už přímo nebo se jimi pouze inspirovat.

Z výše uvedeného výčtu jsou materiály dostupné z webových stránek. Z analýzy šetření ČŠI, bylo zjištěno, že učitelé mateřských škol nejvíce využívají pomůcek a materiálů ke vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví z internetu. (ČŠI, 2016). Je tedy vhodné, že mohou učitelé najít spoustu materiálů právě na webových stránkách.

Programy, materiály a projekty lze pomyslně rozdělit do skupin dle jejich typu, a to na externí programy, které si mateřská škola objedná, výukové aplikace pro digitální technologie, brožury a materiály, přednášky zacílené na rodiče a také exkurze na místo, kde jsou děti v této problematice vzdělávány. Učitelé si mohou tak vybrat typ, se kterým se jim pracuje nejlépe.

Z externích programů se nabízí program Smolařínek od Nadačního fondu Modrý hroch, Státní zdravotní ústav pořádá program Prevence úrazů hravě a v Praze je také možné pozvat do mateřské školy program s názvem Bezpečnostní průprava dětí od Prevence dětí z. s.

Učitelé, kteří rádi pracují s digitálními technologiemi, jistě ocení výukové aplikace od Asociace záchranný kruh, a to aplikace první pomoci a aplikace malý záchranář. Nabízí se i projekt Ježkovy voči z kanálu Youtube, který obsahuje výuková videa. Dále je možné využít výuková videa od Preventivní buňky Centra dětské traumatologie FN Brno a od Asociace Záchraný kruh.

Někteří učitelé rádi pracují s brožurami a metodikami. Je možné využít brožuru Aby se nic nestalo od Státního zdravotního ústavu. Možností je také starší brožura Metodika k prevenci dětských úrazů s videem, kterou vydalo Dětství bez úrazů. Mnoho materiálů ke stažení nabízí Asociace záchranného kruhu. Když se učitel registruje na webových stránkách asociace, veškeré výukové materiály mu jsou k dispozici. Výukový materiál je možné získat také na webových stránkách Nadace modrý hroch.

Některé projekty a programy jsou zacílené nejen na školy, ale také na rodiče. Například je zde možnost přednášky od Nadace modrý hroch.

Učitelé, kteří rádi vyrazí s dětmi na exkurze, mohou využít návštěvu Preventivní buňky Centra dětské traumatologie FN Brno. Nevýhodou této exkurze je lokálnost.

Programů, projektů a materiálů je k dispozici dle přehledu dostatek. Bylo by zajímavé zjistit, jak jsou školami tyto programy využívány nebo jakou formu učitelé preferují pro vzdělávání v této problematice v mateřské škole.

4 Výzkumný problém, cíle a výzkumné otázky

4.1 Výzkumný problém

Na základě východisek teoretické části diplomové práce byl stanoven výzkumný problém, kterým je *hledání vhodných způsobů podporujících rozvoj dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví*.

Empirická část diplomové práce by měla přispět k rozvoji vzdělávání v konkrétní mateřské škole v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku v běžném životě.

4.2 Výzkumné otázky a cíle pro celý výzkum

Cíle a otázky jsou zvoleny pro celý výzkum, který se skládá ze čtyř celků, a to z dotazníkového šetření, analýzy dokumentů vybrané mateřské školy, vytvoření projektu a odborného posouzení projektu.

Cílem je:

- Vytvořit projekt, který bude sloužit ke vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku v mateřské škole.

Hlavní výzkumná otázka:

- *Čím a jak může učitel mateřské školy přispívat k rozvoji vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?*

Otázka č. 1:

- *Jakým způsobem přispívá učitel konkrétní mateřské školy v rozvoji dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?*

Cíl č. 1:

- Popsat aktivity, kterými učitel rozvíjí děti předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví v konkrétní mateřské škole.

Otázka č. 2:

- ***Jak je možné konkrétně přispět k rozvoji dětí předškolního věku v oblasti jejich bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?***

Cíl č. 2:

- Vytvoření projektu pro předškolní děti v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví, který by přispíval ke zvýšení jejich povědomosti o tomto tématu.

Otázka č. 3:

- ***Jak hodnotí učitelé mnou navržený projekt, jaké jsou jeho možné přínosy a negativa?***

Dílčí cíl č. 3

- Předložit mnou navržený projekt učitelům mateřské školy k odbornému posouzení.

5 Metodologie výzkumného šetření

5.1 Volba typu výzkumu a jeho metody

Tato diplomová práce má za úkol především to, jak přispět k rozvoji vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví u předškolních dětí, které se vzdělávají v mateřské škole. Cílem je najít cestu, jak je možné přispět ke vzdělávání ve zvolené problematice. Z úkolu diplomové práce vyplývá zvolení metody akčního výzkumu.

Akční výzkum je používán v pedagogické praxi, díky němuž je možné zavádět změny, které povedou ke zlepšování činností pedagogických pracovníků nebo také činnosti, které budou mít vliv na zlepšení účastníků vzdělávání. Učitelé využívají akční výzkum ke zvyšování a zlepšování vzdělávání a ke svému profesnímu růstu (Nezvalová, 2003). Učitel se díky akčnímu výzkumu zapojuje do procesu, který má 4 fáze. První fází je identifikace oblasti, na kterou se bude učitel v akčním výzkumu zaměřovat. Ve druhé fázi dochází ke shromažďování dat o dané problematice. Třetí fáze je fáze analýzy a interpretace zjištěných dat a ve čtvrté, konečné fázi by učitel měl vypracovat akční plán pro změnu (Mills, 2018).

V části shromažďování dat je dotazníkové šetření s učitelkami vybrané mateřské školy. Dotazníkové šetření je v pedagogických výzkumech velmi častou metodou k získávání dat. Dotazník je předem sestaven a obsahuje přesně formulované otázky. Otázky nejsou nahodile seřazeny, ale řadí se za sebe smysluplně (Chrásková, 2007). Dotazníkové šetření bylo zvoleno pro zjištění informací o tom, jak se v mateřské škole vzdělávání v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví realizuje a zda jsou učitelky v této oblasti pro vzdělávání dále vzdělávány.

Pro zjištění, jak je bezpečnost a ochrana dětí ve vybrané mateřské škole zanesena v dokumentech, byla uskutečněna analýza dokumentů, a to školního vzdělávacího programu (ŠVP), školního řádu a směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole dětí. Získaná data z dotazníkového šetření a analýzy dokumentů mateřské školy jsou východiskem pro navržení projektu.

Dále se v práci pracuje s projektovou metodou. Za projektovou metodu se považuje taková vyučovací metoda, ve které žáci zpracovávají určité téma samostatně a dochází tak k získání

zkušeností praktickou činností nebo za pomoci experimentování. Projekty mohou být integrovaným tématem nebo mohou řešit problémy z životní reality. Mohou také vést k tvorbě nějakého konkrétního výrobku (Průcha et al., 2013). V projektu jsou vytvořeny aktivity pro děti předškolního věku, které jsou zaměřeny na vzdělávání v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví v domácím prostředí. Projekt bylo plánováno ověřit ve vlastní praxi.

Projekt nebylo možné ověřit v praxi z důvodu státního nařízení o uzavření mateřských škol, a tedy nemohl být dokončen akční výzkum, proto bylo přistoupeno k metodě expertního odhadu pro posouzení navrženého projektu.

Metoda expertního odhadu je metoda, která spočívá v odborném posouzení z řad expertů. Expertní odhad nahrazuje způsoby, které by přesně určily hodnoty, ale nemohou být provedeny z různých důvodů. Oslovení experti analyzují daný problém a kriticky se vyjádří. Svým vyjádřením problém ohodnotí. Pokud jsou experti vhodně vybráni, jejich názory jsou velmi blízké správnému řešení. Předpokladem kvalitního expertního odhadu jsou kvalitní experti. Experta představuje osoba, která má určité zkušenosti a znalosti, které jsou prokazatelné (Lacko, 2007).

6 Výzkumný vzorek – charakteristika skupiny

Akční výzkum je realizován ve vybrané mateřské škole. Mateřskou školu, pedagogy a ostatní personál zná autorka velice dobře. Ve třídě, pro kterou je projekt primárně vytvořen, jsou děti, které vedla po dobu 2 let, jde o třídu předškolních dětí, kde se také nachází děti s odkladem školní docházky.

Popis vybrané mateřské školy

Mateřská škola je zasazena do sídliště v Pardubicích. Má 6 tříd s kapacitou 156 dětí. Ačkoliv je mateřská škola školou sídlištní, disponuje rozlehlou zahradou v přírodním stylu. V zahradě má každá třída vymezený vlastní prostor, a navíc jsou zde i společná prostranství pro všechny třídy, která obsahují zajímavé hrací a vzdělávací prvky, jako je například čajovna, přírodní učebna s vyvýšenými záhony, teepee, ohniště, mlhoviště, blátiště, proutěné chýšky a tak podobně. Škola se skládá ze 4 budov. Hlavní budova, provozní budova a dva malé samostatné pavilony. V hlavní budově jsou umístěny 4 třídy, v pavilonech další dvě. V provozní budově se nachází vlastní kuchyň, ředitelna, sborovna a kancelář mateřské školy.

Každá třída je rozdělena na hernu a část se židlemi a stolečky. Všechny třídy disponují vlastní malou kuchyňkou, která slouží k výdeji jídel při svačinách a obědech. V herně děti prožívají vzdělávací činnosti, pohybové chvíle a také se zde ukládají k polednímu odpočinku. Na všechny třídy dále navazují umývárny s toaletami, šatna dětí, učitelek a také pedagogický sklad pomůcek.

Rozdělení dětí do tříd je dle věkové homogenity. V hlavní budově jsou v prvním patře dvě třídy, a to třída Ježků a Sluníček, kam dochází předškolní děti a děti s odkladem školní docházky. V dolní části hlavní budovy je třída Motýlků a třída Berušek, tyto dvě třídy mají děti ve věku 4-5 let, do třídy Berušek v letošním školním roce dochází i 10 dětí předškolního věku, z důvodu vysokého počtu předškolních dětí. Samostatné pavilony jsou vyčleněny pro nejmladší děti. V jednotřídním pavilonu Kuřátek jsou děti ve věku 3-4 let a v jednotřídním pavilonu Žabek jsou děti nejmladší, tedy děti stáří 3 let. Mateřskou školu nenavštěvují děti mladší 3 let. Tyto děti jsou přijaty do mateřské školy do třídy Žabek, ale nastupují svou docházku po navršení 3 let věku, tudíž děti nastupují mnohdy postupně a probíhá zde neustálá adaptace.

Charakteristika skupin pro realizaci výzkumného šetření

A. Skupina učitelek

Učitelky vybrané mateřské školy byly osloveny pro účast v dotazníkovém šetření. Učitelek je v mateřské škole celkem 12. I přes skutečnost, že všechny učitelky neučí pouze předškoláky ve věku 5-6 let, dotazník vyplňovaly, a to z toho důvodu, že mohou mít každý rok jinou věkovou skupinu dětí a měly by se zvolenou problematikou pracovat.

Sedm učitelek z vybrané mateřské školy bylo osloveno pro metodu expertního odhadu, kdy byly požádány o pečlivé prostudování návrhu projektu a o následné hodnocení dle předem stanovených kritérií.

B. Skupina dětí

Projekt byl vytvořen pro třídu Ježků. Většinu dětí z této třídy vedla autorka po dobu 2 let. Ve třídě Ježků je zapsáno 25 dětí předškolního věku. Většina dětí chodila do stejné mateřské školy i v předešlých letech. Z celkového počtu dětí v této třídě je 15 chlapců a 10 dívek. Děti se po začátku školního roku dobře adaptovaly. Třída je homogenní, jedná se o třídu dětí s povinnou předškolní docházkou a dětí s odkladem školní docházky.

7 Postup akčního výzkumu

Akční výzkum probíhal ve 4 fázích, a to v delších časových intervalech. První fáze výzkumu obsahuje východiska pro zkoumání, kterými jsou vlastní zkušenosti a myšlenky zpracované do myšlenkových map. Druhá fáze obsahuje shromažďování dat pro možnou realizaci výzkumu, které obsahuje analýzu dokumentů vybrané mateřské školy a dotazníkové šetření s učitelkami vybrané mateřské školy. Ve třetí fázi dochází k analýze a interpretaci východisek pro část čtvrtou, kterou je navržení projektu na základě zjištěných dat.

Po poslední fázi měl být projekt ověřen vlastní praxí. Ověřování projektu neproběhlo z důvodu státního nařízení o uzavření mateřských škol, proto bylo přistoupeno k metodě expertního odhadu - posouzení projektu.

7.1 První fáze: Zaměření a východiska pro zkoumání

Dle výzkumného problému, který byl stanoven, jde o hledání možností a způsobů vzdělávání dětí předškolního věku v problematice bezpečnosti a ochrany jejich zdraví.

Osobní východiska pro výzkumné šetření

Z vlastního působení v mateřské škole bylo zjištěno, že jsou pedagogové pravidelně školeni v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, které se týká především legislativního rámce, ale neúčastní se přímo školení, které by cílilo na aktivní prevenci u dětí, a to, jak správně děti v této problematice vzdělávat. Školení pedagogů probíhají v rovině pasivní prevence, která tkví v poučování dítěte, zabezpečení vhodného a bezpečného prostředí a dodržování legislativního rámce.

V rámci osobního rozvoje absolvovala autorka kurz od Českého červeného kříže pro zdravotníka zotavovacích akcí. Z kurzu autorka využila již několikrát praktickou část, která se týkala správného postupu ošetřování úrazů, a to jak na půdě mateřské školy, tak i ve svém osobním životě. Z tohoto důvodu také považuje za velice důležité se u dětí zaměřovat na vzdělávání v aktivní prevenci úrazů. Pedagogové mateřské školy a ostatních předškolních institucí jsou ihned druzí po rodině, kam dítě dochází a kde tráví většinu svého času. Pedagogové mají tak možnost v rámci vzdělávání na děti vhodně působit v této problematice. Autorčin zájem a náhled do zvolené problematiky ovlivňuje také její předešlé

studium výchovy ke zdraví zaměřené na vzdělávání v bakalářském stupni, a také vedení kolektivu mladých hasičů, kde také autorka pracuje se skupinou dětí předškolního věku.

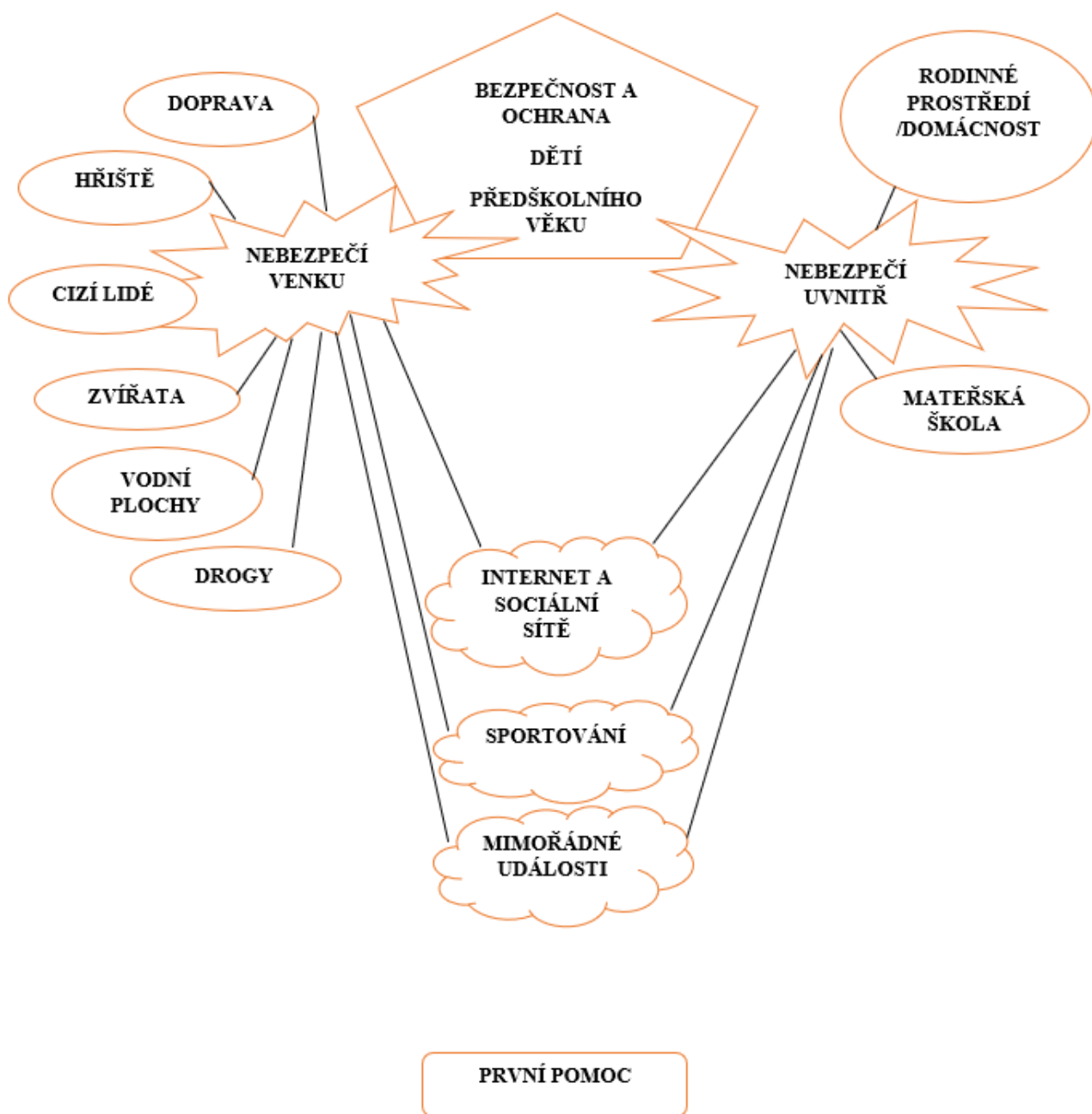
Všechny výše uvedené skutečnosti vedly ke zrození nápadu podpořit vhodnými aktivitami vzdělávání u dětí předškolního věku v této problematice. Mateřská škola, kde autorka doposud působila, se příliš touto problematikou nezaobírala a nebyla ani nikterak po pedagozích vyžadována. Proto bylo učiněno rozhodnutí udělat tento akční výzkum a pokusit se ve vlastní praxi, s ohledem na vybranou problematiku, udělat jistý posun.

Myšlenkové mapy o problematice jako východisko pro výzkumné šetření

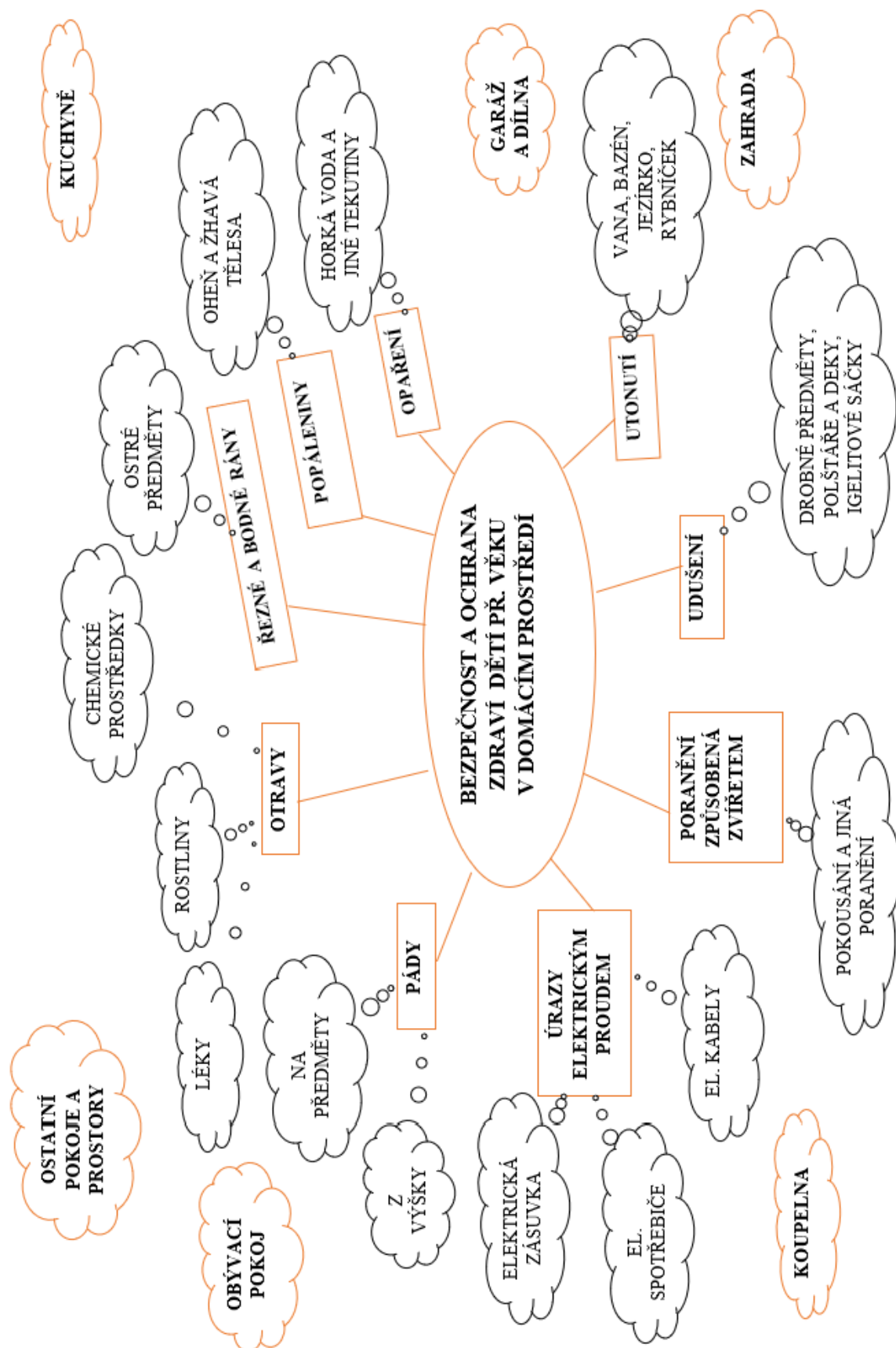
Při přemýšlení o vybrané problematice, byly vytvořeny myšlenkové mapy pro lepší ujasnění si, kterým směrem diplomovou práci konkrétně zaměřit z důvodu, že je téma bezpečnosti a ochrany zdraví dětí velice široké. Myšlenkové mapy jsou zobrazeny na dalších stranách.

První myšlenková mapa poukazuje na vymezení činitelů a míst, způsobující rizika pro děti, a na to, kde mohou nastat podle prostředí, kde tráví nejvíce svého času. Uprostřed jsou vytyčeny tři oblasti, ve kterých mohou vznikat rizika, a to jak uvnitř budov, tak venku. Ve spodní části myšlenkové mapy je situována první pomoc, která je propojena se všemi zmíněnými riziky.

V druhé myšlenkové mapě jsou rozvedeny úrazy, které vycházejí z domácího prostředí. Úrazy jsou konkretizovány. Na okraji myšlenkové mapy jsou vyjmenovány konkrétní místa v domácnosti, kde může k úrazům dojít.

Obrázek 1: Vlastní zpracování - myšlenková mapa – rizika

Obrázek 2: Vlastní zpracování – myšlenková mapa – Rizika vyplývající z rodinného/domácího prostředí

7.2 Druhá fáze: Shromažďování dat

Pro shromažďování dat bylo zvoleno dotazníkové šetření a analýza dokumentů vybrané mateřské školy. Získání dat slouží pro koncepci návržení projektu ve čtvrté fázi akčního výzkumu.

Dotazníkové šetření s učitelkami vybrané mateřské školy

Dalším východiskem pro zkoumání je dotazníkové šetření, které proběhlo s učitelkami vybrané mateřské školy. Vytvořený dotazník obsahuje uzavřené a otevřené otázky, pro konkrétní doplnění informací otázek uzavřených. Dotazník je v příloze č. 1 a příklad vyplněného dotazníku v příloze č. 2.

A. Údaje o dotazníkovém šetření

Jak již bylo zmíněno v charakteristice výzkumného vzorku, dotazník byl předložen 12 učitelkám vybrané MŠ. Dotazník byl v elektronické podobě a respondentkám byl rozeslán e-mailem.

Celkem bylo rozesláno 12 dotazníků. Z toho bylo obdrženo zpět 11 dotazníků, které byly plně vyplněné.

Dotazník je rozdělen do tří tematických sekcí. První sekce je délka praxe učitelek, druhá sekce je práce učitelek ve zvolené problematice a třetí rozvoj učitelek v dané problematice.

B. Cíl a klíčové otázky dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření je zmapování, zda se učitelky vybrané MŠ věnují vzdělávání problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví a v jakých tématech konkrétně. Níže uvedené výzkumné otázky byly položeny pro dotazníkové šetření a slouží k zodpovězení otázky č. 1 v celkovém výzkumu.

- *Zařazují učitelky vybrané MŠ do vzdělávání dětí činnosti s problematikou BOZ?*
- *Využívají učitelky vybrané MŠ externích programů na vzdělávání problematiky BOZ?*
- *Jsou učitelky vybrané MŠ proškolené v seminářích zaměřených na BOZ u dětí předškolního věku?*

- *Měly by učitelky vybrané MŠ zájem o projekt, který by byl zaměřen na problematiku BOZ dětí předškolního věku v domácím prostředí?*

C. Interpretace získaných dat z dotazníkového šetření

V této části jsou představeny výsledky dotazníkového šetření po jednotlivých položkách. Jednotlivé položky jsou zpracovány pomocí tabulek či komentářem. Tabulky s absolutními daty jsou v příloze č. 3.

1. Sekce: Praxe učitelek

Položka: Má praxe v mateřské škole:

Dle výsledků se jedná o složení pedagogického sboru především z učitelek s dlouholetou praxí. Největší zastoupení učitelek bylo s praxí 11-15 let a 31-40 let. V kolektivu se nenachází nikdo bez praxe nebo s minimální praxí od 0 do 2 let.

2. Sekce: Práce učitelek v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví dětí

Položka č. 1: Důležitost zařazování vzdělávacích činností s problematikou BOZ

Oslovené učitelky považují za důležité zařazovat činnosti z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví do třídního vzdělávacího plánu a vzdělávat tak děti v této problematice. Zjištění, že učitelky považují tuto problematiku za důležitou je velice kladné.

Položka č. 2: Zařazování vzdělávacích činností s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví

Otázka č. 2 byla zaměřena na zjištění, zda učitelky zařazují nebo nezařazují vzdělávací činnosti s problematikou BOZ. Dle výpovědí všechny dotazované učitelky vzdělávací činnosti s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví zařazují do vzdělávacího plánu, toto zjištění je velmi kladné.

Položka č. 3: Zařazování konkrétních témat bezpečnosti a ochrany zdraví

Třetí otázka mapovala výběr témat bezpečnosti a ochrany zdraví, které učitelky zařazují. Učitelky vybíraly z již předepsaných témat a na výběr měly i položku jiné, v případě, že by zařazovaly jiná nezmíněná témata nebo témata nezařazovaly vůbec. Položku jiné nevyužila žádná z oslovených učitelek. Přehled témat je zaznamenán v tabulce č. 1.

Téma	Počet zařazení
Dopravní výchova	11
Zdraví a nemoc	11
Nebezpečí hrozící ze styku s cizími lidmi	10
Nebezpečí doma	9
Nebezpečí venku	9
První pomoc	7
Chování při mimořádných událostech	6
Šikana	4
Drogové závislosti	3
Kyberšikana a nebezpečí internetu a sociálních sítí	0
Jiné:	0

Tabulka 1: Zařazování konkrétních témat bezpečnosti a ochrany zdraví

Z otázky zařazování konkrétních témat vyplynulo, že dotazované učitelky nejvíce zařazují do vzdělávacích činností téma dopravní výchovy a zdraví a nemoci. Druhým nejčastějším tématem je nebezpečí hrozící ze styku s cizími lidmi a třetími nejčastějšími tématy je nebezpečí doma a nebezpečí venku. Méně častěji zařazují učitelky první pomoc, můžeme se domnívat, že jsou učitelky v první pomoci nejisté. Z nabízených témat nezařazuje žádná dotázaná učitelka téma kyberšikany a nebezpečí internetu, můžeme se domnívat, že téma nezařazují z důvodu nízkého věku dětí.

Položka č. 4 (1. část): Zařazování exkurzí nebo návštěv externistů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

Čtvrtá otázka se ve své první části zaměřovala na to, zda dotazované učitelky využívají ke vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví exkurzí či externích návštěv s programy. Více z dotázaných učitelek těchto možností využívá. Využívání exkurzí či externích návštěv v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví je určitě správné a pro děti je tato varianta jistě přitažlivá.

Položka č. 4 (2. část): Konkrétní programy, exkurze v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

Na druhou část otázky č. 4 odpovídaly pouze ty učitelky, které uvedly, že exkurze nebo externí programy využívají, jednalo se tedy o 7 učitelek. Tato otázka byla otázkou

otevřenou. Doslovné odpovědi učitelek jsou zaznamenány v tabulce č. 3., v tabulce jsou barevně zvýrazněny důležité kódy odpovědí. Zelený kód je pro hasičský záchranný sbor, fialový pro Policii ČR, modrý kód pro Zdravotnickou záchrannou službu a oranžový pro dopravní hřiště. Učitelky se shodovaly, že využívají programů a exkurzí od složek Integrovaného záchranného systému (IZS), jako je především Policie ČR a Hasičský záchranný sbor (HZS). Jedna učitelka uvedla také složku Zdravotnické záchranné služby (ZZS). Jedna z učitelek zmínila návštěvu dopravního hřiště.

UČITELKY (U)	EXKURZE, PROGRAMY
U 1	„Chování při mimořádných událostech – HZS“
U 2	„Exkurze na Policii“
U 3	„Návštěva dopravního hřiště Setkání s hasiči – bezpečnost doma i mimo, jak se chovat při požáru“
U 4	„Exkurze u hasičů a policie“
U 5	„Policie – dopravní výchova, různá nebezpečí, hasiči“
U 6	„Exkurze: HZS Pardubice, Policie ČR, program První pomoci (p. Praus – Záchranná služba Hradec Králové)“
U 7	„Exkurze u hasičů“

Tabulka 2: Odpovědi učitelek k zařazování exkurzí

Položka č. 5 (1. část): Znalost programů zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy

Otázka číslo 5 mapovala, zda oslovené učitelky vybrané mateřské školy znají programy, které by byly určeny pro mateřské školy pro vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví.

Z dat získaných v otázce číslo 5 bylo zjištěno, že si oslovené učitelky nevybavují konkrétní název programu, který by byl zaměřen na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy. Nevybavují si název především učitelky, které mají více než 10 let praxe, můžeme se domnívat, že během let opravdu zapomněly na název. Dvě učitelky odpověděly, že program neznají vůbec, nedá se říct, že by neznaly program učitelky pouze s krátkou dobou praxe, ale odpověděla tak i učitelka, která měla 16 let a více praxe.

Znalost programů zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy	Počet odpovědí
Ano, vím přesný název programu	0
Ano, ale nevybavuji si název programu	5
Nevím	4
Ne	2

Tabulka 3: Znalost učitelek o programech zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví

Položka č. 5 (2. část): Konkrétní program pro vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy

Z důvodu nevyužití odpovědi: ano, vím přesný název programu v první části otázky č. 5, žádná z respondentek nevyplnila ani část druhou, kde by uvedly přesný název programu.

3. Sekce: Vlastní rozvoj učitelek vybrané MŠ

Položka č. 6: Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví předškolních dětí

Otázka č. 6 sledovala, zda učitelky vybrané mateřské školy během své vlastní praxe absolvovaly seminář s problematikou bezpečnosti a ochrany u dětí předškolního věku. Zjištěním je, že pouze 4 oslovené učitelky uvedly, že se semináře zúčastnily. Všechny učitelky, které odpověděly ne mají méně než 10 let praxe. Učitelky, které si nevzpomínají jsou v kategorii nad 10 let praxe, a to i více jak 30 let praxe, můžeme se tedy domnívat, že za odpověďmi nevzpomínám si stojí mnoho let praxe.

Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví předškolních dětí	Počet odpovědí
Ano	4
Nevzpomínám si	4
Ne	3

Tabulka 4: Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví dětí

Položka č. 7: Zájem o vytvoření projektu pro učitelky vybrané mateřské školy ke vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví v domácím prostředí dětí předškolního věku

Poslední otázka z dotazníku mapovala zájem o vytvoření projektu, který by mohly učitelky využít ke vzdělávání dětí předškolního věku ve zvolené problematice.

Kladným zjištěním je, že učitelky o projekt ve zvolené problematice mají zájem, z toho vyplývá, že vytvoření projektu má smysl. Jedna z učitelek odpověděla, že neví, tato učitelka byla v kategorii 6-10 let praxe, můžeme se domnívat, že tato učitelka si tvoří ráda programy či projekty sama. Při odpovědích ano a spíše ano učitelky zřejmě umí ocenit nové nápady a postřehy, které mohou obohatit jejich praxi.

D. Vyhodnocení klíčových otázek k dotazníkovému šetření

Zařazují učitelky vybrané mateřské školy do vzdělávání dětí činnosti s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví?

Učitelky vybrané mateřské školy problematiku vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví do svých vzdělávacích činností zařazují a připadá jim důležité tuto problematiku do vzdělávání zařazovat. Z odpovědí vyplynulo, která konkrétní témata učitelky zařazují a nezařazují.

Využívají učitelky vybrané mateřské školy externích programů a exkurzí pro vzdělávání problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví předškolních dětí?

Dotázané učitelky vybrané mateřské školy využívají externích programů a exkurzí. Z těchto externích programů a exkurzí využívají především programy a exkurze od složek IZS.

Jsou učitelky vybrané mateřské školy proškolené v seminářích zaměřených na bezpečnost a ochranu zdraví u dětí předškolního věku?

Vyhodnocením odpovědí na otázku číslo 6 vyplynulo, že pouze 4 z dotázaných učitelek vybrané mateřské školy byly v minulosti na semináři zaměřené na problematiku BOZ předškolních dětí, ale nepamatují si již název semináře.

Měly by učitelky vybrané MŠ zájem o projekt, který by byl zaměřen na problematiku BOZ dětí předškolního věku v domácím prostředí?

Učitelky vybrané MŠ mají zájem o takový projekt.

E. Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Kladné zjištění je, že všechny učitelky vybrané mateřské školy považují za důležité zařazovat do vzdělávacích činností problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví a také fakt, že všechny oslovené učitelky v této problematice děti předškolního věku vzdělávají.

Zajímavé je zjištění, že paní učitelky z vybrané MŠ nezařazují do vzdělávacích činností téma kyberšikany a nebezpečí internetu a sociálních sítí. Určitě by bylo možné i toto téma zařadit do vzdělávání dětí předškolního věku, ve formě tomuto věku přiměřené.

Negativní se jeví zjištění, že pouze 4 z oslovených učitelek vybrané mateřské školy se zúčastnily semináře pro tuto problematiku. Absolvování seminářů zaměřených na tuto problematiku by bylo zajisté pro učitelky obohacující a mohl by učitelkám takový seminář lépe zařadit témata bezpečnosti do vzdělávání.

Kladné je zjištění, že by 10 z 11 oslovených učitelek konkrétní mateřské školy mělo zájem o vytvoření projektu na téma bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku v domácím prostředí.

Analýza interních dokumentů vybrané mateřské školy

Součástí shromažďování dat je analýza vnitřních dokumentů školy. Dokumenty byly nejprve analyzovány a následně z nich byly vybrány důležité informace z pohledu bezpečnosti a ochrany dětí předškolního věku, jak z pohledu pasivní prevence, tak prevence aktivní v souladu s tématem diplomové práce. Pasivní prevence spočívá v tom, jak si škola počíná v zajišťování podmínek pro bezpečné prostředí a ochraně zdraví dětí. Oproti tomu aktivní prevence zajišťuje přímé vzdělávání dětí.

Analyzovány byly následující dokumenty:

- Školní vzdělávací program: „Svět je plný písniček“
- Školní řád
- Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřských školách

A. Školní vzdělávací program: „Svět je plný písniček“

Školní vzdělávací program, zkráceně ŠVP, byl pečlivě prostudován a rozebrán z pohledu zanesení tématu ochrany a bezpečnosti dětí v předškolním věku do vzdělávání dětí. V počátku je krátce školní vzdělávací program představen a následně je popsán z výše zmíněného hlediska.

Školní vzdělávací program vybrané mateřské školy je přehledný a obsahuje všechny náležitosti, které ukládá Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, zkráceně RVP PV. Vzdělávací obsah je v ŠVP rozdělen do 10 integrovaných bloků. Dále jsou tyto bloky rozpracovávány jednotlivými třídami v tematických celcích a projektech v třídních vzdělávacích programech. Obsah vzdělávání probíhá ve 4 rovinách plánování, jedná se o průběžné vzdělávání, integrované bloky, specifické vzdělávací aktivity a nadstandardní aktivity, které obsah vzdělávání dotvářejí („Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání ‘Svět je plný písniček,’” 2020)

Téma bezpečnosti a ochrany zdraví je zmiňováno především v rovině průběžného vzdělávání, integrovaných blocích. Mateřská škola disponuje vlastním zdravotně preventivním programem, ve kterém se tématu ochrany a bezpečnosti také věnuje. Z tohoto důvodu jsou dále zmíněny pouze tyto jmenované části školního vzdělávacího programu.

Průběžné vzdělávání z pohledu vzdělávání v tématech bezpečnosti a ochrany zdraví

Průběžné vzdělávání je vzděláváním, které probíhá při každodenních činnostech a děti se s nimi mohou setkat kdykoliv během dne. Pedagogové na příležitosti, které přichází, vhodně reagují. Je zde zmíněno, že se děti s ohledem na prostředí bezpečně pohybují v prostředí školy a že se seznamují s pravidly bezpečného chování. Dále je zde uvedeno, že dospělý by měl být vzorem pro děti, proto by se měli pedagogové chovat s ohledem na bezpečnost a ochranu svého zdraví, aby nebyli špatným vzorem pro děti, které v mateřské škole ovlivňují. Pedagogové také vedou děti k péči o vlastní osobu, ta zahrnuje povědomí o správné péči o své zdraví a také by měli seznamovat děti s různými způsoby ochrany svého zdraví a bezpečnosti („Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání ‘Svět je plný písniček,’” 2020).

Průběžné vzdělávání v této problematice nabízí zařazování do vzdělávacího procesu kdykoliv pedagogové chtějí téma zařadit anebo v situacích, které si to žádají. Pedagog tak vhodně reaguje na podněty právě vyvstalé.

Integrované bloky z pohledu vzdělávání v tématech bezpečnosti a ochrany zdraví

Ochrana zdraví je zmíněna pouze v listopadovém integrovaném bloku, který se zaměřuje na důležitost ochrany zdraví. Bezpečnost v integrovaných blocích zmíněna není.

Téma bezpečnosti a ochrany zdraví by mělo probíhat celoročně a každý měsíc by mu měli pedagogové věnovat určitý čas. Nebezpečí pro děti může přicházet neustále, bez ohledu na to, o jaký měsíc se jedná. Jako vhodné se jeví zanést do každého integrovaného bloku témata problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví. ŠVP zmiňuje, že tématem bezpečnosti a ochrany zdraví vzdělávají pedagogové děti průběžně, ale jeví se jako vhodné zpracovat témata bezpečnosti a ochrany zdraví přímo do integrovaných bloků, tak aby byl nastaven pravidelný interval ve vzdělávání v této problematice.

Program zdravotně preventivní z pohledu vzdělávání v tématech bezpečnosti a ochrany zdraví

Hlavním cílem tohoto programu je vedení dětí ke správným postojům a dovednostem, které vedou k ochraně zdraví. Dále cílí na vytvoření zdravých životních návyků a k osvojení si zdravého životního stylu. Má rozvíjet kompetence a dovednosti u dětí, které podporují plnohodnotný život a poskytnou tak dětem příležitost se vzdělávat o zdraví již v předškolním věku. Program probíhá skrze prožitkové učení a vytvářením vhodných podmínek pro rozvoj dítěte ve zdraví, jak duševní, tak fyzické („Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání ‘Svět je plný písniček,’” 2020).

Program působí na děti především s ohledem na rozvoj jejich duševního a fyzického zdraví v bezpečném prostředí mateřské školy. Je zaměřen na pobyt venku, zdravotní cvičení, školy v přírodě, výlety do přírody, pitný režim a zdravý jídelníček a také zmiňuje protidrogovou prevenci v rámci pohádek a příběhů („Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání ‘Svět je plný písniček,’” 2020).

Program nezmiňuje vzdělávání o bezpečnosti a ochraně zdraví nebo prevenci úrazů. Když má mateřská škola vytvořený program, který se věnuje zdraví, nabízí se i možnost

zpracování a následné zanesení témat pro vzdělávání k bezpečnosti a ochraně zdraví právě do něho.

B. Školní řád

Školní řád byl pečlivě prostudován a bylo zjištěno následující. Školní řád obsahuje 12 kapitol, ale z hlediska zaměření diplomové práce byla vybrána pouze jedna kapitola, konkrétně pouze jedna její část.

Jedná se o kapitolu, která pojednává o podmínkách zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a jejich ochranu před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Tato kapitola je dána školským zákonem. Kapitola je dále rozdělena na podkapitolu o péči o zdraví a bezpečnosti dětí při vzdělávání a na podkapitolu o ochraně před rizikovým chováním a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí („Školní řád MŠ 2020/2021,” 2020). S tématem diplomové práce souvisí především kapitola péče o zdraví a bezpečnost, která je zmíněna dále.

Kapitola: péče o zdraví a bezpečnost dětí při vzdělávání

Kapitola je uzpůsobena přehledně v 10 bodech. Bod 1 pojednává o tom, kdy učitelka vykonává dohled nad dítětem, komu a za jakých podmínek může učitelka dítě předat. Bod 2, 3 a 4 upravuje bezpečnost dětí při pobytu mimo území školy, a to vymezenými počty. Uvedené počty jsou v souladu s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, která je uvedena v teoretické části v podkapitole 2.1. v bodě B. Bod číslo 5 řeší zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při zotavovacích akcích školy a výletů, především v personálním zajištění. Bod 6 se týká pravidel, která musí dodržovat učitelky při vzdělávání dětí. Tento bod je odkázán na pracovněprávní legislativu, kterou diplomová práce nezmiňuje. Bod 7 řeší přijímání dítěte jevícího známky onemocnění, v tomto případě může učitel požádat přivádějící osobu o doklad zdravotní způsobilosti od lékaře. Následující bod číslo 8 se zabývá příchodem dítěte po prodělání nemoci zpět do mateřské školy. I v tomto případě se uvádí, že si učitel může vyžádat potvrzení o zdravotní způsobilosti od ošetřujícího lékaře dítěte. Bod 9 je rozsáhlejšího charakteru. Jsou zde uvedeny specifické činnosti, které vyžadují zvýšený dohled nad bezpečností dětí. Zároveň je zde odkaz na další směrnice, které se problematiky bezpečnosti dětí zabývají. Při pobytu v přírodě by měl pedagog vybírat pouze známá a bezpečná místa, vytyčit prostor, ve kterém se děti mohou pohybovat.

Před pobytem venku by měli pedagogičtí pracovníci zkontrolovat venkovní prostor a předejít tak možnému nebezpečí z různých nebezpečných předmětů. Možné překážky a nebezpečné předměty a také připravenost místa by měl pedagog také kontrolovat při konání sportovních a pohybových aktivit, ať už ve vnitřních prostorách nebo venku na vymezeném sportovišti. Pedagog kontroluje také předem cvičební náčiní a nářadí, které by mělo být plně funkční. Všechny tělovýchovné aktivity by měly být přiměřeny věku dětí a jejich schopnostem. Jako poslední v tomto bodě jsou zmíněny ještě pracovní a výtvarné činnosti, které rozvíjejí zručnost. Jedná se především o manipulaci s nůžkami, noži, kladívky a podobnými nástroji. Při takovýchto činnostech musí být děti bezprostředně pod dohledem pedagoga. Zmíněné nástroje by měly být také upraveny pro dětskou manipulaci. Poslední bod číslo 10 obeznamuje a odkazuje na směrnici k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole, kterou se škola řídí. Tato směrnice vychází z metodického pokynu k zajištění bezpečnosti („Školní řád MŠ 2020/2021,” 2020). O této směrnici pojednává další část.

C. Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole

Tento dokument není volně přístupný, proto bylo nutné si ho vyžádat od paní ředitelky mateřské školy, která ho poskytla k nahlédnutí v listinné podobě. Směrnice byla prostudována a analyzována. Směrnice je strukturována dle Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Metodický pokyn byl představen v části teoretické v podkapitole 2.3.

Směrnice je zpracována v podobě článků. Těchto článků je zde 11. První článek dokumentu vymezuje předmět a rozsah úprav a odkazuje zde na výše zmíněný Metodický pokyn, dle kterého je směrnice zpracována. Tato směrnice stanovuje postupy, které vedou k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole. Směrnice je dále analyzována po jednotlivých člancích (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 2: Předcházení rizikům

Z článku o předcházení rizikům vyplývá, že mateřská škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví dětí při vzdělávacích a výchovných činnostech a při souvisejících činnostech, a to v pasivní a aktivní prevenci. Do pasivní prevence patří možná rizika, která dětem hrozí při pobytu v mateřské škole a v rámci jejich vzdělávání, kterým je potřeba předcházet. Dále bere v potaz individuální fyzické i psychické schopnosti dětí a jejich zdravotní stav, který může v tomto směru děti ovlivnit. Děti jsou vždy vhodně poučovány při veškerých činnostech (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Mateřská škola působí také v rovině aktivní prevence, která vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, dle kterého vytváří vlastní školní vzdělávací program, ve kterém by měla být tato problematika zanesena. Článek se také odkazuje na školní řád, který škola vytváří. (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020)

Článek 3: Zdravotní předpoklady

Dítě by mělo být zdravotně způsobilé pro některé akce školy, při kterých je to vyžadováno, jako například škola v přírodě, plavecký výcvik, ozdravné pobyty v solné jeskyni a další aktivity. Zdravotní způsobilost dítěte posuzuje lékař a vydává na dítě posudek o jeho zdravotním stavu. V článku je zmíněna ohlašovací povinnost zákonných zástupců o změnách zdravotního stavu jejich dítěte. Pokud se zhorší během pobytu v mateřské škole zdravotní stav dítěte, dítě by mělo skutečnost nahlásit pedagogovi (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 4: První pomoc a ošetření

Článek říká, jak mateřská škola zajišťuje první pomoc. Uvnitř mateřské školy musí být vhodně umístěny lékárničky a všichni musí vědět, kde lékárničky jsou. Všichni zaměstnanci školy by měli být vhodně proškoleni v rámci poskytování první pomoci dětem. Škola by měla zajistit při vážnějších úrazech doprovod s dítětem do zařízení s poskytováním zdravotní péče (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 5: Poučení dětí

V článku 5 se nachází poučení dětí. Učitelé poučují děti o možných rizicích a nebezpečných situacích, které mohou nastat. Záznamy poučení se zaznamenávají, např. do třídní knihy (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 6: Dohled nad dětmi

Mateřská škola dle platné legislativy uskutečňuje řádný dohled nad dětmi. Za správné zajištění dohledu zodpovídá ředitelka školy. Běžně nad dětmi vykonává dohled pedagog (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 7: Zvláštní pravidla při některých činnostech

Zvláštní pravidla musí mateřská škola dodržovat při některých druzích činností, jako například při pobytu venku, na výletech, sportovních akcích, školách v přírodě, plaveckém výcviku. V takových případech je potřeba zvýšeného důrazu na bezpečnost a ochranu zdraví. V článku jsou tyto zvláštní činnosti blíže specifikovány (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 8: Úrazy dětí

V tomto článku je charakterizován úraz, který se dítěti přihodí ve škole. Je zde i definováno, co se za úraz, který se stal v mateřské škole, nepovažuje. Za školní úraz se tedy nepovažuje úraz, který se stane dítěti po cestě do školy nebo ze školy (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 9: Evidence úrazů

Příčiny úrazu zjišťuje a odstraňuje vedoucí zaměstnanec mateřské školy. Evidence úrazů podléhá vyhlášce o evidenci úrazů, která je zmíněna v části teoretické v podkapitole 2.1 v bodě D (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 10: Odpovědnost za škodu při úrazech dětí

V článku číslo 10 je zaznamenáno, že odpovědnost za škodu, která je způsobena školním úrazem, nese škola. Úraz musí být ve stanoveném rozsahu pojistné smlouvy, která byla pro tyto případy uzavřena, aby mohlo dojít ke kompenzaci ze strany školy (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Článek 11: Kontrolní činnost

Poslední článek z této směrnice cílí na dodržování podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Kontrolní činnost provádí vedoucí zaměstnanec školy. Dodržování předpisů v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí zajišťují pedagogičtí pracovníci. Mateřská škola by měla alespoň jednou ročně kontrolovat, zda jsou její prostory a vybavení v pořádku a nehrozí tak nebezpečí dětem i zaměstnancům školy (Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ, 2020).

Shrnutí analýzy dokumentů vybrané mateřské školy

Mateřská škola má vytvořený ŠVP v souladu s RVP PV. Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví je zmiňována v průběžném vzdělávání, integrovaných blocích a v programu zdravotně preventivním. Nejvíce pozornosti je ale věnováno tématu v rovině průběžného vzdělávání, tedy kdy zrovna pedagog potřebuje téma zařadit. V integrovaných blocích je o problematice pouze minimální zmínka, a to v listopadovém integrovaném bloku, což je k počtu deseti integrovaných bloků velmi málo. Škola disponuje zdravotně preventivním programem, který se ale na bezpečnost a ochranu dětí z hlediska dětské úrazovosti nezaměřuje. Jde spíše o program, který vede děti ke zdravému životnímu stylu.

Školní řád mateřské školy je vytvořen v souladu s platnou legislativou. Bezpečnosti a ochraně zdraví dětí se věnuje jedna kapitola, která obsahuje podkapitulu, která se přímo zaměřuje na péči o zdraví a bezpečnost dětí při vzdělávání. Pojednává tak v několika bodech o zajištění bezpečnosti dětí, která zahrnuje především pasivní bezpečnost, co vše musí mateřská škola zajistit.

Směrnice k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí v mateřské škole je vytvořena dle Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, vydaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Obsah je metodickému pokynu velmi podobný, ale je z něho vybráno to, co je klíčové pro mateřskou školu. Převážně se zde hovoří o pasivní prevenci, ale je zde zmíněna i aktivní prevence, která má být dle této směrnice zanesena v ŠVP školy.

7.3 Třetí fáze: Analýza a interpretace shromážděných dat

V této části jsou analyzována a představena zjištěná data z předchozí fáze. Tato zjištěná data jsou východiskem pro vytvoření projektu ve fázi další.

Z analýzy výsledků dotazníkového šetření s učitelkami vybrané mateřské školy a z analýzy dokumentů, především školního vzdělávacího programu té samé mateřské školy vyplývá následující.

Skutečné vzdělávání dětí ve zvolené problematice versus zanesení ve školním vzdělávacím programu

Jak již bylo zmíněno ve vyhodnocení dotazníkového šetření, všechny oslovené učitelky považují vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí za důležité a také to, že toto téma do vzdělávání dětí zařazují. Ve školním vzdělávacím programu této školy nejsou, kromě jednoho integrovaného bloku z deseti, témata bezpečnosti a ochrany zdraví zpracována v integrovaných blocích, ale vzdělávání této problematiky je uvedeno v rovině průběžného vzdělávání. Učitelky vybrané mateřské školy tedy tohoto průběžného vzdělávání využívají i přes skutečnost, že nemají témata pevně vymezena v integrovaných blocích.

Neúčast na seminářích pro aktivní prevenci dětí versus pravidelné školení v pasivní prevenci dětí

Pouze 4 učitelky z 11 uvedly, že se během své praxe zúčastnily semináře pro vzdělávání v této oblasti, které by bylo přínosem pro aktivní prevenci dětí. Naproti tomu stojí pravidelné proškolení učitelek v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, které se soustředí na prevenci pasivní. Učitelky by měly být vzdělávány v obou rovinách, je zajisté potřebné, aby učitel ovlivňoval děti v rámci pasivní prevence a předešel tak možným úrazům přímo v mateřské škole, ale vysokou hodnotu přidávám prevenci aktivní, kterou se dítě učí a může tak ovlivnit své počínání z hlediska úrazů do budoucnosti. Absolvováním semináře by učitelkám zajisté pomohlo v návodu, jak vzdělávání v této problematice provádět a byl by jim inspirací.

Zájem o vytvoření projektu versus vytvořený Zdravotně preventivní program

10 z 11 učitelek projevilo zájem o vytvoření projektu pro vzdělávání ve zmiňované problematice. Mateřská škola má sice dle analýzy školního vzdělávacího programu vytvořený Program zdravotně preventivní, ale program cílí především na zdraví z pohledu zdravého životního stylu, nikoli na bezpečnost dětí. Navržený projekt by tedy mohl být pro učitelky přínosem.

7.4 Čtvrtá fáze: Vytvoření projektu „Bezpečí v nebezpečí“ a jeho hodnocení

V této části výzkumu byl vytvořen projekt, na základě analýzy shromážděných dat a stanovených východisek, pro předškolní vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, a to cíleně na prevenci rizik úrazů, které vychází z domácího prostředí.

Projekt byl navržen pro třídu předškolních dětí ve věku 5-6 let.

V následujících částech je uvedena charakteristika projektu, jsou zde vymezené cíle, očekávané výstupy a klíčové kompetence, které projekt rozvíjí. Následuje popis projektu. Dále je zde nastíněno hodnocení projektu, jeho následná interpretace a vyhodnocení je v podkapitole 7.5. Celý projekt je v příloze č. 4.

Charakteristika projektu „Bezpečí v nebezpečí“

Projekt je zaměřen na vzdělávání dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Projekt se konkrétně zabývá nebezpečnými situacemi, se kterými se dítě může setkat v domácnosti. Dítě by se v rámci projektu mělo seznámit s různými nebezpečnými situacemi, zkusit situaci vyřešit vhodným způsobem tak, aby nedošlo k poškození jeho zdraví a také správně určit to, co je a není nebezpečné. Projekt je střednědobý a je určen dětem ve věku od 5 do 6 let. Navržený projekt je součástí diplomové práce.

Cíle projektu, očekávané výstupy, klíčové kompetence

Hlavním cílem projektu je hravou formou poukázat na nebezpečí, které se v domácím prostředí skrývá, a pomocí názorných situací, fotografií, pomůcek, zprostředkovat dětem předškolního věku náhled do problematiky bezpečnosti a ochrany vlastního zdraví.

Děti se:

- seznámí s nebezpečnými situacemi, ve kterých se mohou v domácím prostředí ocitnout
- učí rozlišovat, co je a není bezpečné na základě projektu v konkrétních situacích
- učí pomocí modelových situací

Projekt *Bezpečí v nebezpečí* je navržen tak, aby propojoval všechny vzdělávací oblasti a dítě bylo v rámci projektu vzděláváno komplexně. Propojení vzdělávacích oblastí a dílčí cíle

projektu jsou společně s očekávanými výstupy zaznamenány v následující tabulce. Cíle, očekávané výstupy a klíčové kompetence jsou formulovány v souladu s RVP PV.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍLE	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Dítě a jeho tělo	<ul style="list-style-type: none"> Osvojování si poznatků a dovedností vedoucích k ochraně vlastního zdraví. Osvojování si poznatků a dovedností vedoucích k zajištění bezpečí. 	<ul style="list-style-type: none"> Dítě zná pojmy týkající se nemoci a úrazů. Dítě rozliší na konkrétních příkladech, kde se může cítit bezpečně/nebezpečně.
Dítě a jeho psychika	<ul style="list-style-type: none"> Rozvíjení mluveného projevu dítěte, naslouchání a porozumění. Vyjádření vlastních prožitků a dojmů. Osvojování si poznatků vedoucích k ovlivňování vlastního chování v různých situacích. 	<ul style="list-style-type: none"> Dítě slovně vyjádří, jak vypadá zdravý člověk. Dítě během aktivity včas reaguje na slovní pokyn → nebezpečnou situaci, která zazní v příběhu. Dítě si během aktivity zapamatuje nebezpečné situace. Dítě popíše detailně obrázek s nebezpečnými a bezpečnými situacemi a sdělí informace ostatním. Dítě vyhodnotí bezpečnou a nebezpečnou situaci dle obrázků. Dítě roztřídí předměty dle rizika, která poranění způsobují.
Dítě a ten druhý	<ul style="list-style-type: none"> Učení se dovednostem, které napomáhají chránit bezpečí sebe a druhých lidí. Podpora vzájemné spolupráce mezi dětmi. 	<ul style="list-style-type: none"> Dítě sdílí vlastní zkušenosti s druhými lidmi v oblasti úrazů a nemoci. Dítě komunikuje s ostatními dětmi, spolupracuje s nimi ve skupině. Dítě aktivně spolupracuje s učitelem. Dítě představí konkrétní situaci ostatním slovně a dramaticky ztvární bez ostychu.
Dítě a společnost	<ul style="list-style-type: none"> Seznámení se situacemi ze světa lidí, osvojení si poznatků o prostředí, ve kterém dítě žije. 	<ul style="list-style-type: none"> Dítě roztřídí obrázky dle zadaného kritéria (správné chování x nesprávné chování). Dítě se v rámci konkrétní modelové situace rozhodne, jak se má zachovat.

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě na základě konkrétní modelové situace pozná správné a nesprávné chování.
Dítě a svět	<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojování si poznatků a dovedností, které vedou k vytvoření bezpečného prostředí a k ochraně zdraví. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě přiřadí odpovídající poranění k situaci, při které může vzniknout. ○ Dítě aktivně používá nově osvojené pojmy a poznatky o bezpečnosti a ochraně zdraví v domácím prostředí.

Tabulka 5: Propojení vzdělávacích oblastí, dílčí cíle a očekávané výstupy

Projekt umožňuje rozvíjení klíčových kompetencí.

Kompetence k učení

Dítě se v rámci projektu seznamuje s novými pojmy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, využívá vlastních zkušeností a poznatků k řešení modelových situací projektu, orientuje se v domácím prostředí a dokáže vyjádřit, jak vypadá v něm bezpečí nebo nebezpečí.

Kompetence k řešení problémů

Dítě v rámci projektu řeší modelové situace (bezpečné x nebezpečné pro jeho zdraví), vymýšlí různé varianty řešení nebezpečných situací z projektu.

Komunikativní kompetence

Dítěti je v rámci projektu umožněna komunikace s ostatními dětmi, individuální vyjádření vlastních prožitků mluveným slovem i dramatickým vyjádřením.

Sociální a personální kompetence

Dítě v rámci projektu spolupracuje s ostatními, komunikuje, respektuje názory druhých dětí, učí se v rámci modelových situací předcházet špatnému chování, které by mohlo mít vliv na jeho zdraví nebo zdraví ostatních.

Činnostní a občanské kompetence

Dítě se v rámci projektu učí, jak předcházet nebezpečným situacím, které by mohly ohrozit jeho zdraví, učí se rozpoznávat možná rizika, která hrozí při určitém druhu chování.

Zaznamenávání činností

Učitel poskytuje dětem svobodu k samostatnému řešení, aktivity připravuje společně se všemi pomůckami. Děti pozoruje, rozmlouvá s nimi a analyzuje jejich chování, případně podnítí děti k aktivitě.

7.4.1 Podrobný popis projektu

Pro projekt byl vybrán název *Bezpečí v nebezpečí*, a to z důvodu zaměření celého projektu na rizika, která mohou působit na bezpečnost a zdraví dětí v domácím prostředí. Domov pro děti představuje bezpečí, ale právě v tomto bezpečí na děti číhají i velká nebezpečí.

Cílovou skupinou projektu jsou děti předškolního věku, 5–6 let. Projekt je rozvržen do 2 dnů během řízených činností. Celým projektem provází plyšový maňásek medvídka, který byl zvolen z důvodu lepšího navázání kontaktu s dětmi. Maňásek medvídka byl vybrán z hlediska symboliky, jenž představuje ochranu a bezpečí.

A. Možné propojení se školním vzdělávacím programem

Projekt by mohl být využíván v rámci průběžného vzdělávání, pokud si to situace žádá, anebo pokud se tématu chtějí učitelé věnovat. Vzhledem k vytvořenému Zdravotně preventivnímu programu, který obsahuje ŠVP mateřské školy, by mohl být tento projekt součástí právě tohoto programu. Projekt je navržen do 2 dnů a nabízí tak prostor pro vlastní aktivity učitele/učitelky.

B. Příprava před projektem

Pro realizaci projektu byly shromážděny a specificky upraveny pomůcky pro využití v modelových situacích. Jedná se o reálné obaly od léků, elektrickou zásuvku, obaly od chemických prostředků a další pomůcky. Pomůcky jsou upraveny tak, aby nedošlo k poranění během projektu. Pro názornost byly také vytvořeny obrázky, pro lepší pochopení projektu dětmi.

Dále byla vytvořena sada fotografií s nebezpečnými a bezpečnými situacemi, kde je ústředním hrdinou chlapec předškolního věku, který pózuje v daných situacích. Metoda fotografie byla vybrána z důvodu co nejpřesnějšího zachycení reality. Zároveň by reálný chlapec mohl děti více oslovit ve zvolené problematice.

Pro přenositelnost projektu by bylo potřeba si dané pomůcky připravit a případně nahradit fotografie vhodnými obrázky.

7.4.2 Hodnocení projektu učitelkami mateřské školy

Hodnocení projektu probíhalo metodou odborného posouzení. Projekt byl předložen učitelkám mateřské školy, které měly za úkol kriticky zhodnotit projekt v předem

stanovených kritériích. Hodnotící list projektu je v příloze č. 5 a ukázka vyplněného hodnotícího listu v příloze č. 6.

A. Hodnotící list jako prostředek pro metodu odborného posouzení

V hodnotícím listu byla předem stanovena kritéria, podle kterých učitelky projekt hodnotily. Kritéria byla rozdělena do oblastí hodnocení. Každé kritérium posuzovaly učitelky prostřednictvím škály 1–5. Klíč ke škále byl následující: 1= plně souhlasím, 2= souhlasím, 3= nemám vyhraněný názor, 4= nesouhlasím, 5= plně nesouhlasím. U vybraných kritérií bylo možné dané kritérium okomentovat slovně. Tyto slovní komentáře slouží především k vyjádření, co by v určitých kritériích udělaly oslovené učitelky jinak a jak by mohl být například projekt obohacen. V závěru hodnotícího listu byly dvě otevřené otázky pro slovní vyjádření, které cílilo na celkové zhodnocení projektu v pozitivěch a negativěch. Vyhodnocení hodnotících listů obsahuje další kapitola.

7.5 Odborné posouzení projektu

7.5.1 Údaje o odborném posouzení

Hodnotící list, prostřednictvím něhož probíhalo odborné posouzení projektu, byl předložen 7 učitelkám z mateřské školy. Kritériem pro výběr učitelek bylo minimálně pět let praxe. Učitelky byly osobně osloveny a vyzvány k hodnocení. Projekt k hodnocení jim byl zaslán prostřednictvím e-mailu společně s odkazem na hodnotící list, který byl také v elektronické podobě. Hodnotící list je v příloze č. 4 diplomové práce.

Návratnost byla 6 ze 7 hodnotících listů. Jeden hodnotící list nebyl tedy vyplněn.

7.5.2 Cíl odborného posouzení

Cílem odborného posouzení projektu je možnost implementace navrženého projektu do vzdělávání v mateřské škole. Cílem je tedy posoudit projekt ve stanovených kritériích a dle vyhodnocení zjistit, zda je projekt vhodný pro zařazení do vzdělávání nebo zda je potřeba projekt před zařazením do vzdělávání upravit.

Pro vyhodnocení byly stanoveny následující klíčové otázky:

- ***Ve kterých oblastech by bylo nutné projekt upravit před případnou implementací do vzdělávání?***

- *Bylo by vhodné projekt obohatit dalšími aktivitami?*
- *Je projekt vyhovující pro vzdělávání dětí předškolního věku?*

Klíčové otázky odborného posouzení jsou stanoveny pro naplnění celkové výzkumné otázky č. 3.

Učitelkami, které posuzovaly projekt byly učitelky z vybrané mateřské školy, ve které měl být projekt původně ověřen v praxi. Neposuzovaly projekt ale všechny učitelky, ale byly osloveny pouze některé, a to zkušené učitelky, které mají více, než 5 let praxe.

7.5.3 Interpretace dat z odborného posouzení

V této části jsou představeny výsledky z odborného posouzení projektu. Na začátku interpretace je představeno, s jakou délkou praxe se učitelky účastnily. Hodnotící list byl rozdělen do 14 oblastí posuzování, ve kterých byla různá kritéria k hodnocení.

Jedná se o následující oblasti:

- Vymezení cílů
- Vymezení očekávaných výstupů
- Propojení vzdělávacích oblastí
- Naplňování klíčových kompetencí
- Časový rámec projektu
- Odborná kompetence
- Motivace dětí
- Aktivizace dětí
- Materiální podmínky
- Organizace
- Projekt umožňuje
- Náročnost přípravy projektu pro učitele

Pro přehlednost interpretace nejsou data interpretována po jednotlivých oblastech hodnocení, ale byly vytvořeny tři roviny hodnocení projektu. První rovina je rovina kladného hodnocení projektu. Druhá rovina je rovinou rozcházejících se názorů. V těchto dvou rovinách jsou 4 kritéria zvýrazněna tučně a oranžovou barvou. Jedná se o kritérium, kde byl od učitelek vyžadován slovní komentář. Třetí rovina obsahuje souhrnné hodnocení

negativ a pozitiv projektu. V příloze č. 7 jsou tabulky s absolutními daty hodnocení, společně s doslovnými komentáři učitelek.

Praxe posuzujících učitelek

Ze 6 učitelek bylo nejvíce učitelek s praxí 12 let, a to v počtu 3. Nejvíce praxe bylo dosaženo u jedné učitelky, což bylo 30 let a nejméně bylo 5 let, také u jedné učitelky. Jedna učitelka byla v praxi 9 let.

1. ROVINA Kladného hodnocení

Rovina kladného hodnocení je tvořena hodnocenými kritérii, ve kterých učitelky využily pouze kladného hodnocení, a to *plně souhlasím* nebo *souhlasím*. Rovina obsahuje 5 kategorií dle poměrů odpovědí *plně souhlasím* a *souhlasím* v zadaných kritériích, a to na následující kategorie:

- 6 plně souhlasím, 0 souhlasím = tabulka č. 6
- 5 plně souhlasím, 1 souhlasím = tabulka č. 7
- 4 plně souhlasím, 2 souhlasím = tabulka č. 8
- 3 plně souhlasím, 3 souhlasím = tabulka č. 9
- 1 plně souhlasím, 5 souhlasím = tabulka č. 10

Dle těchto kategorií jsou hodnocení jednotlivých kritérií interpretovány v následujících 5 tabulkách, aby bylo zřejmé, v čem se učitelky shodovaly.

HODNOTÍCÍ KRITÉRIA	PLNĚ SOUHLASÍM	SOUHLASÍM
Cíle projektu jsou jasně vymezené	6	0
Vymezené cíle jsou absolvováním projektu dosažitelné	6	0
Očekávané výstupy jsou jasně vymezené	6	0
Děti jsou v rámci projektu dostatečně motivované	6	0
Projekt umožňuje: Spolupráci dětí	6	0
Projekt umožňuje: komunikaci dětí	6	0
Projekt umožňuje: získávání nových poznatků	6	0

Tabulka 6: poměr kladného hodnocení (6–0)

Autorka projektu vymezila jasně cíle a zvolila je tak, aby byly dosažitelné. Jasně stanovila očekávané výstupy, je tedy zřejmé, co je po absolvování projektu od dětí očekáváno, samozřejmě každé dítě je individuální osobností a nemusí tak ke všem očekávaným výstupům dojít. Autorka projektem děti dostatečně motivuje v podobě maňáska. Projekt cílí na spolupráci, komunikaci a získávání nových poznatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví.

Slovní komentáře ke kritériu motivace byly analyzovány a bylo k nim vytvořeno následující schéma. Doslovné odpovědi učitelek jsou v příloze č. 7.

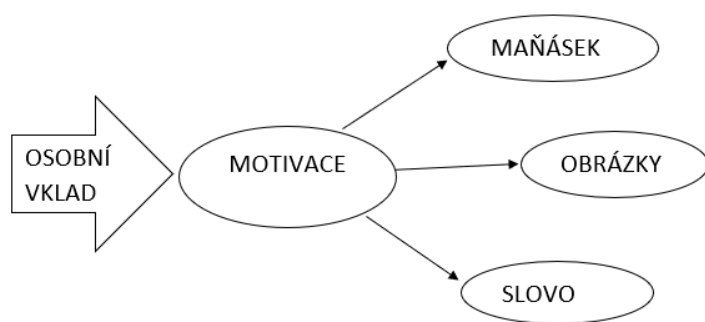

Schéma 1: vlastní zpracování – motivace dětí v projektu

Učitelky se shodovaly, že je motivace vhodná, přiměřená. Především vyzdvihovaly, že je velice vhodná motivace maňáskem, který autorka zvolila jako průvodce celým projektem. Dále bylo zmíněno, že motivací jsou pro děti také obrázky a slovní projev učitelky. Bylo upozorněno na to, že motivaci vždy ovlivní učitel, který bude s projektem pracovat.

HODNOTÍCÍ KRITÉRIA	PLNĚ SOUHLASÍM	SOUHLASÍM
Projekt umožňuje vzdělávání ve všech 5 vzdělávacích oblastech	5	1
Projekt umožňuje naplňování klíčových kompetencí	5	1
Časová zátěž u jednotlivých aktivit je přiměřená	5	1
Aktivity projektu odpovídají tématu projektu	5	1
Vhodnost tématu pro děti předškolního věku	5	1
Pomůcky pro projekt jsou dobře dostupné	5	1

Pomůcky jsou v projektu v dostatečném množství	5	1
Projekt je organizačně dobře zvládnutý	5	1
Projekt je přiměřený věku dětí (5-6 let)	5	1

Tabulka 7: poměr kladného hodnocení (5–1)

Autorka projektu cílila na to, aby projekt obsáhl všech 5 vzdělávacích oblastí. Projekt umožňuje naplňování klíčových kompetencí, které jsou konkrétně specifikovány v projektu, který je v příloze č. 3. Časová zátěž u jednotlivých aktivit byla hodnocena jako dostačující a přiměřená věku dětí. Zvolené aktivity projektu korespondují s tématem projektu a zvolené téma je pro děti předškolního věku vhodné. Co se týče pomůcek, ty jsou v projektu využívány v dostatečném množství a pro realizování projektu jinou učitelkou jsou dobře dostupné. Po stránce organizační je projekt dobře zvládnutý a celkově je přiměřený věku dětí od 5 do 6 let.

Komentáře u časové zátěže byly analyzovány a bylo vytvořeno následující schéma. Doslovné přepisy odpovědí jsou v příloze č. 7.

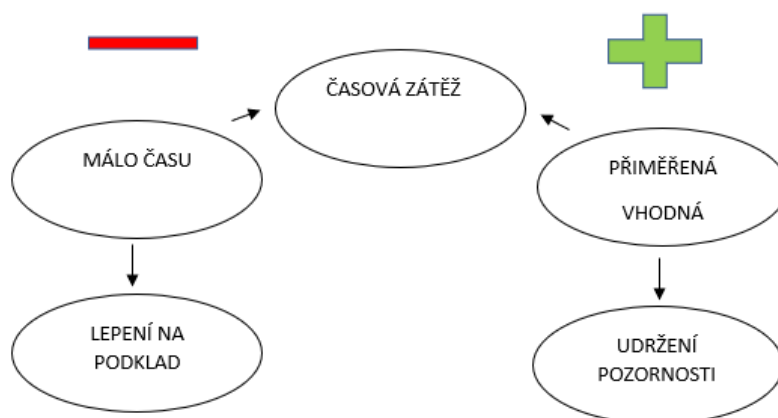

Schéma 2: vlastní zpracování – časová zátěž aktivit projektu

Učitelky se ve svých komentářích shodovaly, že je časová zátěž u jednotlivých aktivit přiměřená a je zvolena tak, že dítě předškolního věku udrží po daný čas pozornost. Jedna učitelka upozornila na to, že by přidala více času u aktivity, kdy dochází k lepení obrázků na podklad. Jeví se tedy jako vhodné u této aktivity prodloužit časovou dotaci.

HODNOTÍČÍ KRITÉRIA	PLNĚ SOUHLASÍM	SOUHLASÍM
Děti jsou v rámci projektu vhodně aktivizovány	4	2
Projekt umožňuje: samostatný projev dítěte	4	2

Tabulka 8: poměr kladného hodnocení (4-2)

Autorka skrze projekt umožňuje dětem samostatný projev dětí, kdy se může každý sám za sebe vyjádřit. Pro samostatný projev jsou koncipovány například následující aktivity z projektu: komunitní kruh, povídej o bezpečí/ nebezpečí, práce s obrázky/fotografiemi, dítě se může i samo vyjádřit při modelových situacích, kdy může dítě přispět vlastním názorem ve skupině, pracovní list „Co mi hrozí doma“. Dítě má v rámci projektu mnoho možností k samostatnému projevu, může jich využít či nikoli. Projekt nemá za úkol děti do samostatného projevu nutit, ale dát jim k tomu dostatek prostoru.

Slovní komentáře učitelek u kritéria vhodnosti aktivizace v rámci projektu byly analyzovány a bylo vytvořeno následující schéma. Doslovné přepisy komentářů jsou v příloze č. 7.

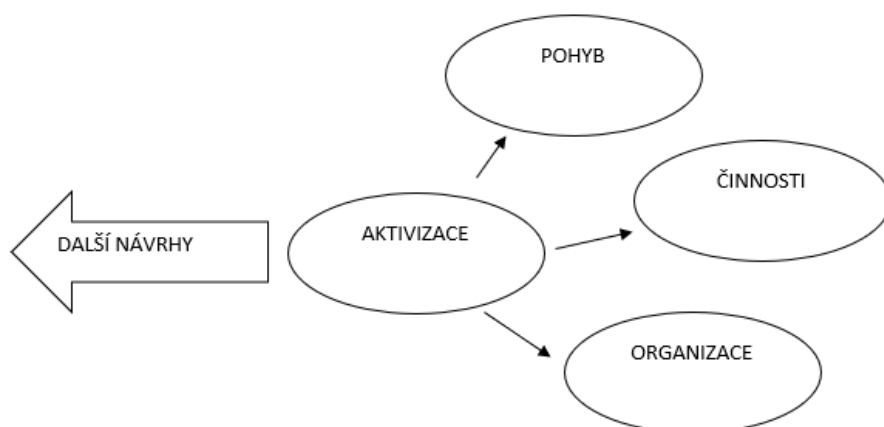

Schéma 3: vlastní zpracování – aktivizace dětí v projektu

Z komentářů učitelek vyplynulo, že jsou pro aktivizaci dětí během projektu důležité tři oblasti, které děti k aktivizaci vedou. Je to pohyb, který je zařazen v podobě pohybové hry a protažení. Dále vede k aktivizaci samotné činnosti, a to že se vhodně střídají. Poslední složkou je organizace, která je vhodně volena do kruhu, kdy na sebe děti a učitelka vidí. Z odpovědí vyplynuly i další návrhy pro další aktivizaci dětí a mezi nimi byla píseň a ukázka z filmu. Určitě by bylo možné projekt těmito aktivitami obohatit.

HODNOTÍČÍ KRITÉRIUM	PLNĚ SOUHLASÍM	SOUHLASÍM
Projekt umožňuje: modelové ověřování způsobu chování	3	3

Tabulka 9: poměr kladného hodnocení (3-3)

Modelové ověřování způsobu chování je v rámci projektu zařazeno druhý den projektu, kdy jsou před tím děti s tématem seznámeny. Jedná se o aktivitu modelové situace aneb „Co ukrývá krabice?“. Děti zde řeší modelovou nebezpečnou situaci, a to bez pomoci učitele. Děti se vžívají do role a následně seznamují ostatní s danou situací.

HODNOTÍČÍ KRITÉRIUM	PLNĚ SOUHLASÍM	SOUHLASÍM
Projekt umožňuje: zapojení všech dětí najednou	1	5

Tabulka 10: poměr kladného hodnocení (1-5)

V projektu jsou koncipovány aktivity tak, aby umožňovaly zapojení všech dětí najednou a nebyl nikdo na okraji, bez činnosti. Zapojení dětí určitě souvisí s danou učitelkou, která projekt povede, aby dbala na zapojení opravdu všech dětí a nikdo tak nezůstal bez činnosti. Ovšem zapojení dítěte do činnosti by nemělo být vynuceno, ale zapojit dítě vhodnou motivací.

2. ROVINA ROZCHÁZEJÍCÍCH SE NÁZORŮ

Stejně jako rovina kladného hodnocení je i rovina rozcházejících se názorů tvořena hodnocením kritérií. V této rovině se ale názory v hodnocení učitelkami rozcházejí a byla tak využita hodnotící škála ve větším rozsahu. Tato hodnocení byla zpracována do následující tabulky č. 11. Klíč hodnocení: PS= plně souhlasím, S= souhlasím, NVN= nemám vyhraněný názor, N= nesouhlasím, PN= plně nesouhlasím.

KRITÉRIA HODNOCENÍ	PS	S	NVN	N	PN
Časové rozložení do dvou dnů je pro děti vhodné	1	2	2	1	0
Projekt je vhodný i pro děti s odlišným mateřským jazykem	1	2	2	1	0
Projekt je vhodný i pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami	3	1	2	0	0
Projekt je na přípravu náročný	0	3	2	1	0

Tabulka 11: rozcházející se hodnocení

Všechna tato hodnocení, kde se učitelky v názorech rozcházejí, nabádají k úpravě projektu.

Komentáře k časovému rozložení byly analyzovány a bylo vytvořeno následující schéma.

Doslovné znění komentářů je v příloze č. 7.

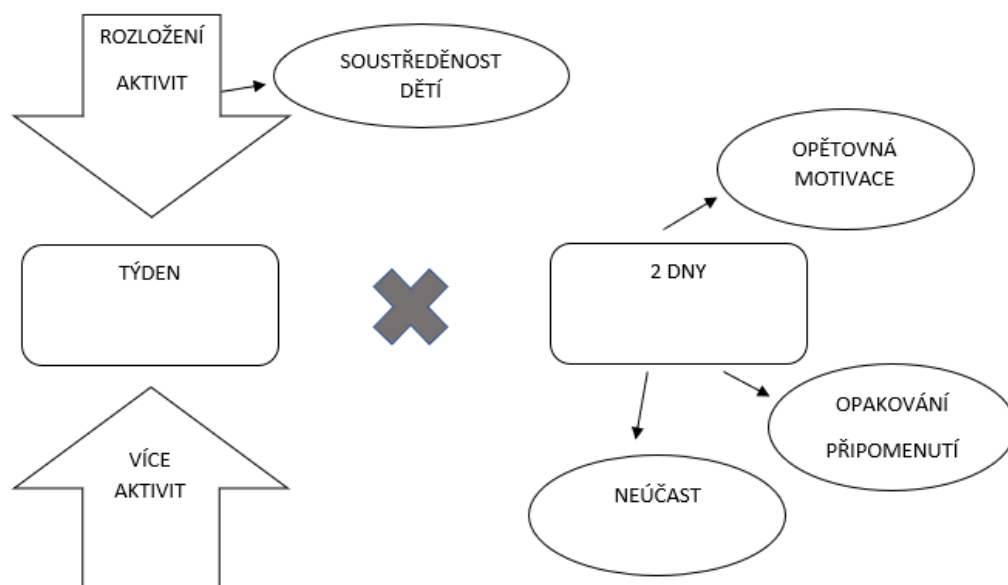

Schéma 4: vlastní zpracování- časové rozložení projektu

Některé učitelky v komentáři uváděly, že je 2denní projekt v pořádku a k tomu upozornily na jeho možná rizika, na co si dát při dvoudenním projektu pozor. Jednalo se o připomenutí a opětovné motivování k tématu, zasvěcení dětí do tématu, které první den nebyly. Také bylo upozorněno, že se dítě právě nemusí zúčastnit celého projektu, když bude jeden ze dnů chybět. Tři učitelky doporučily rozložit projekt do celého týdne. Důvodem bylo, že by rozložení pomohlo větší soustředěnosti dětí a také fakt, že by se mohl projekt obohatit o další aktivity. Autorka si pohrávala také s myšlenkou projekt rozložit do celého týdne, ale zvolila cestu 2denního projektu z důvodu možnosti uchopení projektu a tématu jako takového přímo učitelem, aby měl konkrétní učitel možnost si doplnit projekt dalšími vlastními aktivitami a aby nebyl projektem příliš svázán. Autorku projektu potěšilo, že zazněly i další nápady, jak projekt rozšířit, značí to umění a chuť učitelek s tématem dále pracovat. Jako návrhy dalších aktivit zaznělo doplnit projekt exkurzí ve zdravotnickém zařízení, kde by bylo ukázáno, jak se například ošetřují poranění vzniklá úrazem a také zazněl nápad, aby si děti nafotily podobné modelové situace doma s rodiči, jako ústřední

hrdina z fotografií v projektu. Z nafocených fotografií by si děti mohly dále vytvořit v mateřské škole s paní učitelkou brožuru.

Z hodnocení v oblasti přiměřenosti projektu pro dítě s odlišným mateřským jazykem a dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami vyšlo najevo, že projekt pro tyto děti není úplně přizpůsobený. Projekt by zajisté musel být upraven přesně na míru složení dětí z dané třídy. To by samozřejmě záleželo na učitelce, která zná děti, které vede, velice dobře a ví, jaké jsou jejich potřeby.

Náročnost projektu dle hodnocení učitelek záleží zřejmě na úhlu pohledu a může také souviset s aktivitou učitelek. Některé učitelky si mohou rády vymýšlet projekty, pracovat a vyrábět různorodé pomůcky a některé naopak si mohou například raději pozvat program s lektorem a nemusí tak připravovat pomůcky. Opět záleží na konkrétní učitelce. Pomůcky jsou dle hodnocení dobře dostupné, ale evidentně je náročnější si je k projektu připravit.

3. ROVINA SOUHRNNÝCH HODNOCENÍ NEGATIV A POZITIV PROJEKTU

Tato rovina obsahuje dvě linie, a to negativa („Co byste projektu vytkla?“) a pozitiva („Jaká pozitiva vidíte na projektu?“). V těchto dvou liniích učitelky hodnotily projekt slovně. Odpovědi v těchto dvou liniích byly analyzovány a vznikly kódy, které jsou zaznamenány do schémat a poté okomentovány. Doslovné přepisy výpovědí hodnocení jsou v příloze č.8.

Linie negativ – „Co byste projektu vytkla?“

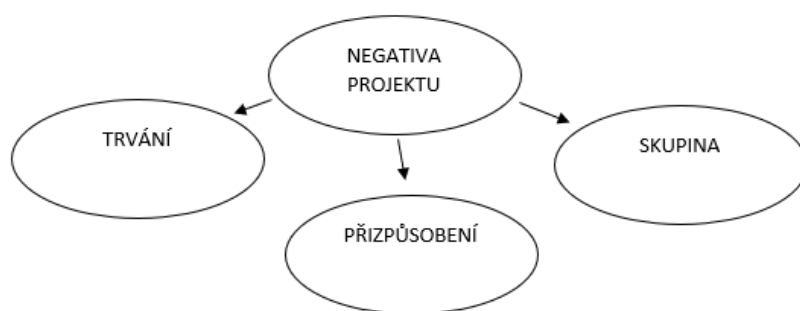

Schéma 5: kódy negativ projektu

Z analýzy výpovědí učitelek vznikly následující tři kódy:

Trvání – jako první negativum projektu je délka jeho trvání. Projekt je rozfázován do 2 dnů. Učitelky doporučují buď projekt zkrátit na 1 den, nebo prodloužit na celý týden.

Přizpůsobení – kód přizpůsobení slouží k poukázání na to, že projekt není zcela přizpůsoben pro děti s odlišným mateřským jazykem a dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Skupina – třetí kód je skupina. Je navrhováno pracovat s menší skupinou dětí. Dle autorky projektu je možné pracovat s menší skupinou dětí, například s polovinou, ale pouze za předpokladu, když by druhá kolegyně pracovala s druhou polovinou dětí.

Linie pozitiv – „*Jaká pozitiva vidíte na projektu?*“

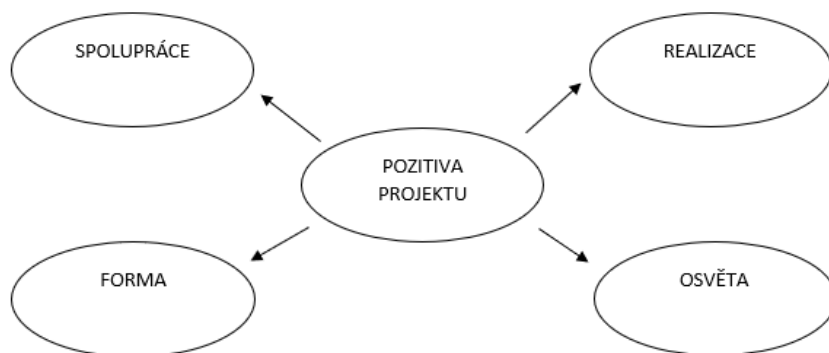

Schéma 6:pozitiva projektu kódy

Z provedené analýzy výpovědí učitelek vznikly následující 4 kódy:

Osvěta– Téma je z pohledu učitelek důležité a lidmi leckdy opomíjené a také málo zmiňované. Autorka téma dle hodnocení učitelek pěkně zpracovala a je tak pro děti osvětou v dané problematice.

Realizace – Učitelky hodnotily kladně zvolené pomůcky a jejich dostupnost, z tohoto důvodu je velká možnost projekt učitelkami realizovat. Projekt je hodnocen jako využitelný v praxi učitelek, a to také tím, že je pro ně srozumitelný.

Forma – Forma projektu je z pohledu učitelek zábavná a nenásilná a projekt je tím zajímavý. Děti se skrze tuto formu seznámí s danou problematikou, která je obohatí a povede je ke správným reakcím.

Spolupráce – Projekt podporuje spolupráci dětí a jejich vzájemnou kooperaci. Děti při kooperaci komunikují a mohou společně nacházet vhodná řešení a tím se vzájemně obohacovat.

7.5.4 Vyhodnocení klíčových otázek v odborném posouzení

Tyto klíčové otázky odborného posouzení vedou k vyhodnocení otázky č. 3, která byla stanovena pro celkový obraz výzkumu. Tato otázka je vyhodnocena v podkapitole 8.1.

Ve kterých oblastech by bylo nutné projekt upravit před případnou implementací do vzdělávání?

Projekt by se dle hodnocení učitelek musel upravit v oblasti časového rámce. Pro mateřskou školu se jeví vhodné ucelení do týdenního, tedy 5denního projektu. Muselo by tedy dojít k vytvoření dalších aktivit zaměřených na problematiku ochrany a bezpečnosti zdraví. Návrhy dalších aktivit zazněly v komentářích učitelek.

Aby mohl být projekt funkční ve třídách, kde jsou děti s odlišným mateřským jazykem, muselo by se zjistit, na jaké úrovni děti s českým jazykem jsou, zda rozumí a například i v rámci projektu zapojit jejich rodiče, kteří by byli také s danou problematikou seznámeni. Poskytnout tak těmto dětem vhodnou oporu pro pochopení projektu. U dětí se speciálními vzdělávacími potřebami by také musel být projekt přesně upraven dle vzdělávacích potřeb konkrétních dětí. Mohlo by se jednat například o další doplnění pomůckami nebo promyšlení aktivit tak, aby se jich mohly tyto děti naplno zúčastnit. Tyto záležitosti jsou ale velice individuální, proto se musí projekt vždy přizpůsobovat na míru dané skupiny dětí.

Projekt by měl být také upraven tak, aby pracovalo více menších skupin souběžně a aby nepracovala jedna velká skupina dětí dohromady. Možné by bylo přizpůsobit aktivity tak, aby mohly děti pracovat v centrech aktivit, kde by se děti během projektu postupně střídaly. Některé aktivity je ale dobré provádět s celou skupinou, jako je například komunitní kruh, kde dochází k vzájemnému obohacení a náhledu, jak to vidí druzí.

Bylo by vhodné projekt obohatit dalšími aktivitami?

Z odborného posouzení vyplývá, že by bylo vhodné projekt prodloužit na 5 pracovních dní, což by vyžadovalo další doplnění aktivit. V rámci odborného posouzení bylo poukázáno konkrétními příklady, čím by mohl být projekt obohacen. Například: písničky, scéna

z animovaného filmu, aktivity na přímé propojení s rodinou dítěte – nafocení fotek nebezpečí doma a následné vytvoření brožurky, návštěva zdravotnického zařízení nebo příchod zdravotníka přímo do mateřské školy – ukázky první pomoci. Zajisté by se daly vymyslet i další vhodné aktivity, kterými by se děti v problematice vzdělávaly a také takové, aby je bavily.

Je projekt vyhovující pro vzdělávání dětí předškolního věku?

Projekt je vyhovující pro vybranou věkovou skupinu dětí. Je ale důležité projekt vždy přizpůsobit konkrétní skupině dětí na míru, a vycházet tak z aktuálních potřeb dětí ze skupiny a předejít tak možným rizikům neúspěšnosti projektu.

7.5.5 Závěr z odborného posouzení projektu

Hodnocení poukázalo na možná rizika, negativa, pozitiva a také přispělo nápady na rozšíření projektu dalšími zajímavými aktivitami.

Projekt má vhodně vymezené cíle, očekávané výstupy, jeho prostřednictvím dochází k naplnění klíčových kompetencí. Časový rámec by bylo vhodné upravit, a to v časovém rozložení, konkrétně projekt prodloužit do celého výukového týdne (5 pracovních dní). Časová zátěž je přiměřená věku dětí, kterému je tento projekt určen. Aktivity projektu odpovídají vybranému tématu. Děti jsou vhodně motivovány maňáskem, který na ně promlouvá po celou dobu projektu. Aktivizace je zabezpečena střídáním aktivit, organizací a pomůckami. Pomůcky pro projekt jsou dobře dostupné a jsou v projektu využity v dostatečném množství. Organizace projektu je vhodně zvládnutá. Projekt umožňuje spolupráci a komunikaci dětí, samostatný projev dítěte, ověřování v modelových situacích, zapojování všech dětí najednou a také především získávání nových poznatků.

8 Vyhodnocení výzkumného šetření a jeho shrnutí

V této kapitole jsou shrnuty poznatky a představeny výsledky výzkumu.

8.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

V této části podkapitoly jsou vyhodnoceny výzkumné otázky, které byly stanoveny na počátku výzkumu pro celkový výzkum, který byl tvořen více částmi. V průběhu výzkumu musela být jedna otázka, která se týkala vlastního ověření projektu přeformulována tak, aby korespondovala s hodnocením projektu učitelkami mateřské školy, z důvodu nemožnosti vlastního ověření.

Odpověď na otázku č. 1:

Jakým způsobem přispívá učitel konkrétní mateřské školy v rozvoji dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?

Odpověď na otázku vyplývá z dotazníkového šetření s učitelkami mateřské školy a také z analýzy interních dokumentů vybrané mateřské školy. Učitelky vybrané mateřské školy vzdělávají děti v následujících tématech bezpečnosti a ochrany zdraví. Nejvíce vzdělávají děti v tématech dopravní výchovy a zdraví a nemoci. Téma zdraví a nemoci je zpracována v listopadovém integrovaném bloku ŠVP. Dále hojně zařazují nebezpečí vycházející od cizích lidí, bezpečí v domácím prostředí a venku a také v první pomoci. Méně častěji s dětmi probírají téma chování při mimořádných událostech, šikany a drogových závislostí. Téma, ve kterém nevzdělávají děti vůbec je kyberšikana a nebezpečí hrožící z internetu a sociálních sítí.

Učitelky vybrané mateřské školy využívají ke vzdělávání externích programů a návštěv externistů v mateřské škole, a to především od složek Integrovaného záchranného systému, jako je Hasičský záchranný sbor České republiky a Policie České republiky.

Učitelky v rámci pasivní bezpečnosti vycházejí ze závazných dokumentů k bezpečnosti a ochrany konkrétní školy.

Odpověď na otázku č. 2:

Jak je možné konkrétně přispět k rozvoji dětí předškolního věku v oblasti jejich bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?

Cílem této práce bylo vytvoření konkrétního projektu, což se zdařilo. Vytvoření projektu vycházelo z předem shromážděných dat a východisek. Tvorba projektu spočívala v promýšlení cílů a zaměření celého projektu, shromažďování pomůcek, vytváření aktivit, zvolení vhodné organizace. Vytvořený projekt přispívá k podpoře vzdělávání dětí předškolního věku od 5 do 7 let v oblasti bezpečnosti v domácím prostředí.

Odpověď na otázku č. 3:

Jak hodnotí učitelé mnou navržený projekt, jaké jsou jeho možné přínosy a negativa?

Projekt byl předložen učitelkám mateřské školy k expertnímu odhadu, které přineslo hodnocení projektu a vyplynuly z něho možné přínosy a negativa.

Učitelky poukázaly na negativa v časovém rámci projektu. Projekt byl navržen jako dvoudenní a dle učitelek by bylo vhodné pro děti vytvořit projekt na celý týden, tedy 5 pracovních dní. Nabízela se i možnost projekt zkrátit do 1 dne, ale spíše se přikláním k variantě prodloužení projektu. Další negativum projektu bylo spatřováno v nevhodnosti projektu pro děti s odlišným mateřským jazykem a pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro tuto skutečnost by musel být projekt individuálně přizpůsoben konkrétní skupině dětí. Projektu byla vytýkána i práce s velkou skupinou dětí, bylo by tedy vhodné projekt dále promyslet pro práci dětí v menších skupinách.

Pozitiva, která vyplynula z hodnocení, je zábavná a nenásilná forma seznámení dětí ve vybrané problematice, která působí osvětově. Téma projektu bylo zhodnoceno jako důležité. Projekt přináší kooperaci dětí ve skupinách a její možnost ji rozvíjet. Dobrá srozumitelnost projektu pro další učitelky. Pozitivní přínos pro projekt jsou i vhodně zvolené pomůcky, které jsou dobře dostupné. Pozitivní se na projektu i jeví jeho přenositelnost a nabízí tak snadnou možnost ho realizovat.

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku:

Čím a jak může učitel mateřské školy přispívat k rozvoji vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví?

Možnosti, jaké má učitel v mateřské škole, které by přispěly k rozvoji vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví vyplynuly ze všech částí výzkumu.

Analýzou dokumentů mateřské školy, školního vzdělávacího programu, školního řádu a směrnice o bezpečnosti dětí bylo zjištěno, že učitel by měl vzdělávat děti v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví, a to jak ze strany pasivní prevence, tak i prevence aktivní. Pasivní prevence vychází ze školního řádu a ze směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole. Prevence aktivní vychází ze školního vzdělávacího programu.

Po provedení analýzy konkrétního školního vzdělávacího programu bylo zjištěno, že není téma ochrany a bezpečnosti zpracováno ve všech integrovaných blocích, ale je zařazeno do průběžného vzdělávání. Konkrétní školní vzdělávací program tedy nezavazuje striktně učitele vybrané mateřské školy, aby vzdělávaly v této problematice v určité pravidelnosti, ale ponechává volbu a zařazování vzdělávacích činností s touto problematikou na učitelích. Školní vzdělávací programy jsou vytvářeny školami přesně na míru, tudíž se v každé mateřské škole liší, tudíž se zajisté liší i zařazováním a zpracováním tématu bezpečnosti a ochrany zdraví. Pro všechny učitele je ale nutné, aby byl školní vzdělávací program v souladu s rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, a v něm je bezpečnost a ochrana zdraví zanesena, o tom bylo pojednáváno v teoretické části diplomové práce.

Z analýzy školního řádu a směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole vybrané mateřské školy, bylo zjištěno, že učitel by měl děti zabezpečovat i po stránce pasivní prevence. Jedná se o jeho aktivitu vynaloženou pro to, aby se dětem nic nestalo a aby se předešlo možným rizikům, která by děti mohla ohrozit. Školní řád vychází ze školského zákona, na což bylo poukázáno v teoretické části diplomové práce. Směrnice o bezpečnosti a ochraně dětí je mateřskou školou zpracována dle metodického pokynu a metodického doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Každá mateřská škola tedy

vychází ze stejného dokumentu, ale jejich konkrétní finální dokument se může lišit, podoba směrnice s obsahem není u všech mateřských škol zcela jednotná.

Dotazníkové šetření s učitelkami vybrané mateřské školy poukázalo na to, že konkrétní učitelky chtějí a zařazují témata bezpečnosti a ochrany zdraví do vzdělávacích činností a měly by zájem o vytvoření takového projektu, který by mohly ve své praxi uplatnit. Z dotazníku vyplývá, že učitelky přispívají především vlastní aktivitou a tvůrčí činností tyto aktivity s dětmi dělat.

Možností, jak přispět ke vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, je metoda projektu. Projekt, který byl pro tuto diplomovou práci navržen, byl posouzen učitelkami vybrané mateřské školy. Z jeho posouzení vyplývá, že je vhodné takový projekt zařadit do vzdělávání dětí předškolního věku, a to po mírné úpravě především v časovém rozložení ze 2 dnů na celý týden s tím, že by se přidaly do projektu další aktivity a s rozložením práce na menší skupinky dětí.

9 Diskuse

Vzdělávání v předškolním věku patří do soustavy vzdělávání v České republice a je tedy nedílnou součástí vzdělávání v životě dítěte. Zajisté by mělo být vzdělávání v mateřské škole kvalitní, když se právě zde pokládají kameny pro další vzdělávání. Kvalitu vzdělávání ovlivňuje více faktorů, ale také především učitelky, které na děti přímo působí. Učitelky jsou právě zprostředkovatelem informací dětem a mají tak velký potenciál děti ovlivňovat pro jejich další život.

Mateřské školy se řídí danou legislativou a v oblasti vzdělávání se řídí především Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Každá mateřská škola je jiná, jinak zaměřená a díky zpracování školního vzdělávacího programu, který se zpracovává na základě rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, dává najevo, svou jedinečnost. Ve školních vzdělávacích programech mateřských škol, dále jen ŠVP, by zajisté nemělo být opomíjeno téma bezpečnosti a ochrany zdraví, protože právě zde dochází k položení základů pro další život dětí. Vzdělávání dle ŠVP je v rukou učitelek mateřských škol. Učitelky nemusí mít všechna témata, kterými provází děti, jako svá oblíbená, některým tématům nemusí plně rozumět, proto je důležité, aby se učitelky vzdělávaly v rámci dalšího vzdělávání pedagogů. Záleží ale přímo na samotné učitelce, z jakého úhlu pohledu si další vzdělávání vybere. Učitelka může volit cestu malého odporu a vzdělávat se v tom, čemu dobře rozumí, nebo druhou cestou, která je cestou chtít poznat nové, a ne příliš oblíbené téma pro samotnou učitelku. Díky překonání vlastního nekomfortu a touze se vzdělávat může následné vzdělání učitelky mít obrovský přínos pro vzdělávání a ovlivňování dětí v mateřské škole. To platí i pro téma vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany jejich zdraví.

Ve výzkumném šetření byly zjištěny zajímavé poznatky a také se otevřely další možnosti zkoumání. Cílem výzkumného šetření bylo vytvořit projekt zaměřený na vzdělávání dětí předškolního věku v tématu bezpečnosti a ochrany zdraví. Výzkumné šetření poukázalo na to, že projekt, který v rámci diplomové práce vznikl, by mohl být zařazen do vzdělávání dětí předškolního věku, a to především do třídy s dětmi od 5 do 6 let. Samozřejmě by musel být projekt upraven individuálně dle potřeby třídy, kde by probíhal.

Výzkumné otázky v celém výzkumném šetření se zaměřovaly na možnosti vzdělávání tématu bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku. V rámci otázek bylo zjištěno za pomoci dotazníkového šetření a analýzy dokumentů, zda se učitelky v konkrétní mateřské škole věnují tématům bezpečnosti a ochrany zdraví, zda ho zařazují do vzdělávání, zda jim je mateřská škola oporou, co se týče ŠVP a dalších interních dokumentů školy z pohledu tématu bezpečnosti a ochrany zdraví. Také bylo zjišťováno, zda se učitelky konkrétní mateřské školy v této problematice vzdělávají v podobě seminářů dalšího vzdělávání pedagogů.

Na základě zjištěných informací vyplynulo, že zájem ze stran učitelek v konkrétní mateřské škole je, že vzdělávání v této problematice zařazují, ale naproti tomu nemají v ŠVP učitelky vytvořenou pevnou oporu v tomto tématu v podobě zařazení témat do integrovaných bloků. Téma je zařazováno do průběžného vzdělávání, není tedy dáno, kdy se mají učitelky tomuto tématu s dětmi věnovat. To ovšem může učitelky, které by toto téma neměly rády a nechtěly se mu věnovat vést k tomu, že se mu opravdu nebudou věnovat nebo ho učitelky mohou vzdělávat bez jakékoliv pravidelnosti a návaznosti. Otevírá se zde tedy možnost více prozkoumat tuto oblast, proč není téma více v ŠVP prolnuto a navrhnout zapracování témat bezpečnosti a ochrany zdraví přímo do integrovaných bloků, a tím vytvořit možnost a oporu učitelkám v konkrétní mateřské škole v pravidelných intervalech. Výzkumné šetření by mohlo pokračovat i ve větším rozsahu, kdy by bylo osloveno více učitelek mateřských škol a mohlo by být zkoumáno, jaký je přístup a možnosti ke vzdělávání této problematiky v dalších mateřských školách. V případě, kdy by byly do výzkumného šetření zapojeny všechny mateřské školy z jednoho města, mohlo by dojít k propracování a vytvoření projektu pro všechny tyto mateřské školy. Takové výzkumné šetření by bylo časově zajisté náročné, ale mohlo by vést k vzájemné výměně zkušeností učitelek s tématem, vzájemnému proškolení, spolupráci a lepšímu uchopení celého projektu.

Výzkumné šetření bylo realizováno ve školním roce, kdy nebylo možné postupovat přesně tak, jak bylo původně zamýšleno. Bohužel nedošlo k původně plánovanému ověření projektu samotnou autorkou v praxi. Z hodnocení učitelek ale vyplynulo, že projekt je pro zařazení do vzdělávání dětí ve věku 5-6 let vhodný.

Autorka projektu by chtěla v budoucnu projekt ověřit ve vlastní praxi a dále na něm pracovat, případně navázat spolupráci s dalšími učitelkami v rámci tohoto projektu. I bez ověření v praxi bylo vytvoření projektu s tematikou bezpečnosti a ochrany zdraví pro autorku přínosem. Téma je z pohledu autorky potřeba vhodně uchopit a přetransformovat do podoby, kdy děti téma lépe uchopí a nebude je evokovat k tomu, aby samy zkoušely zápalky, pití chemikálií a podobně. K tomuto tématu chce přistupovat s respektem, protože při vzdělávání tématu jde především o zdraví dětí a správným uchopením tématu může učitel v mateřské škole ovlivnit děti po celý jejich život.

Závěr

Diplomová práce se věnovala problematice bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku a jejím možnostem vzdělávání. Je důležité, aby se prevenci této problematiky věnovali rodiče i učitelé v předškolních zařízeních, a poskytovali tak dětem předškolního věku vhodné informace, učili je předcházet rizikům, vedli je společně k uvědomění si svého bezpečí a ochraně vlastního zdraví. Dítě si získané poznatky odnáší do svého dalšího života.

Teoretická část diplomové práce uvedla vývojová specifika předškolního dítěte a jeho inklinaci k úrazovosti. Zaměřila se na stav úrazovosti a snahy předcházení dětské úrazovosti v České republice. Dále zmínila legislativní rámec a stěžejní dokumenty závazné pro mateřskou školu z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Ve svém závěru nabídla přehled možných programů, projektů a materiálů s touto problematikou, které jsou určené mateřským školám. Z teoretické části vyplynulo, že dítě předškolního věku je svým chováním vysoce specifické a je potřebné dbát na jeho bezpečí, jak vlastním dozorem, tak vhodným vzděláváním v problematice, a to jak ze strany rodiny, tak učitelů. Mateřské školy jsou vázány legislativou a dokumenty, které poukazují na zajištění pasivní prevence, ale také prevence aktivní, která spočívá ve vzdělávání dětí. Nabídka možností, jak děti předškolního věku vzdělávat ve zvolené problematice je mnoho, ale záleží na učitelích, které možnosti vzdělávání zvolí. Nabízí se jako vhodné prozkoumat blíže využití konkrétních zmíněných programů, projektů a materiálů právě mateřskými školami.

Empirická část se zaměřila na vytvoření didakticky zpracovaného projektu pro vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví u dětí předškolního věku. Východiskem pro tvorbu tohoto projektu byla teoretická část práce, názory a postoje učitelek, společně s analýzou stěžejních dokumentů konkrétní mateřské školy.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že se učitelky konkrétní mateřské školy věnují a zajímají o vzdělávání v této problematice. Konkrétní mateřská škola nemá vzdělávání této problematiky konkrétně zpracované v integrovaných blocích, ale zmiňuje toto téma v průběžném vzdělávání, a navíc má vytvořený program zdravotně preventivní, ale ten není na tuto problematiku zacílen. Nabízí se tedy možnost zapracovat do tohoto programu právě tuto problematiku. Dále z šetření vyplynul fakt, že učitelky konkrétní školy nejsou v této problematice dostatečně proškolené. Zajímavé by bylo učinit další zkoumání v proškolení

učitelek z jiných mateřských škol. Autorkou navržený projekt se dle hodnocení učitelek ukázal jako využitelný pro praxi. Tento projekt by bylo vhodné rozšířit na celý týden a projekt přizpůsobit konkrétnímu složení třídy a dle toho ho individuálně upravit. Zajisté se pro další zkoumání a úpravu projektu nabízí ověření přímo v praxi, což jak bylo zmíněno bylo původně plánováno.

Pro autorku bylo přínosné zkusit takový projekt, s ne zcela běžným tématem, vytvořit a zamyslet se do hloubky nad touto problematikou a možnostmi jejího vzdělávání. Její práce může být inspirací pro další učitele mateřských škol, jak s tímto tématem pracovat.

Seznam použitých informačních zdrojů

KNIHY, TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

ARONOVÁ, J. *Ze zkušenosti dětského lékaře*. Praha: Amosia, 2006. ISBN 9788086966137.

DRÁBOVÁ, M., TORÁČOVÁ, L., VELEMÍNSKÝ, M. *Prevence úrazů u vybraných věkových skupin obyvatelstva*. Praha: Triton, 2008. ISBN 9788073872007.

DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999. ISBN 9788071692546.

GÁLOVÁ, R. *Bezpečný domov pro dítě*. Brno: ERA, 2007. Zdravá rodina (ERA). ISBN 9788073660963.

GRIVNA, M. *Dětské úrazy a možnosti jejich prevence*. Praha: Centrum úrazové prevence UK 2. LF a FN Motol, 2003. ISBN 9788023920635.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009. ISBN 9788024727158.

MILLS, Geoffrey, E. *Action research: a guide for the teacher researcher*. Sixth edition. New York: Pearson, 2018. ISBN 978-0-13-452303-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 9788026207146.

TOŠOVSKÝ, V. *Chraňme děti před úrazy: prevence úrazů dětí a mládeže*. Praha: Alfa-Omega, 2006. ISBN 9788086318790.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 9788024621531.

Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v MŠ. Pardubice: MŠ Zvoneček, 2020. Dokument je dostupný v kanceláři MŠ Zvoneček.

Školní řád MŠ 2020/2021. Pardubice: MŠ Zvoneček, 2020. Dokument je dostupný v kanceláři MŠ Zvoneček.

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2020-2021. Pardubice: MŠ Zvoneček, 2020. Dokument je dostupný v kanceláři MŠ Zvoneček.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

ZÁKONY A VYHLÁŠKY

- Zákon č. 561 ze dne 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: sbírka zákonů České republiky. 2004. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/zneni-20210227>
- Zákon č. 258 ze dne 14. 7. 2000, o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky, 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258/zneni-20210427>
- Vyhláška č. 64 ze dne 2. 2. 2005, o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-64/zneni-20100501>
- Vyhláška č. 14 ze dne 29. 12. 2004, o předškolním vzdělávání. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14/zneni-20201023>
- Vyhláška č. 263 ze dne 4. 10. 2007, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí. In: Sbírka zákonů České republiky, 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-263/zneni-20071101>

DOKUMENTY, ČLÁNKY, PUBLIKACE, PŘÍSPĚVKY VE SBORNÍKU

- BENEŠOVÁ, E. Úrazy u dětí a jejich prevence. In: *Šancedětem.cz* [online]. Praha: Obecně prospěšná společnost Sirius o.p.s., 2013, © 2021, 31. 8. 2013, 12. 3. 2021 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/urazy-u-deti-jejich-prevence>

- FRIŠOVÁ, L. a kol. *Úrazy dětí* [online]. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006 [cit. 10. 4. 2021]. ISBN 9788086991726. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1385376323.pdf>
- GROSSOVÁ, I. Popáleniny u dětí. In: *Šancedětem.cz* [online]. Praha: Obecně prospěšná společnost Sirius o.p.s., 2016, ©2021, 27. 4. 2016, 31. 3. 2021 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/popaleniny-u-deti>
- LACKO, B. Metody a techniky projektového řízení. In: *Sborník vybraných kapitol z přípravy a řízení projektů. Výukový materiál z projektu Euromanažer*. Ed. B. Kozáková. [online] Nový Jičín: Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, příspěvková organizace, 2007, s. 60-105. ISBN 9788023985672. Dostupné z: https://www.kvic.cz/aktualita/171/Sbornik_vybranych_kapitol_z_pripravy_a_rizeni_projektu
- NEZVALOVÁ, D. Akční výzkum ve škole. *Pedagogika: časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2003, LIII (3), 300-308 [cit. 2021-7-9]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1942>
- POKORNÁ, K. *Aby se nic nestalo* [online]. Jihlava: Státní zdravotní ústav, 2016. [cit. 8. 7. 2021]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czzp/edice/Nove/Vnitrek_Aby_se_nic_nestalo_2016.pdf
- SETHI, D., WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Guidelines for conducting community surveys on injuries and violence* [online]. Geneva: World Health Organization, 2004 [cit. 10. 4. 2021]. ISBN 9789241546485. Dostupné z: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42975/9241546484.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- SKŘEHOT, P., BÍLEK, M., LOUDOVÁ STRALCZYNSKÁ, B., CHROUSTOVÁ, K., MARÁDOVÁ, E. Rozvoj kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. In: *Vedecký recenzovaný zborník: XXXIII. On-line medzinárodná konferencia: Aktuálne otázky bezpečnosti práce: Košice, Slovenská republika, 1. – 2. 12. 2020*. [online]. Košice: TU v Košiciach, 2020 [cit. 10. 4. 2021]. ISBN 9788055336855. Dostupné z:

https://www.sjf.tuke.sk/kbap/images/Aktivita/BOZP/BOZP2020/Zbornik_BOZP2020.pdf

- TRUELLOVÁ, I. Situace v oblasti dětských úrazů v České republice [online]. *Prevence úrazů, otrav a násilí*. 2006, (2), str. 81-89 [cit. 10. 4. 2021]. ISSN 1804-7858. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/administrace/clankyfile/20120505102843230807.pdf>
- *Bezpečnost dětí. Prevence nejčastějších dětských úrazů* [online]. Sweden loves children, 2014 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czzp/edice/Sweden_loves_childres/SLC_bezpecnost_deti_brozurka.pdf
- *Profil bezpečnosti dítěte, 2012 Česká republika* [online]. Praha: Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpora bezpečnosti pro děti [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.childsafetyeurope.org/reportcards/info/czech-country-profile-cz.pdf>
- *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti* (Č j.: MSMT-1981/2015-1) [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/34795_1_1/
- *Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy* (č.j.: 37 014/2005-25) [online]. Praha: MŠMT, 2005 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38377>
- *Metodika k prevenci dětských úrazů: Pro mateřské školy. Pro první stupeň základní školy. Pro druhý stupeň základní školy. Pro volný čas dětí*. [online]. Dětsví bez úrazů, © 2006 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: https://detstvibezurazu.cz/wp-content/uploads/2014/04/DBU_prevence_urazu.pdf
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>
- *Tematická zpráva – Vzdělávání v bezpečnostních tématech* [online]. Praha: ČŠI, 2016 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Vzdelavani-v-bezpecnostnich-temat>

- *Závěrečné zhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence dětských úrazů na léta 2007-2017* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 30. 1. 2019 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/zaverecne-zhodnoceni-plneni-ukolu-vyplyvajicich-z-narodniho-akcniho-planu-prevence-detskych-urazu-na-leta-2007-2017/>
- *Zdravotnictví ČR: Stručný přehled činnosti oboru chirurgie za období 2007-2018* NZIS REPORT č. K/9(08/2019) [online]. ÚZIS ČR, 2019 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/res/f/008288/nzis-rep-2019-k09-a020-chirurgie-2018.pdf>

WEBOVÉ STRÁNKY

- Projekt CZ.11/MGS/067 „S Modrým hrochem bez úrazu“. *Bez úrazu* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-8]. Dostupné z: <https://www.bezurazu.cz/o-nas/projekt-cz-11-mgs-067-s-modrym-hrochem-bez-urazu>
- Ke stažení. *Bez úrazu* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-8]. Dostupné z: <https://www.bezurazu.cz/ke-stazeni>
- Smolařínek. *Bez úrazu* [online]. [cit. 2021-7-8]. Dostupné z: <https://www.bezurazu.cz/projekt/smolarinek>
- Prevence úrazů hravě interaktivní preventivní program. *Státní zdravotní ústav* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-8]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/skola/prevence_urazu_hrave_informace_kontakty.pdf
- Prevence úrazů hravě. *Státní zdravotní ústav* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-8]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/prevence-urazu-hrave>
- nás. *Záchranný kruh* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>
- Pro školy. *Záchranný kruh* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-skoly/>

- Vzdělávací aplikace: Animovaná první pomoc. *Záchranný kruh* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/mobilni-aplikace/animovana-prvni-pomoc.html>
- Vzdělávací aplikace: Malý záchranař. *Záchranný kruh* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/mobilni-aplikace/maly-zachranar.html>
- O nás. *Preventivní buňka: Centra dětské traumatologie Fakultní nemocnice Brno* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <http://www.detibezurazu.cz/>
- Programy. *Preventivní buňka: Centra dětské traumatologie Fakultní nemocnice Brno* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <http://www.detibezurazu.cz/programy/>
- O nás. *Dětství bez úrazů: učíme děti se chránit před úrazy* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/o-nas/>
- Projekty. *Dětství bez úrazů: učíme děti se chránit před úrazy* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/projekty/>
- Materiály pro prevenci dětských úrazů. *Dětství bez úrazů* [online]. © 2021 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://detstvibezurazu.cz/prevence-detskych-urazu-materialy/>
- O nás. *Prevence dětí: Prevence úrazů dětí* [online]. © 2016 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <http://www.prevencedetem.cz/o-nas/>
- Bezpečnostní průprava dětí: Projekt určený pro děti předškolního věku a žáky 1. stupně základních škol. *Prevence dětí: Prevence úrazů dětí* [online]. © 2016 [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <http://www.prevencedetem.cz/bezpecnostni-pruprava-deti/>

VIDEO

- Ježkovy voči: Aby nebyl malér. YouTube video, 2016. [cit. 9. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/channel/UC2OrJoMNZ7-y8NjThQIm65g/featured>

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Ukázka vyplněného dotazníku

Příloha 3 – Tabulky s odpověďmi z dotazníků

Příloha 4 – Projekt „Bezpečí v nebezpečí“

Příloha 5 – Hodnotící list projektu

Příloha 6 – Ukázka vyplněného hodnotícího listu

Příloha 7 - Tabulky a doslovné přepisy komentářů z hodnotících listů

Příloha 8 - doslovné přepisy odpovědí pozitiv a negativ projektu (odborné posouzení)

Přílohy práce

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dobrý den, jmenuji se Petra Turynová a ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit pro doplnění mé diplomové práce s tématem "Bezpečnost a ochrana zdraví dětí předškolního věku". Dotazník je zcela anonymní. Výsledky budou využity pouze v mé diplomové práci. Děkuji za Váš čas.

Má praxe v mateřské škole:

- a) 0-2 roky
- b) 3-5 let
- c) 6-10 let
- d) 11-15 let
- e) 16-20 let
- f) 21-25 let
- g) 26-30 let
- h) 31-40 let
- i) 41 a více let

1) Přejde Vám důležité zařazovat do třídního vzdělávacího plánu v MŠ vzdělávací činnosti zaměřené na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne

2) Zařazujete do třídního vzdělávacího plánu vzdělávací činnosti zaměřené na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím

d) spíše ne

e) ne

3) Jaká z následujících témat, řešící bezpečnost a ochranu zdraví, zařazujete do vlastních vzdělávacích činností? (Můžete zvolit více odpovědí)

a) dopravní výchova

b) zdraví a nemoc

c) první pomoc

c) nebezpečí v domácím prostředí

d) nebezpečí venku (např. pokousání zvířetem, přírodní jevy, tonutí ve vodách)

e) drogové závislosti

f) chování při mimořádných událostech (např. požár, záplavy)

g) šikana

h) kyberšikana a nebezpečí internetu, sociálních sítí

i) nebezpečí hrozící stykem s cizími lidmi

j) jiné:.....

4) Využíváte ke vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví exkurze či externisty s programy zaměřené na tuto problematiku?

a) ano

b) ne

V případě odpovědi ANO v otázce č. 4, uveďte, o jaké programy či exkurze se jedná, na jaké téma jsou zaměřeny, kdo je pořádá?

5) Znáte program zaměřený na vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, který je určen dětem z mateřských škol?

- a) Ano, vím přesný název programu
- b) Ano, ale nevybavuji si název programu
- c) Nevím
- c) Ne

V případě odpovědi: Ano, vím přesný název programu, v otázce č. 5, napište konkrétní program, který znáte:

6) Zúčastnil(a) jste se během své praxe vzdělávacího semináře, který by se zabýval problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku?

- a) ano
- b) Ano, ale nevybavuji si jeho název
- c) nevzpomínám si
- d) ne

7) Uvítal(a) byste ve své praxi vytvořený projekt se vzdělávacími aktivitami, který by byl zaměřený na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v domácím prostředí, podle kterého byste mohl(a) aktivity přímo aplikovat do vašeho vzdělávacího plánu?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne

Příloha č. 2

UKÁZKA VYPLNĚNÉHO DOTAZNÍKU

Dobrý den, jmenuji se Petra Turynová a ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit pro doplnění mé diplomové práce s tématem "Bezpečnost a ochrana zdraví dětí předškolního věku". Dotazník je zcela anonymní. Výsledky budou využity pouze v mé diplomové práci. Děkuji za Váš čas.

***Povinné pole**

Má praxe v mateřské škole: *

0-2 roky

3-5 let

6-10 let

11-15 let

16-20 let

21-25 let

26-30 let

31-40 let

41 a více let

1) Přijde Vám důležité zařazovat do třídního vzdělávacího plánu v MŠ vzdělávací činnosti zaměřené na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví? *

Ano

Spíše ano

Nevím

Spíše ne

Ne

2) Zařazujete do třídního vzdělávacího plánu vzdělávací činnosti zaměřené na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví? *

Ano

Spíše ano

Nevím

Spíše ne

Ne

3) Jaká z následujících témat, řešící bezpečnost a ochranu zdraví, zařazujete do vlastních vzdělávacích činností? (Můžete zvolit více odpovědí) *

dopravní výchova

zdraví a nemoc

první pomoc

nebezpečí v domácím prostředí (např. opaření, popálení, otravy)

nebezpečí venku (např. pokousání zvířetem, přírodní jevy, tonutí ve vodách)

drogové závislosti

chování při mimořádných událostech (např. požár, záplavy)

šikana

kyberšikana a nebezpečí internetu a sociálních sítí

nebezpečí hrozící stykem s cizími lidmi

Jiné:

4.1) Využíváte ke vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví exkurze či externisty s programy zaměřené na tuto problematiku? *

Ano

Ne

4.2) V případě odpovědi ANO v otázce č. 4, uveďte, o jaké programy či exkurze se jedná, na jaké téma jsou zaměřeny, kdo je pořádá?

chování při mimořádných událostech – HZS

5.1) Znáte program zaměřený na vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, který je určen dětem z mateřských škol? *

Ano, vím přesný název programu

Ano, ale nevybavuji si název programu

Nevím

Ne

5.2) V případě odpovědi: Ano, vím přesný název programu, v otázce č. 5, napište konkrétní program, který znáte:

6) Zúčastnil(a) jste se během své praxe vzdělávacího semináře, který by se zabýval problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku? *

Ano

Nevzpomínám si

Ne

7) Uvítal(a) byste ve své praxi vytvořený projekt se vzdělávacími aktivitami, který by byl zaměřený na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v domácím prostředí, podle kterého byste mohl(a) aktivity přímo aplikovat do vašeho vzdělávacího plánu?

Ano

Spíše ano

Nevím

Spíše ne

Ne

Příloha č. 3

TABULKY S ODPOVĚĐMI Z DOTAZNÍKŮ

4. Sekce: Praxe učitelek

Položka: Má praxe v mateřské škole:

Délka praxe učitelek	Počet odpovědí
0-2 roky	0
3-5 let	2
6-10 let	1
11-15 let	3
16-20 let	1
21-25 let	0
26-30 let	1
31-40 let	3
41 let a více	0

Tabulka 12: Délka praxe učitelek

1. Sekce: Práce učitelek v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví dětí

Položka č. 1: Důležitost zařazování vzdělávacích činností s problematikou BOZ

Důležitost zařazování vzdělávacích činností s problematikou BOZ	Počet odpovědí
Ano	9
Spíše ano	2
Nevím	0
Spíše ne	0
Ne	0

Tabulka 13: Důležitost zařazování vzdělávacích činností s problematikou BOZ

Položka č. 2: Zařazování vzdělávacích činností s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví

Zařazování vzdělávacích činností s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví	Počet odpovědí
Ano	10
Spíše ano	1
Nevím	0
Spíše ne	0
Ne	0

Tabulka 14: Zařazování vzdělávacích činností s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví

Položka č. 3: Zařazování konkrétních témat bezpečnosti a ochrany zdraví

Téma	Počet zařazení
Dopravní výchova	11
Zdraví a nemoc	11
Nebezpečí hrozící ze styku s cizími lidmi	10
Nebezpečí doma	9
Nebezpečí venku	9
První pomoc	7
Chování při mimořádných událostech	6
Šikana	4
Drogové závislosti	3
Kyberšikana a nebezpečí internetu a sociálních sítí	0
Jiné:	0

Tabulka 15: Zařazování konkrétních témat bezpečnosti a ochrany zdraví

Položka č. 4 (1. část): Zařazování exkurzí nebo návštěv externistů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

Zařazování exkurzí nebo návštěv externistů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví	Počet odpovědí
Ano	7
Ne	4

Tabulka 16: Zařazování exkurzí nebo návštěv externistů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

Položka č. 4 (2. část): Konkrétní programy, exkurze v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví

UČITELKY (U)	EXKURZE PROGRAMY
U 1	„Chování při mimořádných událostech – <i>HZS</i> “
U 2	„Exkurze na <i>Policii</i> “
U 3	„Návštěva <i>dopravního hřiště</i> Setkání s <i>hasiči</i> – bezpečnost doma i mimo, jak se chovat při požáru“
U 4	„Exkurze u <i>hasičů a policie</i> “
U 5	„ <i>Policie</i> – dopravní výchova, různá nebezpečí, hasiči“
U 6	„Exkurze: <i>HZS</i> Pardubice, <i>Policie ČR</i> , <i>program První pomoci</i> (p. Praus – <i>Záchranná služba</i> Hradec Králové)“
U 7	„Exkurze u <i>hasičů</i> “

Tabulka 17: Odpovědi učitelek

Položka č. 5 (1. část): Znalost programů zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy

Znalost programů zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví pro mateřské školy	Počet odpovědí
Ano, vím přesný název programu	0
Ano, ale nevybavuji si název programu	5
Nevím	4
Ne	2

Tabulka 18: Znalost programů zaměřených na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví

Položka č. 6: Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví předškolních dětí

Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví předškolních dětí	Počet odpovědí
Ano	4
Nevzpomínám si	4
Ne	3

Tabulka 19: Účast na semináři s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví dětí

Položka č. 7: Zájem o vytvoření projektu pro učitelky vybrané mateřské školy ke vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví v domácím prostředí dětí předškolního věku

Zájem o vytvoření projektu pro učitelky vybrané mateřské školy ke vzdělávání bezpečnosti a ochrany zdraví v domácím prostředí dětí předškolního věku.	Počet odpovědí
Ano	7
Spíše ano	3
Nevím	1
Spíše ne	0
Ne	0

Tabulka 20: Zájem učitelek o vytvoření projektu

Příloha č. 4 PROJEKT „BEZPEČÍ V NEBEZPEČÍ“

Obsah

1	O PROJEKTU	111
1.1	Charakteristika projektu „Bezpečí v nebezpečí“	111
1.2	Cíle projektu, očekávané výstupy, klíčové kompetence.....	111
1.3	Zaznamenávání činností	114
1.4	Podrobný popis projektu.....	114
1.4.1	Možné propojení se školním vzdělávacím programem.....	114
1.4.2	Příprava před projektem	114
2	AKTIVITY PROJEKTU	115
2.1	DEN PRVNÍ.....	115
2.1.1	Úvodní seznámení	115
2.1.2	Komunitní kruh s otázkami	116
2.1.3	Povídej o bezpečí/nebezpečí	117
2.1.4	Pohybová hra: Nebezpečí.....	119
2.1.5	Práce s obrázky/fotografiemi	120
2.2	DEN DRUHÝ	121
2.2.1	Modelové situace – „Co ukrývá krabice?“	121
2.2.2	Pracovní list: „Co mi hrozí doma?“	124
2.2.3	Tvorba evaluační myšlenkové mapy	125
PŘÍLOHA Č. 1	PRACOVNÍ LIST: „Co mi hrozí doma?“	127
PŘÍLOHA Č. 2	UKÁZKA PŘÍKLADŮ FOTOGRAFIÍ.....	128
PŘÍLOHA Č. 3	SMAJLÍCI.....	130
PŘÍLOHA Č. 4	PŘÍKLAD SITUACE Z PŘÍBĚHU K PH.....	132
PŘÍLOHA Č. 5	UKÁZKA OBRÁZKŮ PORANĚNÍ	133
PŘÍLOHA Č. 6	UKÁZKA OBSAHU KRABIC	134
PŘÍLOHA Č. 7	KRABICE, MAŇÁSEK	135

PROJEKT „BEZPEČÍ V NEBEZPEČÍ“

1 O PROJEKTU

1.1 Charakteristika projektu „Bezpečí v nebezpečí“

Projekt je zaměřen na vzdělávání dětí předškolního věku v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Projekt se konkrétně zabývá nebezpečnými situacemi, se kterými se dítě může setkat v domácnosti. Dítě by se v rámci projektu mělo seznámit s různými nebezpečnými situacemi, zkusit situaci vyřešit vhodným způsobem tak, aby nedošlo k poškození jeho zdraví a také správně určit to, co je a není nebezpečné. Projekt je střednědobý a je určen dětem ve věku od 5 do 6 let. Navržený projekt je součástí diplomové práce.

1.2 Cíle projektu, očekávané výstupy, klíčové kompetence

Hlavním cílem projektu je hravou formou poukázat na nebezpečí, které se v domácím prostředí skrývá, a pomocí názorných situací, fotografií, pomůcek, zprostředkovat dětem předškolního věku náhled do problematiky bezpečnosti a ochrany vlastního zdraví.

Děti se:

- seznámí s nebezpečnými situacemi, ve kterých se mohou v domácím prostředí ocitnout
- se učí rozlišovat, co je a není bezpečné na základě projektu v konkrétních situacích
- učí pomocí modelových situací

Projekt *Bezpečí v nebezpečí* je navržen tak, aby propojoval všechny vzdělávací oblasti a dítě bylo v rámci projektu vzděláváno komplexně. Propojení vzdělávacích oblastí a dílčí cíle projektu jsou společně s očekávanými výstupy zaznamenány v následující tabulce. Cíle, očekávané výstupy a klíčové kompetence jsou formulovány v souladu s RVP PV.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍLE	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Dítě a jeho tělo	<ul style="list-style-type: none">○ Osvojování si poznatků a dovedností vedoucích k ochraně vlastního zdraví.○ Osvojování si poznatků a dovedností	<ul style="list-style-type: none">○ Dítě zná pojmy týkající se nemocí a úrazů.○ Dítě rozliší na konkrétních příkladech, kde se může cítit bezpečně/nebezpečně.

	vedoucích k zajištění bezpečí.	
Dítě a jeho psychika	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjení mluveného projevu dítěte, naslouchání a porozumění. ○ Vyjádření vlastních prožitků a dojmů. ○ Osvojování si poznatků vedoucích k ovlivňování vlastního chování v různých situacích. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě slovně vyjádří, jak vypadá zdravý člověk. ○ Dítě během aktivity včasne reaguje na slovní pokyn → nebezpečnou situaci, která zazní v příběhu. ○ Dítě si během aktivity zapamatuje nebezpečné situace. ○ Dítě popíše detailně obrázek s nebezpečnými a bezpečnými situacemi a sdělí informace ostatním. ○ Dítě vyhodnotí bezpečnou a nebezpečnou situaci dle obrázků. ○ Dítě roztrídí předměty dle rizika, která poranění způsobují.
Dítě a ten druhý	<ul style="list-style-type: none"> ○ Učení se dovednostem, které napomáhají chránit bezpečí sebe a druhých lidí. ○ Podpora vzájemné spolupráce mezi dětmi. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě sdílí vlastní zkušenosti s druhými lidmi v oblasti úrazů a nemoci. ○ Dítě komunikuje s ostatními dětmi, spolupracuje s nimi ve skupině. ○ Dítě aktivně spolupracuje s učitelem. ○ Dítě představí konkrétní situaci ostatním slovně a dramaticky ztvární bez ostychu.
Dítě a společnost	<ul style="list-style-type: none"> ○ Seznámení se situacemi ze světa lidí, osvojení si poznatků o prostředí, ve kterém dítě žije. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě roztrídí obrázky dle zadaného kritéria (správné chování x nesprávné chování). ○ Dítě se v rámci konkrétní modelové situace rozhodne, jak se má zachovat.

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě na základě konkrétní modelové situace pozná správné a nesprávné chování.
Dítě a svět	<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojování si poznatků a dovedností, které vedou k vytvoření bezpečného prostředí a k ochraně zdraví. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dítě přiřadí odpovídající poranění k situaci, při které může vzniknout. ○ Dítě aktivně používá nově osvojené pojmy a poznatky o bezpečnosti a ochraně zdraví v domácím prostředí.

Tabulka 21: Propojení vzdělávacích oblastí, dílčí cíle a očekávané výstupy

Projekt umožňuje rozvíjení klíčových kompetencí.

Kompetence k učení

- Dítě se v rámci projektu seznamuje s novými pojmy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, využívá vlastních zkušeností a poznatků k řešení modelových situací projektu, orientuje se v domácím prostředí a dokáže vyjádřit, jak vypadá v něm bezpečí nebo nebezpečí.

Kompetence k řešení problémů

- Dítě v rámci projektu řeší modelové situace (bezpečné x nebezpečné pro jeho zdraví), vymýšlí různé varianty řešení nebezpečných situací z projektu.

Komunikativní kompetence

- Dítěti je v rámci projektu umožněna komunikace s ostatními dětmi, individuální vyjádření vlastních prožitků mluveným slovem i dramatickým vyjádřením.

Sociální a personální kompetence

- Dítě v rámci projektu spolupracuje s ostatními, komunikuje, respektuje názory druhých dětí, učí se v rámci modelových situací předcházet špatnému chování, které by mohlo mít vliv na jeho zdraví nebo zdraví ostatních.

Činnostní a občanské kompetence

- Dítě se v rámci projektu učí, jak předcházet nebezpečným situacím, které by mohly ohrozit jeho zdraví, učí se rozpoznávat možná rizika, která hrozí při určitém druhu chování.

1.3 Zaznamenávání činností

Učitel poskytuje dětem svobodu k samostatnému řešení, aktivity připravuje společně se všemi pomůckami. Děti pozoruje, rozmlouvá s nimi a analyzuje jejich chování, případně podníti děti k aktivitě.

1.4 Podrobný popis projektu

Pro projekt byl vybrán název *Bezpečí v nebezpečí*, a to z důvodu zaměření celého projektu na rizika, která mohou působit na bezpečnost a zdraví dětí v domácím prostředí. Domov pro děti představuje bezpečí, ale právě v tomto bezpečí na děti číhají i velká nebezpečí.

Cílovou skupinou projektu jsou děti předškolního věku, 5–6 let. Projekt je rozvržen do 2 dnů během řízených činností. Celým projektem provází plyšový maňásek medvídka, který byl zvolen z důvodu lepšího navázání kontaktu s dětmi. Maňásek medvídka byl vybrán z hlediska symboliky, jenž představuje ochranu a bezpečí.

1.4.1 Možné propojení se školním vzdělávacím programem

Projekt by mohl být využíván v rámci průběžného vzdělávání, pokud si to situace žádá, anebo pokud se tématu chtějí učitelé věnovat. Vzhledem k vytvořenému Zdravotně preventivnímu programu, který obsahuje ŠVP mateřské školy, by mohl být tento projekt součástí právě tohoto programu. Projekt je navržen do 2 dnů a nabízí tak prostor pro vlastní aktivity učitele/učitelky.

1.4.2 Příprava před projektem

Pro realizaci projektu byly shromážděny a specificky upraveny pomůcky pro využití v modelových situacích. Jedná se o reálné obaly od léků, elektrickou zásuvku, obaly od chemických prostředků a další pomůcky. Pomůcky jsou upraveny tak, aby nedošlo k poranění během projektu. Pro názornost byly také vytvořeny obrázky, pro lepší pochopení projektu dětmi.

Dále byla vytvořena sada fotografií s nebezpečnými a bezpečnými situacemi, kde je ústředním hrdinou chlapec předškolního věku, který pózuje v daných situacích. Metoda fotografie byla vybrána z důvodu co nejpřesnějšího zachycení reality. Zároveň by reálný chlapec mohl děti více oslovit ve zvolené problematice.

Pro přenositelnost projektu by bylo potřeba si dané pomůcky připravit a případně nahradit fotografie vhodnými obrázky.

2 AKTIVITY PROJEKTU

Jednotlivé aktivity jsou seřazeny chronologicky. Pro lepší orientaci jsou aktivity očíslované a rozdělené dle daného dne a průběhu jejich plnění. Aktivity jsou uspořádány do tabulkové podoby.

2.1 DEN PRVNÍ

2.1.1 Úvodní seznámení

1) ÚVODNÍ SEZNÁMENÍ	
Časová zátěž:	5 minut
Cíl aktivity:	<ul style="list-style-type: none">• Navození vhodné atmosféry, seznámení
Popis aktivity:	<p>Na úvod přinese učitel krabici. V krabici je schovaný maňásek medvídko, který bude děti všemi aktivitami provázet.</p> <p>Dále jsou v krabici připravené nebezpečné předměty. Maňásek se představí a zeptá se dětí, zda podle obsahu krabice uhodnou, o čem si budou společně povídat.</p>
Pomůcky:	Krabice, maňásek medvídko, výběr nebezpečných předmětů (např. nůž, obaly od léků, obaly od chemických prostředků atp.)
Organizace dětí:	Děti sedí na koberci v útvaru kruhu, krabici učitel umístí doprostřed kruhu
Úvodní dialog:	<p><u>Učitel:</u> „<i>Děti, kde se vzala, tu se vzala, dnes se zde objevila krabice, ve které něco slyším...</i>“</p> <ul style="list-style-type: none">- Učitel sáhne do krabice, navleče si maňáska na ruku a dále promlouvá za maňáska. <p><u>Maňásek:</u> „<i>Ahoj, děti!</i>“</p> <ul style="list-style-type: none">- Děti odpoví na pozdrav. <p><u>Maňásek:</u> „<i>Děti, já jsem přišel s touhle těžkou krabicí a představte si, že je v ní něco schované. Máte nějaký nápad, co by tam mohlo být?</i>“</p> <ul style="list-style-type: none">- Pár dětí řekne svou domněnku, co by mohlo být v krabici schované. <p><u>Maňásek:</u> „<i>Já vám to nepovím, musíte si na to přijít sami. Ukážu vám, co tam je schované a vy to zkusíte uhodnout. Jste připraveni?</i>“</p> <ul style="list-style-type: none">- Děti odvěti maňáskovi a maňásek vyndá předměty z krabice tak, aby na ně děti dobře viděly.

	- Děti říkají své nápady. Pokud nemohou uhodnout, maňásek dětem napoví.
--	---

Promluva maňáska k dětem:	<p>„Děti, když už teď víme, o čem si budeme společně povídat, připravil jsem si pro vás další úkol. Jsem zvědavý, zdali mi s ním pomůžete.“</p> <p>„Přinesl jsem takovýto veliký papír...“</p> <p>- Na papíře je nakreslený nemocný člověk se zavázanou rukou.</p>
---------------------------	--

2.1.2 Komunitní kruh s otázkami

2) KOMUNITNÍ KRUH S OTÁZKAMI	
Časová zátěž:	10 minut
Cíle aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Zjistit od dětí jejich představu o tom, jak vypadá člověk, který je zdravý, co může jeho zdraví ohrozit, jak vypadá takový úraz. • Získat od dětí informace o jejich úrazech.
Očekávané výstupy:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě zná pojmy týkající se nemoci a úrazů. ➤ Dítě slovně vyjádří, jak vypadá zdravý člověk. ➤ Dítě sdílí vlastní zkušenosti s druhými lidmi v oblasti úrazů a nemoci.
Popis aktivity:	<p>Úvodní brainstorming s dětmi. Učitel skrze maňáska klade otázky a děti odpovídají. Dítě, které chce mluvit, se přihlásí.</p> <p>Učitel zakresluje obrázky, které značí odpovědi dětí na předem připravený arch papíru, kde má nakresleného člověka se zavázanou rukou. Nemoci/úrazy dokresluje přímo do postavy a také kolem ní, záleží na situaci – učitel vhodně reaguje na odpovědi dětí.</p>
Pomůcky:	Maňásek, fixa, flip chart nebo velkoformátový papír připnutý na tabuli s obrázkem nemocného člověka se zavázanou rukou pro zaznamenávání odpovědí dětí
Organizace dětí:	Děti sedí na koberci v útvaru kruhu, učitel kreslí a píše na papír
Otázky pro komunikaci s dětmi:	<ul style="list-style-type: none"> • Myslíte si, že je člověk na obrázku zdravý nebo nemocný? • Podle čeho jste to poznali? • Jak poznáme nemocného člověka a jak člověka zdravého? • Co si myslíte, že se mu mohlo stát? • Znáte nějakou nemoc?

	<ul style="list-style-type: none"> • Byli jste už nemocní? • Víte, co je to úraz? • Stal se někomu z vás někdy úraz?
Výstup aktivity:	<p>Arch papíru s obrázkem nemocného, který bude okolo zaplněn odpověďmi dětí obrázkovou formou o nemocech a především úrazech, které děti znají.</p> <p>Tento arch si mohou děti vystavit ve třídě a může sloužit k opakování s dětmi.</p>
Vyhodnocení aktivity – najít odpověď na otázky:	<ul style="list-style-type: none"> • Jaké úrazy a onemocnění děti znají? • Kolik dětí mělo už v životě úraz?

Promluva maňáska k dětem:	<p><i>„Teda děti, to koukám, kolik toho znáte!“</i></p> <p><i>„Tento plakát si tady zatím můžete vystavit“</i></p> <p><i>„Ted' si ke mně pojd'te každý pro zeleného a červeného smajlíka...“</i></p>
---------------------------	--

2.1.3 Povídej o bezpečí/nebezpečí

3) POVÍDEJ O BEZPEČÍ/NEBEZPEČÍ	
Časová zátěž:	10 minut
Cíle aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Zjistit od dětí, co pro ně znamená bezpečí a co nebezpečí. • Zjistit, kde se děti cítí bezpečně.
Očekávané výstupy:	➤ Dítě rozliší na konkrétních příkladech, kde se může cítit bezpečně/nebezpečně.
Popis aktivity:	<p>Povídání s dětmi o tom, co je bezpečí a co nebezpečí. Učitel na děti promlouvá skrze maňáska. Nejdříve se učitel zeptá, zda by někdo z dětí dokázal říct, co je bezpečí a co nebezpečí. Po odpovědích dětí:</p> <p>Učitel rozdá dětem po 2 papírových smajlících (1 x zelený, 1x červený) – tyto smajlíky dítě využívá místo slovní odpovědi. Ukáže buď zeleného, nebo červeného smajlíka.</p> <p>Učitel dětem říká postupně příklady různých míst (viz. níže) a děti ukazují papírky dle toho, zda se na daném místě cítí bezpečně (zelený smajlík) nebo naopak se cítí špatně (červený smajlík). Vyjádří se každé dítě.</p>

	<p>Učitel si může odpovědi zaznamenat.</p> <p>Na závěr učitel zmíní, že i doma mohou na děti číhat různá nebezpečí.</p>
Otázka pro komunikaci s dětmi:	<ul style="list-style-type: none"> Děti, dokáže mi někdo z vás říct, co je to bezpečí x nebezpečí?
Příklady míst:	<ul style="list-style-type: none"> DOMA S RODIČI SÁM DOMA VE ŠKOLCE VE SKLEPĚ VENKU NA ZAHRADĚ NA BALKONĚ V KUCHYNI V KOUPELNĚ
Pomůcky:	Maňásek, barevní smajlíci – červený a zelený (na počet dětí, aby každé mělo od každé barvy jednoho smajlíka), záznamový arch nebo papír pro zaznamenání odpovědí dětí
Organizace dětí:	Děti sedí na koberci v útvaru kruhu
Promluva maňáska k dětem:	<p><i>„Děti, teď vám budu říkat různá místa a vy podle toho, jak se na nich cítíte, ukážete zelený nebo červený smajlík. Zelený smajlík znamená, že se cítíte bezpečně a červený smajlík, že se necítíte bezpečně a může se vám tam něco stát.“</i></p> <p><i>„Můžeme začít?“</i></p> <p>- Děti odpoví a maňásek začne říkat různá místa.</p>
Výstup aktivity:	Získání informací o tom, co děti považují za nebezpečné pro jejich zdraví. Zaznamenání odpovědí dětí, počty zelených a červených smajlíků u daného místa na připravený záznamový arch nebo papír.
Vyhodnocení aktivity – odpověď na otázku:	<ul style="list-style-type: none"> Cítí se všechny děti doma bezpečně?

Promluva maňáska k dětem:	<p><i>„Jééé, děti, já bych se tak rád protáhnul a vy určitě taky!“</i></p> <p><i>„Pojďte, zahrajeme si jednu takovou hru...“</i></p>
---------------------------	--

2.1.4 Pohybová hra: Nebezpečí

4) POHYBOVÁ HRA: NEBEZPEČÍ	
Časová zátěž:	5 minut
Cíl aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> Aktivizace dětí a procvičení jejich postřehu.
Očekávané výstupy:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě během aktivity včasné reaguje na slovní pokyn → nebezpečnou situaci, která zazní v příběhu. ➤ Dítě si během aktivity zapamatuje nebezpečné situace.
Popis aktivity:	<p>Pohybová hra je zařazena pro aktivizaci dětí a také aby dlouho neseseděly.</p> <p>Maňásek opět promlouvá k dětem, vysvětlí jim pravidla hry. Úkolem dětí bude včasné reagovat na situace, které maňásek vysloví. Maňásek vypráví příběh, a pokud vysloví nebezpečnou situaci, děti mají reagovat tak, že se běží co nejrychleji schovat do domečku, který bude předem určen. Při vyprávění příběhu chodí děti v prostoru herny, pouze na nebezpečnou situaci se schovávají do domečku.</p>
Pomůcky:	Maňásek, pomůcky pro vytvoření či označení domečku, příběh s nebezpečnými situacemi
Organizace dětí:	Při čtení příběhu děti chodí po vymezeném prostoru herny. V příběhu jsou zakomponované nebezpečné situace, jako je například bouřka, únik plynu, potopa, probíjející elektrina, požár atp. Jakmile zazní některá nebezpečná situace, děti se běží co nejrychleji schovat do domečku, který byl předem vyznačen.
Otázky po skončení aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> Jaké nebezpečné situace se v příběhu objevily?
Výstup aktivity:	Po skončení aktivity by měly děti dokázat vyjmenovat, o jaké nebezpečné situace se jednalo.

Promluva maňáska k dětem:	<p><i>„Děti, tohle byly teda opravdu nebezpečné situace, ještě, že jsme se mohli schovat v domečku!“</i></p> <p><i>„Ale víte, ono doma na nás také mohou číhat různá nebezpečí.“</i></p>
---------------------------	--

2.1.5 Práce s obrázky/fotografiemi

5) PRÁCE S OBRÁZKY/FOTOGRAFIEMI	
Časová zátěž:	15–20 minut
Cíl aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Zjistit od dětí, jaké situace se jim zdají bezpečné a nebezpečné.
Očekávané výstupy:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě popíše detailně obrázek s nebezpečnými a bezpečnými situacemi a sdělí informace ostatním. ➤ Dítě vyhodnotí bezpečnou a nebezpečnou situaci dle obrázků. ➤ Dítě roztřídí obrázky dle zadaného kritéria (správné chování x nesprávné chování). ➤ Dítě přiřadí odpovídající poranění k situaci, při které může vzniknout.
Popis aktivity:	<p>Učitel připraví fotografie s různými situacemi, ve kterých se může dítě doma ocitnout.</p> <p>Děti sedí kolem fotografií. Maňásek vyzve děti k aktivitě a vysvětlí jim, co bude jejich úkolem. Děti si budou postupně jedno po druhém vybírat každé jednu situaci a budou popisovat, co se na dané fotografii děje. Budou uvažovat nad tím, zdali je situace v pořádku nebo není a co se všechno může při dané situaci stát.</p> <p>Fotografie budou děti třídit a lepit na velký formát papíru, dle kritéria vhodné a nevhodné chování. Vhodné chování bude na zeleném papíře a nevhodné na červeném. Děti dolepí k fotografii/obrázku obrázek poranění, které se může při situaci, která je zachycena na fotografii/obrázku, stát. Učitel může dopsat k fotkám komentář dětí. Učitel dítě neopravuje, pokud situaci vyhodnotí jinak, než učitel zamýšlel.</p> <p>Varianty aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obrázky by měly odpovídat počtu dětí. - V případě, že je dětí méně, může učitel vyzvat děti, které chtějí popsat další obrázek, některé děti by komentovaly více obrázků. - Další variantou je napočítat obrázky přesně k aktuálnímu počtu dětí tak, aby nezbývaly.
Otázky pro komunikaci s dětmi:	<ul style="list-style-type: none"> • Co vidíš na obrázku/fotografii? • Co všechno se může stát v dané situaci? • Je chování na obrázku bezpečné x nebezpečné?
Pomůcky:	Maňásek, fotografie/obrázky situací velkoformátové barevné papíry (zelený a červený), obrázky poranění, lepidlo, fix

Organizace dětí:	Děti sedí v kruhu tak, aby dobře viděly na fotografie/obrázky.
Výstup aktivity:	Archy papírů s roztříděnými obrázky/fotografiemi doplněné obrázky poranění a případně může učitel zaznamenat komentář dětí. Tento arch si mohou děti vystavit ve třídě a může sloužit k opakování s dětmi.
Vyhodnocení aktivity – odpovědět na otázky:	<ul style="list-style-type: none"> • Dokázaly děti rozeznat všechny nebezpečné situace od bezpečných situací? • Dokázaly děti vyhodnotit, o jaké poranění se v dané situaci jedná? • Přišla některá ze situací dětem bezpečná, i když byla nebezpečná a naopak?

Po poslední aktivitě bude probíhat reflexe aktivit dětmi. Maňásek medvídko se s dětmi rozloučí a bude se na ně těšit další den.

2.2 DEN DRUHÝ

Maňásek přivítá děti, zeptá se, jak se vyspaly a vyzve děti, zda si pamatují, o čem se spolu včera bavili.

Přivítání maňáskem:	<p>„Ahoj, děti! Jak jste se dneska vyspaly?“</p> <p>- Děti maňáskovi odvědí.</p> <p>„Já jsem se dneska na vás tolik těšil. Připravil jsem si pro vás další hry, to budete koukat. Doufám, že jste včera dávaly dobrý pozor, jistě se vám to dneska bude hodit.“</p>
---------------------	---

2.2.1 Modelové situace – „Co ukrývá krabice?“

1) MODELOVÉ SITUACE – „CO UKRÝVÁ KRABICE?“	
Časová zátěž:	20 minut
Cíl aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Ve skupině samostatně vyřešit nebezpečnou situaci bez pomoci učitele a prezentovat ji ostatním.
Očekávané výstupy:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě komunikuje s ostatními dětmi, spolupracuje s nimi ve skupině. ➤ Dítě se v rámci konkrétní modelové situace rozhodne, jak se má zachovat.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě na základě konkrétní modelové situace pozná správné a nesprávné chování. ➤ Dítě představí konkrétní situaci ostatním slovně a dramaticky ztvární bez ostychu.
Popis aktivity:	<p>Tato aktivita je skupinovou prací dětí.</p> <p>Učitel rozdělí děti do skupinek (cca po 3-4 dětech), a v nich budou děti modelové situace řešit. Každá skupina dětí bude řešit jednu modelovou situaci s reálnými pomůckami, které jsou přizpůsobené tak, aby byly bezpečné.</p> <p>Skupiny dětí se rozmístí po třídě tak, aby se vzájemně nerušily. Každá skupina dostane jednu krabici s víkem, ve které budou ukryté pomůcky ke konkrétní situaci (krabice s obsahem viz. níže). Všechny skupiny dostanou svou krabici ve stejný čas, aby měly stejný čas na přípravu.</p> <p>Děti ve skupině společně prozkoumají, co krabice ukrývá a vyhodnotí o jakou situaci se jedná a co by se vše mohlo stát, kdyby děti s pomůckami špatně zacházely.</p> <p>Po uplynutí časového limitu, jedna skupina po druhé představí ostatním dětem, co ukrývala jejich krabice a budou sdělovat, co vše by se mohlo stát. Děti mohou sehrát scénku nebezpečné situace, pokud budou chtít, ale v rámci bezpečnosti bez daných pomůcek, jednalo by se o pantomimu.</p> <p>Varianty s krabicemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je vhodné mít připravených 8 krabic (skupiny po 3-4 dětech). - Dle počtu skupinek rozdává učitel příslušný počet krabic. - Pokud je dětí méně a vznikne méně skupin, než je počet 8, může učitel nabídnout dětem po vyřešení jedné krabice k řešení další krabici. - Učitel si také může v tom samém případě vybrat, které krabice použije a které nepoužije – vybere počet krabic, jako je počet skupin. - Učitel reaguje na danou situaci a dle ní vhodně reaguje.
Obsah jednotlivých krabic:	<ul style="list-style-type: none"> • krabice s léky (lékové otravy) • krabice s chemickými prostředky (otravy, poleptání kůže) • krabice s elektrickou zásuvkou a kovovým předmětem (úraz elektrickým proudem)

	<ul style="list-style-type: none"> • krabice s láhvemi od alkoholu (otrava alkoholem) • krabice s noži, ostrými předměty např. hřebíkem (řezná a bodná poranění) • krabice s hrncem, talířem, varnou plotýnkou (opaření) • krabice se zápalkami a svíčkou (popáleniny) • krabice s igelitovými sáčky, korálky, provázkem (udušení) <p>V rámci bezpečnosti musí být pomůcky v krabicích upravené nebo musí být zvolena vhodná dětská napodobenina. Pro děti musí být aktivita zcela bezpečná a nikterak je nesmí tato aktivita ohrožovat. V případě, že nejde některá pomůcka upravit do vhodné bezpečné podoby, je možné ji nahradit obrázkem.</p> <p>Dle rozdělení dětí do skupin, rozdává učitel krabice.</p>
Pomůcky:	Maňásek, krabice s pomůckami či obrázky k modelovým situacím
Organizace dětí:	Ve skupinách, rozmístěné po třídě, tak aby se vzájemně skupiny nerušily.
Promluva maňáska k dětem:	<p>„Děti, přinesl jsem vám krabice s překvapením. Nemám jich ale tolik, aby měl každý z vás jednu, tak se musíte rozdělit do skupinek.“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozdělení dětí do skupin. <p>„Bude se vám určitě hezky s kamarády pracovat. Za chvíli vám dáme krabice a nikdo nebude otvírat, dokud vám neřeknu.“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozdání krabic. <p>„Vaším úkolem bude zjistit, co by se všechno mohlo stát, kdybyste špatně zacházeli s věcmi z krabice, až se domluvíte, zůstaňte sedět a řekněte nám, že jste hotoví. Až si všichni prohlédnou své krabice, budeme si je navzájem ukazovat, ale to budeme dělat společně...můžete zkusit secvičit scénku, ale pozor! Bez těch všech věcí z krabice, vše budeme dělat jen jako.“</p> <p>„Jste připravené? Tři, dva, jedna, TEĎ.“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Děti otevrou krabice a začne spolupráce. - Děti budou spolupracovat do té doby, dokud to bude připadat učiteli vhodné. - Poté se čas přípravy ukončí a děti budou vyzvány k postupnému předvedení.

	<p>„Kdopak nám chce ukázat svou krabici jako první a zahrát scénku?“</p> <p>Skupiny jedna po druhé představují, co našly v krabici a co by se vše mohlo stát, když by s věcmi z ní špatně zacházely.</p>
Výstup aktivity:	Rozklíčování, představení a ztvárnění nebezpečných situací. Vzájemné poučení mezi dětmi, že se tyto věci nedělají.
Vyhodnocování jednotlivých situací dle kritérií:	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhodnocení situace dětmi – Jak děti situaci vyhodnotily? • Spolupráce ve skupině – Zapojily se všechny děti v řešení situace a při jejím představování druhým? • Komunikace dětí – Komunikovaly děti při řešení situace? • Pozornost dětí – Dávaly děti při představování situace ostatními pozor?

Promluva maňáska k dětem:	<p>„Děti, to se teda může stát doma věcí! Musíte na sebe a své blízké dávat neustálý pozor!“</p> <p>„Vyskočte a trochu se protáhneme.“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Následuje krátké protažení. - Po protažení se děti přesunou ke stolečku. <p>„Je čas se přesunout ke stolečkům a vyzkoušet, jestli vám tady píšou dobře tužky. Připravil jsem si pro vás takový malý úkol, který ale bude dělat každý sám.“</p>
---------------------------	--

2.2.2 Pracovní list: „Co mi hrozí doma?“

2) PRACOVNÍ LIST: „CO MI HROZÍ DOMA?“	
Časová zátěž:	10 minut
Cíle aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Individuální práce dětí. • Zjištění, zdali děti po absolvování projektu správně roztrídí nebezpečné situace k typu poranění a vědí, co se v případě manipulace s nimi může stát.
Očekávané výstupy:	➤ Dítě roztrídí předměty dle rizika, která poranění způsobují
Popis aktivity:	<p>Pracovní list si vyplní každé dítě.</p> <p>V pracovním listu jsou obrázky, které se váží k předchozím modelovým situacím, které děti řešily ve skupinách.</p>

	<p>Úkolem dětí bude správně roztrždit dané předměty k typu poranění. Obrázky nebezpečných předmětů budou spojovat čarou k příslušnému poranění.</p> <p>Za odměnu si děti po vyplnění mohou obrázky pracovního listu vybarvit pastelkami.</p>
Pomůcky:	Maňásek, pracovní listy, tužky, pastelky
Organizace dětí:	Děti sedí u stolečků.
Výstup aktivity:	Vyplněné pracovní listy od dětí.
Vyhodnocení aktivity – odpověď na otázky:	<ul style="list-style-type: none"> • Roztrždily všechny děti obrázky správně? • Byl pro děti některý z obrázků nejasný?

Promluva maňáska:	<p><i>„No vám to tedy s těmi tužkami a pastelkami tak hezky šlo.“</i></p> <p><i>„Náš společný čas skoro končí, tak si pojďme ještě nakonec říct, co všechno jste se naučili.“</i></p>
-------------------	---

2.2.3 Tvorba evaluační myšlenkové mapy

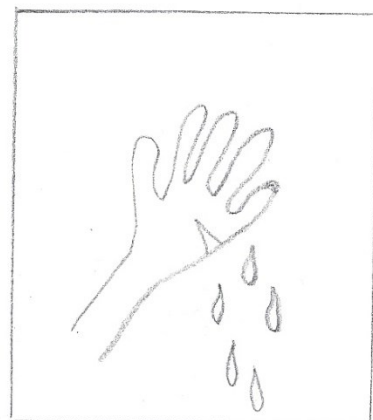
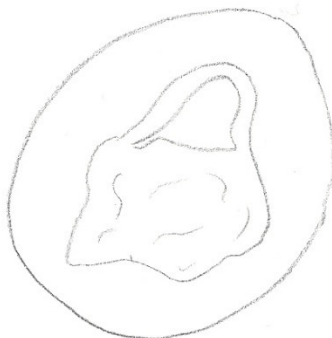
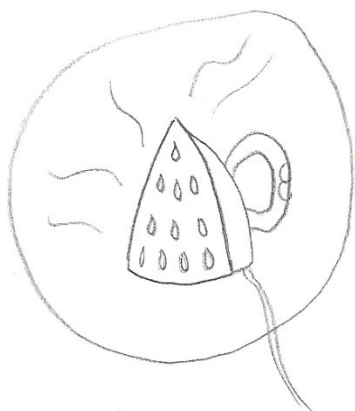
3) TVORBA EVALUAČNÍ MYŠLENKOVÉ MAPY	
Časová zátěž:	15 minut
Cíl aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Shrnutí a opakování nebezpečných situací, které se doma mohou stát.
Očekávané výstupy:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě aktivně používá nově osvojené pojmy a poznatky o bezpečnosti a ochraně zdraví v domácím prostředí. ➤ Dítě aktivně spolupracuje s učitelem.
Popis aktivity:	<p>Závěrečný brainstorming a tvorba evaluační myšlenkové mapy s dětmi.</p> <p>Učitel nakreslí doprostřed papíru domeček.</p> <p>Učitel skrze maňáska vyzve děti ke komunikaci o tom, co se všechno může doma stát.</p> <p>Děti se hlásí s odpověďmi a vybírají vhodné obrázky, které nalepí s pomocí učitele na velkoformátový papír.</p>
Pomůcky:	Maňásek, velkoformátový papír nebo flip chart, fix, lepidla, obrázky

Organizace dětí:	Děti sedí na koberci, postupně s učitelem zaznamenávají obrázky do myšlenkové mapy.
Výstup aktivity:	Výstupem aktivity bude myšlenková mapa, která bude evaluací celého projektu.
Vyhodnocení aktivity – odpovědět na otázky:	<ul style="list-style-type: none"> • Zazněly od dětí všechny situace, se kterými se v rámci projektu seznámily? • Opakovala se některá z odpovědí u dětí víckrát?

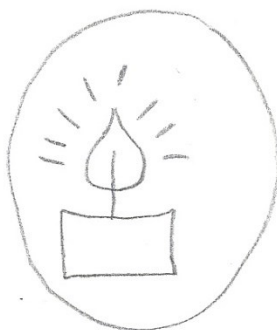
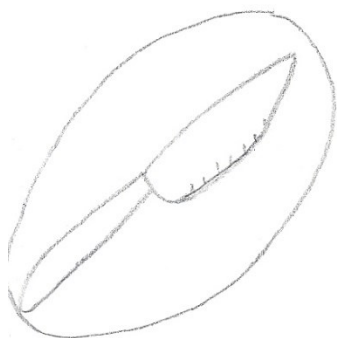
Na závěr vyzve maňásek děti k reflexi aktivit. Maňásek děti pochválí a rozloučí se s nimi tak, že se schová zpátky do své krabice, ve které první den do školky přišel.

Rozloučení maňáska:	<p><i>„Děti, bylo tu s vámi krásně, ale musím jít zase o školku dál. Tak nezapomeňte, dávejte pozor na sebe i na své blízké a třeba někdy zase na viděnou. Ahoj!“</i></p> <p>- Maňásek se schová zpět do své krabice</p>
---------------------	--

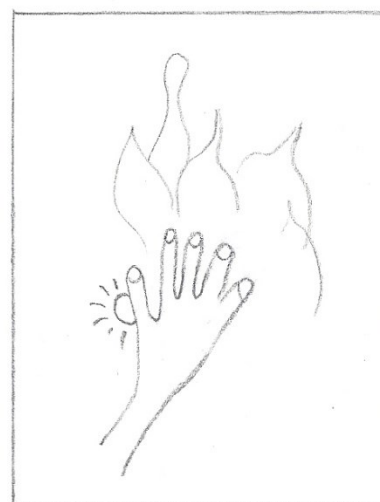
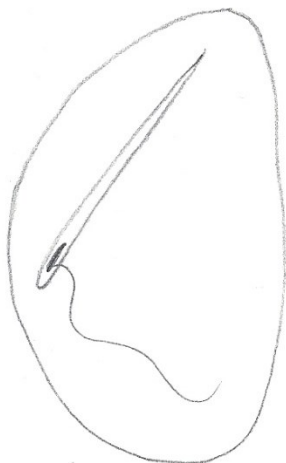
PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 1 PRACOVNÍ LIST: „Co mi hrozí doma?“

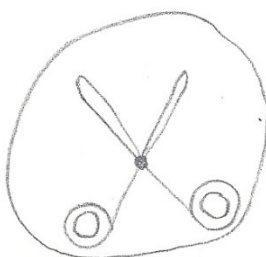
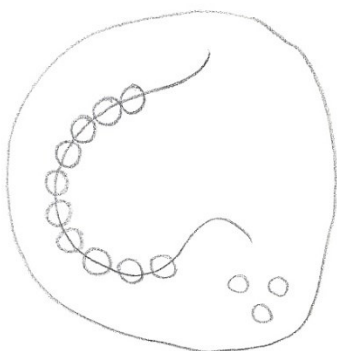
ŘÍZNUTÍ / PÍCHNUTÍ

DUŠENÍ

POPÁLENÍ / OPÁŘENÍ

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 2 UKÁZKA PŘÍKLADŮ FOTOGRAFIÍ

NEBEZPEČNÉ SITUACE:

Obrázek 3: NŮŽ – ŘEZNÉ PORANĚNÍ

Obrázek 4: NABÍJEČKA – ÚRAZ EL. PROUDEM

BEZPEČNÉ SITUACE:

Obrázek 5: VAŘENÍ POD DOHLEDEM RODIČE

Obrázek 6: CHEMICKÉ PROSTŘEDKY POD DOHLEDEM RODIČE

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 3 SMAJLÍCI

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 4 PŘÍKLAD SITUACE Z PŘÍBĚHU K PH

Vypráví maňásek z projektu:

„Děti, znám jednoho chlapečka, co se jmenuje Maxík a ten má spoustu zážitků, a to ne ledajakých. Povím vám o něm příběh, ale musíte při něm dávat pozor!“

„Jakmile se Maxík ocitne v nebezpečí, musíte ho zachránit tím, že se schováte do domečku!“

„Jste připravené?“

„Začínáme!“

Maxík byl jednoho krásného dne na hřišti se svými kamarády. Vesele si hráli, svítilo sluníčko. Maxík se podíval na oblohu a najednou ZAČALY LÉTAT HROMY A BLESKY, BYLA VELIKÁ BOUŘKA. Maxík i s kamarády se schovali do přístřešku u hřiště a přečkali, až ta ošklivá bouřka odezní. Za chvíli se vyjasnilo a Maxík šel domů.....

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 5 UKÁZKA OBRÁZKŮ PORANĚNÍ

Obrázek 7: UKÁZKA OBRÁZKŮ PORANĚNÍ

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 6 UKÁZKA OBSAHU KRABIC

Obrázek 13: KRABICE – HRNEC A HOŘÁK

Obrázek 12: KRABICE-CHEMICKÉ PROSTŘEDKY

Obrázek 11: KRABICE – ZÁPALKY, SVÍČKY

Obrázek 8: KRABICE-SÁČKY A PROVÁZEK

Obrázek 10: KRABICE-OSTRÉ PŘEDMĚTY

Obrázek 9: KRABICE – LÉKY

PŘÍLOHA PROJEKTU Č. 7 KRABICE, MAŇÁSEK

Obrázek 15: KRABICE ZVENČÍ

Obrázek 14: MAŇÁSEK PROJEKTU

Příloha č. 5**HODNOTÍCÍ LIST PROJEKTU**

Kolik let trvá vaše praxe v MŠ?	
---------------------------------	--

Prosím, ohodnoťte projekt, dle jednotlivých kritérií v oblastech hodnocení. Ohodnoťte na škále 1-5, dle toho, jak projekt podle vás splňuje dané kritérium. Políčko na škále označte zabarvením či zaškrtnutím příslušného pole, které preferujete.

Klíč ke škále: 1= plně souhlasím, 2= souhlasím, 3= nemám vyhraněný názor, 4= nesouhlasím, 5= plně nesouhlasím

VY

KRITÉRIA HODNOCENÍ	OBLAST HODNOCENÍ				
	ŠKÁLA PRO HODNOCENÍ				
VYMEZENÍ CÍLŮ					
Cíle projektu jsou jasně vymezeny.	1	2	3	4	5
Vymezené cíle jsou absolvováním projektu dosažitelné.	1	2	3	4	5
VYMEZENÍ OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ					
Očekávané výstupy projektu jsou jasně vymezeny.	1	2	3	4	5
PROPOJENÍ VZDĚLÁVACÍCH OBLASTÍ					
Projekt umožňuje vzdělávání ve všech 5 vzdělávacích oblastech.	1	2	3	4	5
NAPLŇOVÁNÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ					

Projekt umožňuje naplňování klíčových kompetencí.	1	2	3	4	5
---	----------	----------	----------	----------	----------

ČASOVÝ RÁMEC PROJEKTU					
Časové rozložení do 2 dnů je pro děti vhodné.	1	2	3	4	5
Komentář k časovému rozložení projektu.					
Časová zátěž u jednotlivých aktivit je přiměřená.	1	2	3	4	5
Váš komentář k časové zátěži u jednotlivých aktivit projektu.					

ODBORNÁ KOMPETENCE					
Aktivity v projektu odpovídají tématu projektu.	1	2	3	4	5

VHODNOST TÉMATU PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU					
Téma projektu je pro děti vhodné.	1	2	3	4	5

MOTIVACE DĚTÍ					
Děti jsou v rámci projektu dostatečně motivované.	1	2	3	4	5
Komentář k motivaci dětí.					
AKTIVIZACE DĚTÍ					
Děti jsou v rámci projektu vhodně aktivizovány.	1	2	3	4	5
Komentář k aktivizaci dětí.					

MATERIÁLNÍ PODMÍNKY					
Pomůcky pro projekt jsou dobře dostupné.	1	2	3	4	5
Pomůcky v projektu jsou v dostatečném množství.	1	2	3	4	5

ORGANIZACE					
Projekt je organizačně dobře zvládnutý.	1	2	3	4	5

PŘÍMĚŘENOST PROJEKTU					
Projekt je přiměřený věku dětí (5-6 let).	1	2	3	4	5
Projekt je vhodný i pro děti s odlišným mateřským jazykem.	1	2	3	4	5
Projekt je vhodný i pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.	1	2	3	4	5
PROJEKT UMOŽŇUJE:					
Spolupráci dětí	1	2	3	4	5
Komunikaci dětí	1	2	3	4	5
Samostatný projev dítěte	1	2	3	4	5

Projekt umožňuje zapojení všech dětí najednou	1	2	3	4	5
Modelové ověření způsobů chování	1	2	3	4	5
Získávání nových poznatků	1	2	3	4	5
NÁROČNOST PŘÍPRAVY PROJEKTU PRO UČITELE					
Projekt je na přípravu časově náročný.	1	2	3	4	5

CO BYSTE PROJEKTU VYTKL/A?

JAKÁ POZITIVA VIDÍTE NA PROJEKTU?

PŘÍLOHA č. 6

UKÁZKA VYPLNĚNÉHO HODNOTÍCÍ LISTU

Prosím, ohodnoťte projekt, dle jednotlivých kritérií. Ohodnoťte na škále 1-5, dle toho, jak podle vás projekt splňuje dané kritérium.

Klíč ke škále: 1= plně souhlasím, 2= souhlasím, 3= nemám vyhraněný názor, 4= nesouhlasím, 5= plně nesouhlasím

U vybraných kritérií je možné doplnit váš komentář. Komentář by měl být věcný, můžete uvést nápady, kterými by bylo možné projekt v daném kritériu vylepšit.

***Povinné pole**

Kolik let trvá vaše praxe v MŠ? *

30 let

CÍLE PROJEKTU JSOU JASNĚ VYMEZENÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

VYMEZENÉ CÍLE JSOU ABSOLVOVÁNÍM PROJEKTU DOSAŽITELNÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY PROJEKTU JSOU JASNĚ VYMEZENÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE VZDĚLÁVÁNÍ VE VŠECH 5 VZDĚLÁVACÍCH
OBLASTECH *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE NAPLŇOVÁNÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

ČASOVÉ ROZLOŽENÍ DO 2 DNŮ JE PRO DĚTI VHODNÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

KOMENTÁŘ K ČASOVÉMU ROZLOŽENÍ PROJEKTU *

Zvolila bych spíše týdenní projekt. Děti se nedokáží soustředit delší dobu, proto si myslím že rozvržení projektu do více dnů by bylo vhodnější.

ČASOVÁ ZÁTĚŽ U JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT JE PŘIMĚŘENÁ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

KOMENTÁŘ K ČASOVÉ ZÁTĚŽI U JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT *

Časová zátěž je odpovídající, jen bych tyto činnosti rozdělila do více dní.

AKTIVITY PROJEKTU ODPOVÍDAJÍ TÉMATU PROJEKTU *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

TÉMA PROJEKTU JE PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU VHODNÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

DĚTI JSOU V RÁMCI PROJEKTU DOSTATEČNĚ MOTIVOVANÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

KOMENTÁŘ K MOTIVACI DĚTÍ *

Motivace pomocí maňásku je pro děti předškolního věku velmi vhodná.

DĚTI JSOU V RÁMCI PROJEKTU VHODNĚ AKTIVIZOVÁNY *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

KOMENTÁŘ K AKTIVIZACI DĚTÍ *

Vhodně se střídají klidové a pohybové aktivity.

POMŮCKY PRO PROJEKT JSOU DOBŘE DOSTUPNÉ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

POMŮCKY JSOU V PROJEKTU V DOSTATEČNÉM MNOŽSTVÍ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT JE ORGANIZAČNĚ DOBŘE ZVLÁDNUTÝ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT JE PŘIMĚŘENÝ VĚKU DĚTÍ (5-6 LET) *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT JE VHODNÝ I PRO DĚTI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM *

Plně souhlasím

- 1
- 2

3
4
5

Plně nesouhlasím

PROJEKT JE VHODNÝ I PRO DĚTI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI
POTŘEBAMI *

Plně souhlasím

1
2
3
4
5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE SPOLUPRÁCI DĚTÍ *

Plně souhlasím

1
2
3
4
5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE KOMUNIKACI DĚTÍ *

Plně souhlasím

1
2
3
4
5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE SAMOSTATNÝ PROJEV DÍTĚTE *

Plně souhlasím

1
2
3
4
5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE ZAPOJENÍ VŠECH DĚTÍ NAJEDNOU *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE MODELOVÉ OVĚŘOVÁNÍ ZPŮSOBU CHOVÁNÍ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT UMOŽŇUJE ZÍSKÁVÁNÍ NOVÝCH POZNATKŮ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

PROJEKT JE NA PŘÍPRAVU ČASOVĚ NÁROČNÝ *

Plně souhlasím

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Plně nesouhlasím

CO BYSTE PROJEKTU VYTKL/A? *

Zvolila bych menší skupinu dětí.

JAKÁ POZITIVA VIDÍTE NA PROJEKTU? *

Projekt je velmi zajímavý, seznamuje děti s danou problematikou přiměřeným způsobem. Bylo by vhodné jej zařadit do TVP u předškolních dětí.

Příloha č. 7 TABULKY A DOSLOVNÉ PŘEPISY KOMENTÁŘŮ Z HODNOTÍCÍCH LISTŮ

Praxe učitelek	Počet
30 let	1
12 let	3
9 let	1
5 let	1

Tabulka 22: Praxe posuzujících učitelek

4. Oblast: Vymezení cílů projektu

	Cíle projektu jsou jasně vymezené	Vymezené cíle jsou absolvováním projektu dosažitelné
Plně souhlasím	6	6
Souhlasím	0	0
Nemám vyhraněný názor	0	0
Nesouhlasím	0	0
Plně nesouhlasím	0	0

Tabulka 23: Hodnocení vymezení cílů projektu

5. Oblast: Vymezení očekávaných výstupů

	Očekávané výstupy jsou jasně vymezené
Plně souhlasím	6
Souhlasím	0
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 24: Hodnocení vymezení očekávaných výstupů

6. Oblast: Propojení vzdělávacích oblastí

	Projekt umožňuje vzdělávání ve všech 5 vzdělávacích oblastech
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 25: Hodnocení vzdělávání ve vzdělávacích oblastech

7. Oblast: Naplňování klíčových kompetencí

Dle hodnocení učitelek projekt umožňuje naplňování klíčových kompetencí.

	Projekt umožňuje naplňování klíčových kompetencí
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 26: Hodnocení naplnění klíčových kompetencí

8. Oblast: Časový rámec projektu

	Časové rozložení do dvou dnů je pro děti vhodné
Plně souhlasím	1
Souhlasím	2
Nemám vyhraněný názor	2
Nesouhlasím	1
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 27: Hodnocení časového rozložení projektu

Komentáře učitelek k časovému rozložení projektu do 2 dnů:

„Může být i na <i>delší čas (týden)</i> “
„Zvolila bych spíše <i>týdenní projekt</i> . Děti se nedokážou soustředit delší dobu, proto si myslím že rozvržení projektu <i>do více dnů</i> by bylo vhodnější.“
„Díky časovému rozložení do dvou dnů riskujeme, že se některé děti <i>nezúčastní celého projektu</i> .“
„ <i>V pořádku</i> “
„Je možné, že některé děti bude potřeba <i>znovu motivovat a připomenout, co se dělalo v předešlý den</i> . Také může nastat, <i>že 1. den tam některé z dětí nebudou</i> , takže jim bude potřeba vysvětlit o čem jde.“
<ol style="list-style-type: none"> 1) „Myslím si, že by se dal projekt rozložit <i>do celého týdne</i> a obohatit ho o fotografie a pomůcky z domácího prostředí dětí, se kterými se bude pracovat.“ 2) „Dále bych k projektu zařadila návštěvu zdravotní sestry (lékaře či záchranáře), aby dětem ukázala, jak se které úrazy dají ošetřit (popálenina, zlomenina, porézní, ožívování po otravě na figuríně atd.).“ 3) „Děti by si mohla doma nafotit podobné modelové situace jako Maxík (myslím, že by je to moc bavilo) a v MŠ, by si z donesených materiálů vytvořily brožuru s nebezpečnými situacemi, kterou by si pak odnesly domů.“

Tabulka 28: komentář časové rozložení

	Časová zátěž u jednotlivých aktivit je přiměřená
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 29: Hodnocení časové zátěže u aktivit

Komentáře učitelek k časové zátěži u jednotlivých aktivit:

„Časová zátěž se mi zdá <i>přiměřená</i> .“
„Časová zátěž je <i>odpovídající</i> , jen bych tyto činnosti rozložila <i>do více dní</i> .“
„Děti předškolního věku by měly být <i>schopné</i> při dané časové zátěži <i>udržet pozornost</i> .“
„Časová zátěž se mi zdá <i>přiměřená</i> .“
„ <i>V pořádku</i> .“
„ <i>U lepení materiálů na podkladové archy, bych nechala více času</i> .“

Tabulka 30: komentáře časová zátěž

9. Oblast: odborná kompetence projektu

	Aktivity projektu odpovídají tématu projektu
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 31: Hodnocení – aktivity odpovídají tématu projektu

10. Oblast: vhodnost tématu pro předškolní děti

	Vhodnost tématu pro děti předškolního věku
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 32: Hodnocení vhodnosti tématu pro děti předškolního věku

11. Oblast: Motivace dětí

	Děti jsou v rámci projektu dostatečně motivované
Plně souhlasím	6
Souhlasím	0
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 33: Hodnocení motivace dětí

Komentář učitelek k dostatečné motivaci v rámci projektu:

„ <i>Motivace plyšovým medvídkem, obrázky i slovem je podle mě ideální.</i> “
„ <i>Motivace pomocí maňáska je pro děti předškolního věku velmi vhodná.</i> “
„ <i>Motivace maňáskem je pro malé děti velmi vhodná.</i> “
„ <i>Pěkný nápad s maňáskem, který je celou dobu provází.</i> “
„ <i>Vše je dobře připraveno, vždy záleží na paní učitelce, jak bude umět děti motivovat.</i> “
„ <i>Medvídek je u dětí velice oblíbenou postavou, tudíž si myslím, že děti zaujme a bude je aktivita bavit. Ještě bych doplnila celý příběh k PH, aby si ho p. učitelky nemusely domýšlet.</i> “

Tabulka 34: Komentář k motivaci

12. Oblast: Aktivizace dětí

	Děti jsou v rámci projektu vhodně aktivizovány
Plně souhlasím	4
Souhlasím	2
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 35: hodnocení aktivizace dětí

Komentář učitelek k aktivizaci dětí:

„ <i>Proloženo hrou, za mě je vše v pořádku.</i> “
„ <i>Vhodně se střídají klidové a pohybové aktivity.</i> “
„ <i>Pro max. udržení pozornosti bylo vhodně zvoleno střídání klidových a pohybových aktivit.</i> “
„ <i>Dle mého názoru je aktivizace v pořádku, pěkné střídání činností.</i> “
„ <i>V pořádku.</i> “

„Propojení *útvary kruhu* na koberci a *pohybových her*, беру jako *velké plus*. Děti při *střídání aktivit* udrží lépe pozornost, což zde plní účel. Ještě bych do jednoho z dnů zapojila *píseň* nebo *ukázkou z animovaného či dětského filmu*. Např. Jak vytrhnout velrybě stoličku...chlapeček doma obaluje řízky – může je sám i smažit? (možnost popálení). “

Tabulka 36: Komentář k aktivizaci dětí

13. Materiální podmínky

	Pomůcky pro projekt jsou dobře dostupné	Pomůcky jsou v projektu v dostatečném množství
Plně souhlasím	5	5
Souhlasím	1	1
Nemám vyhraněný názor	0	0
Nesouhlasím	0	0
Plně nesouhlasím	0	0

Tabulka 37: Hodnocení materiálního zajištění

14. Oblast: Organizace projektu

	Projekt je organizačně dobře zvládnutý
Plně souhlasím	5
Souhlasím	1
Nemám vyhraněný názor	0
Nesouhlasím	0
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 38: Hodnocení organizace projektu

15. Oblast: Přiměřenost projektu

	Projekt je přiměřený věku dětí (5-6 let)	Projekt je vhodný i pro děti s odlišným mateřským jazykem	Projekt je vhodný i pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami
Plně souhlasím	5	1	3
Souhlasím	1	2	1
Nemám vyhraněný názor	0	2	2
Nesouhlasím	0	1	0
Plně nesouhlasím	0	0	0

Tabulka 39: Hodnocení přiměřenosti projektu

16. Oblast: Projekt umožňuje

	Spolupráce dětí	Komunikace dětí	Samostatný projev dítěte	Zapojení všech dětí najednou	Modelové ověření způsobu chování	Získávání nových poznatků
Plně souhlasím	6	6	4	1	3	6
Souhlasím	0	0	2	5	3	0
Nemám vyhraněný názor	0	0	0	0	0	0
Nesouhlasím	0	0	0	0	0	0
Plně nesouhlasím	0	0	0	0	0	0

Tabulka 40: Hodnocení toho, co projekt umožňuje

17. Oblast: Náročnost přípravy projektu pro učitele

	Projekt je na přípravu náročný
Plně souhlasím	0
Souhlasím	3
Nemám vyhraněný názor	2
Nesouhlasím	1
Plně nesouhlasím	0

Tabulka 41: Hodnocení náročnosti na přípravu projektu

Příloha č. 8 DOSLOVNÉ PŘEPISY ODPOVĚDÍ POZITIV A NEGATIV PROJEKTU (ODBORNÉ POSOUZENÍ)

negativa

<i>„Z výše uvedeného důvodu bych projekt raději realizovala v rámci jednoho dne.“</i>
<i>„Nic.“</i>
<i>„Nejsem si jistá, zda je projekt vhodný pro děti s odlišným mateřským jazykem. Záleží, na jaké úrovni jazykového porozumění jsou...Stejně tak u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami...“</i>
<i>„Zvolila bych menší skupinu dětí.“</i>
<i>„Projekt je pečlivě vytvořený, jen bych ho možná „roztáhla“ na celý týden. Je zde možno vytvořit hodně aktivit.“</i>
<i>„Žádné velké výtky nemám.“</i>

pozitiva

<i>„Děti se zábavnou a nenásilnou formou seznámí s danou problematikou. Díky projektu se učí kooperaci ve skupině.“</i>
<i>„Projekt je srozumitelný, pro praxi dobře využitelný.“</i>
<i>„Osvěta, upozornění na nebezpečí. Moc pěkně zpracované téma, které je velmi důležité, ale leckdy opomíjené.“</i>
<i>„Projekt je velmi zajímavý, seznamuje děti s danou problematikou přiměřeným způsobem. Bylo by vhodné jej zařadit do TVP u předškolních dětí.“</i>
<i>„Projekt je zaměřen na málo zmiňované téma, jelikož domácí nástrahy řeší spíše rodiče než MŠ. Tudiž se mi líbí na poukázání nebezpečných situací, které se mohou stát nejen doma, ale právě i v MŠ. V dnešní době jsou paní učitelky s dětmi hodně tvořivé a není výjimkou, že se v MŠ vaří, peče, zažehlují korálky, pracuje se s tuší /která je též jedovatá), atp. Pozitivum vidím ve vhodně zvolených pomůckách, dostupných materiálech a snadné možnosti realizace projektu. Určitě v budoucnu námět využiji.“</i>
<i>„Díky projektu budou děti umět předvídat nebezpečné situace.“</i>